RAJER FOLKSBLAT | פרייז 35 גראשען | היינט 16 זייטען.

לאדזשער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 279/1574 | Łódź, Piątek 30 listopada 1928 r. | װעקסטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג, יז כסלו תרפ"ט | Nr. 279/1574

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

זאל פילהארמאניע
נארוטאוויטשא 20.

מארגן, שבת דעם 1-טן דעצ. פינקטליך 10 אינ-דערפריקומט פאר

א פרימארגן ב. מיכאלעוויטש

געווידמעט דעם אנדענקן פון ה' ב. מיכאלעוויטש

וועגן לעבן און טעטיקייט פונ'ם גרויסן פארשטארבענעם וועלן ריידן די ה"ה: י. ליכטענשטיין, וו. שולמאן און ב. שעפנער | דער ארטיסט פון דער וו"ל נער טרופע י. וויסליץ

וועט רעציטירן פון ב. מיכאלעוויטש'ס זכרונות. אין מוזיקאלישן טייל: דיר. ט. רידער.-פרטים אין די פראגראמען. בילעטן פון 50 גר. ביז 1.50 אין לאקאל פון ‹רב.-ווינקעל (פאלודנ. 20)

נוצט אויס די געלעגענהייט!

פון מאנטאג, דעם 26-טען נאוועמבער ביז דעם 5-טען דעצעמבער ד. י.

פערקויף איך % 50 פון די קאסמעטישע ארטיקלען

צו שפאט ביליגע פרייזן

15 ביז 30 פראצענט אונטער'ן פרייז

בעמערקונג: יעדער קויפער בעקומט גראטיס א פלאקאן עכט קעלניש וואסער JOHAN MARJA FARINA און א טובעק צאהן-פאסטא CHŁORODONT

פערפומעריע
S. BUCHWAJC PIOTRKOWSKA 22
TELEF.: 31-43 i 59-67.

דער לאדזער ראבינאט

איז מודיע און מזהיר

1) נישט צו קויפען פרעמדע גע'שחט'ענע גענז און געשמו-געלטע שחיטה, וואס זענען בחשש נבלה טריפה, נאר ביי די גענז-לערס, וואס שחט'ן ביי די היגע שוחטים, און זענען פערזעהען מיט צעטלען און געהעריגע שטעמפלען פון די שוחטים.

2) אויף כשר'ע פיס געפינט זיך א פלאמבע מיט דער אויפשריפט „כשר."

3) אויף גלאט כשר'ע פיס געפינען זיך 2 פלאמבעס.

4) אהן א פלאמבע זענען די פיס טריפה.

5) אויף כשר פלייש, אויסערדעם וואס געפינט זיך א פוילישער סטעמ-פעל פון היגען שחט-הויז, מוז זיך אויך געפינען א שטעמפעל „כשר לאדז" ביי גסות, דאגעגען ביי דקאות מוז זיין 2 פלאמבעס.

6) דער העקער טאר נישט קויפען אלס כשר אהן שטעמפלען און פלאמבעס.

7) די יאטקעס פון אברהם שווארצשטיין פון פעפער נאס 14 און קאנסטאנטינער 8 זענען נישט בחזקת כשרות.

דער לאדזער ראבינאט.

מארגען שבת, פ' וישלח, וועט אין דער וואלינער שוהל (וואלטשאנסקא 6) פאר קריאת התורה,

ה' שמואל זשוכאוויצקי

מיטגליד פון דער ארץ-ישראל-דעלעגאציע

האלטען א רעדע וועגען אויפבוי פון ארץ-ישראל.

אלע מתפללים ווערען געבעטען צו קומען.

גבאים-קאמיטעט פון דער וואלינער שוהל.

א מאטורזשיסט

מיט 8 קל. בילדונג, בעהערשט גרינדליך: פוילישע, דייטשע און פראנצויזישע שפראכען, ערטיילט לעקציעס. גאראנטירט פאר גרינדליכען ערלערנען פויליש אין משך פון 36 לעקציעס. צו ווענדען זיך בייַ ZALCMAN, Aleksandrowska 24.

בעמערקונג: איך האב פראווען צו זהאלטען קינדער פון פאוושעכנע שולען און לערנען זיי אין דער היים. לערנט גרופענווייז. 2784

פערמיטלונגס-ביורא

ביים פראפעסיאנעלען פעראיין פון הויז-דינערשאפט וושכאדניא 70.

דערמיט מעלדען מיר, אז פון 1 דעצעמבער ד. י. ווערט געעפענט ביים פראפעסיאנעלען פעראיין פון הויז דינערשאפט א פערמיטלונגס-ביורא וואו איהר קאנט בעקומען גוטע קוואליפיצירטע קעכינס רוימערינס א. אז. וו. פאר וועמענס ערליכקייט און ארבייטסזאמקייט מיר זענען פעראנטווארטליך. דאס ביורא איז טעטיג יעדען טאג, אחוץ שבת פון 11 ביז 2 און פון 5 ביז 7 אין אווענד.

2825 מיט אכטונג די פערוואלטונג

אונזער חבר ברוך פערעל צוליב'ן טויט פון זיין פאטער נ"ע

דוד יוסף פערעל

דריקט אויס דעם טיפסטען בייליד

די פערוואלטונג פון שוסטער-צעך אין לאדז.

PUDER COTY EGO zł. 3.20

CENY wszystkich artykułów kosmetycznych ZNIŻONE.

Pärfumerie „KOSMOS" Piotrkowska 60

אנאכט מיט איבעראשונגען לטובת לינת הצדק

זונטאג, דעם 2 דעצעמבער קומט פאר אין לאקאל פון „מעטראפאל" (מאניושקי 1)

א גרויסער פעסט=אווענד

מיט פערשידענע איבעראשונגען אויסער דעם לויפענדען פראגראם פון ערשטקלאסיגע ארטיסטען, צווישען אנדערע קיי וו ה י ט

אין דער איינטריטסקארטע איז איינשליסליך אן ערשטקלאסיגער וועטשערע [?] אווענדברויט

קיין שום בעזונדערע קאסטען וועלען נישט זיין. טישלעך קען מען בעשטעלען זונטאג פון 6 ביז 9 אוו. אין'ם לאקאל פון לינת הצדק. טעל. 15 11.

טאנסינג ביז 5 פריה. אנפאנג 9 אין אווענד. דזשאז=באנד און אנדערע אטראקציעס.

דער קאמיטעט.

לאגער פון באטען און קאלאשען א.פ. „GUMIPOL"

15 NOWOMIEJSKA 15

עמפפעהלט אויסשליסליך די „GENTLEMAN" אויסארבייטונגען פון דער פירמע

פאבריקס=פרייזען! הורט= און דעטייל=פערקויף!

לאלא ראגאזשינסקא
ישראל אייזען

פערלאבט.

לאדז, אין נאוועמבער 1928.

צו דער פערלאבונג פון אונזער זוהן און ברודער

ישראל אייזען

מיט פרל. **לאלא ראגאזשינסקא**

ווינשען פיל גליק!

אלי' משה ורחל לאה אייזען און פאמיליע.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ברודער און שוואגער

ישראל אייזען

מיט פרל. **לאלא ראגאזשינסקא**

ווינשען מיר זיי פיל גליק!

גד זשעלאזא און פרוי.

בערלין, אין נאוועמבער 1928.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ברודער, שוואגער און אנקעל

ישראל אייזען

מיט פרל. **לאלא ראגאזשינסקא**

ווינשען מיר פיל גליק!

העניע, מלך ערליכזאהן און קינדער' לעאן אייזען.

מאראנטא (קאנאדא) אין נאוועמבער 1928

צו דער פערלאבונג פון מיין ברודער

ישראל אייזען

מיט פרל. **לאלא ראגאזשינסקא**

ווינש איך פיל גליק און צופרידענהייט

שאלעק אייזען. 2823

יודישער פראפ. מאגאזין-שניידער-מייסטער-פעראיין

(מענער=סעקציע). אלעע 1 מאי 2.

אבטונג, מיטגלידער און נישט=מיטגלידער!

שבת, דעם 2 דעצעמבער, 7 א זייגער אווענד, קומט פאר א וויכטיגע

פאך-פערזאמלונג

צוליב דעם דעצידירענדען מאמענט אין וועלכע דאס פאך געפינט זיך מוזען אלע קומען.

פאך-קאמיסיע פון מענער-מאגאזין

פארזיצער: ב. איצקאוויטש

לייטער פון פאך: שערמאן.

האנדווערקער=פעראיין,

9 אגראדאווא 9.

אכטונג, מיטגלידער!

ס'קומען פאר פאלגענדע פאך=פערזאמלונגען:

היינט, 7 אווענד – דראשקע=בעזיצער, ט.-א. בעריכט פון דער דעלעגאציע ביים סטאראסטע

שבת, 2 בייטאג – בעשטעלטע שוסטער, „ גרינדונג פון א קאאפער., צעך.

„ 3 „ – דאמען=מאגאזין=שניידער, – פאך-לאגע

„ 6 אווענד – וועבער – יובילעאום-פייערונג

„ 6 „ – מעטאל, קרעדיט-קאסע און האנדווערקער-קארטען.

קומט אלע: 2836 די פערוואלטונג.

שוסטער-צעך אין לאדז, זאכאדניא 66

8=טונג, שוסטער=מייסטער!

מיר מאכען בעקאנט אונזערע מיטגלידער, אז יעדען זונטאג פון 7 ביז 8 אין אווענד ערטיילט יורידישע בעראטונגען אומזיסט דער אדוואקאט

מ. צוקיער

און מיטוואך פון 9–11 אין אווענד דער לייטער פון צעך רעכטס-קאנסולענט ה' א. פישמאן. מיט אכטונג

2796 די פערוואלטונג.

א קוואליפיצירטער

צושניידער

צו א שטעפער זוכט א פאסטען ס'קאן זיין אלס ווערקפיהרער אדער אלס פערקויפער אין א געשעפט פון דער לעדער-בראנזשע. צו ערפאהרען מלינארסקא 28

מילשטיין. 2788

---

60 יאהר, יובילעאום פון קאנטאר מיטעלבערג.

זונטאג, א פ' מקץ, ב' דחנוכה, 6 אווענד אין דער „וואהלינער שוהל" קומט פאר

א חנוכה=ליכט-בענשען

מיט א אינטערעסאנטען פראגראם

פון חזן ה' מיטעלבערג מיט א גרויסען לאדזער כאר אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטען דיריגענט ה' י. רובין

איינטריטס-קארטען צו בעקומען ביי ה' מונק (נאוואמיעסקא 20) און ביי ה' יאכעלזאן בוכהאנדלונג (פיעטריקאווער 26) ווי אויך אין וואהלינער-שוהל די גאנצע צייט ביי דעם אויבער-שמש ר' אברהם

מיינע פריינד ה'

יוסעלע פריימאן און פרוי

צו דער חתונה פון זייער ליבע טאכטער

חי' פריימאן מיט ה' יצחק צוקערט

ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב און דעם יונגען פאר א גליקליך צוזאמענלעבען.

2806 פאמיליע גראסמאן.

Z intencji zaręczyn koleżanki naszej

p. **MANI ARMÓWNY**

z p. **MOŃKIEM ZILBERSZTAJNEN**

życzą różowej przyszłości

Dora Sznycerówna,
Sala Wierzbicka,
Luba Landerówna,
Luba Rozenbaumówna

2782

צו דער פערלאבונג פון אונזער פריינד פרל.

אנקא ווילטשינסקא

מיט ה' **בנציון וואלקאוויטש**

ווינשען מיר פיל גליק און א בליהענדע צוקונפט. אנשטאט בלומען גיבען מיר 5 זל. פאר נויטווענדיגע ארבייטער-צוועקען.

קאלעגען: גאלדבערג, צוקערמאן, פאטראניק, דאפנער, ווינבערג, מארוויץ.

2812

צו דער פערלאבונג פון אונזערע פריינד פרל.

מאניע ארם

מיט ה' **מאניעק זילבערשטיין**

ווינשען מיר זיי עוויגעס גליק און צופרידענהייט

דאס פערסאנאל פון זילבערשטיין.

צו דער פערלאבונג פון מיין קוזין

מאניעק זילבערשטיין

מיט פרל. **מאניא ארם**

ווינשט א גליקליכע צוקונפט

2805 העלא גאנצארסקא.

צו דער הא כציי ט פון מיין ווערטען שעף

ה' מ. א. לים

מיט פרל. **ח. דערעש**

ווינש איך א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליך צוזאמענלעבען.

י. קורצבוים.

מזל טוב

סל מלא ברכות ובתוכו ברכת מז"ט חמה ונלבבה משובצה ברגשי חבה אנו מושיטים לחברנו

יהושע יוסף ראס

לאירושיו את העלמה **חי' סענדער** (מסטריקוב)

יהי קשרכם קשר של קימא.

חיים יעקב פייגענבוים, שמעון לושינסקי, אלתר פנחס שאטלאנד

2781

איבעראשענדע נייעס!

נאר צו 1 זל. 75 גראשען

נעהם איך אן צו פאסאנירען און איבערארבייטען אלע ארט מענער, דאמען- און קינדער=קאפעלושען לויט די נייעסטע מאדעלען און פאסאנען. די עלטסטע היטען ווערען איבערגעארבייט אויף גענצליך נייע. איהר בעקומט אויך אלע ארט נייע היטען צו קאנקורענץ=פרייזען.

געדענקט די אדרעס א. ווייס, יעראזאלימסקא 4 רוג וואלבארסקא. קומט און איבערצייגט אייך!

צו דער פערלאבונג פון אונזער מיטארבייטער

ה' **ישראל אייזען**

מיט פרל. **לאלא ראגאזשינסקא**

ווינשען פיל גליק

די ארבייטער פון שווייצערס דרוקעריי:

א"אם נארקוועסט, יהיאל ליפשיץ, סעוועק ראזענצווייג, העניעך דזיאלאשינסקי, יחיאל גראסמאן, יאנעק האפמאן.

הרב

הירצל הארצשטארק

האט זיך איבערצויגען אויף

זשעראמסקיעגא (פאנסקא) 3

רוג קאנסטאנטינער.

צו דער חתונה פון פרל.

בלימה בליוויס

מיט ה' **משה ראזענבלום**

ווינשען א הערצליכען מזל-טוב. זאל אייער לעבענס-וועג מיט רויזען בעצירט זיין.

ניכטע מלכה קאז, פריינדינס אסתר קראקאווסקא, געשה, זלאטאגורסקי

א לעצט צימער

צו שלאפען פאר 2 אנשטענדיגע פרויינס איז צו פערמיטען.

צו ערפאהרען וושכאדניא 25, וו. 21.

גרויסע חורבנות פון שטורם-ווינדען.

ניו-יאָרק, 29. (ספּ. טעל.) די לעצטע רעדעס פון די פיליפּינער-אינזלען זענען מודיע, אַז פּידאיצם איז פעסטגעשטעלט געוואָרען די צאָהל טויט, פון שרעקליכען ציקלאָן דערגרייכט 250, אַ חוץ דעם איינגע הונדערט פערוואונדעטע.

דער היזק, וואָס דער ציקלאָן האָט אָנגעטון, דערגרייכט אין די מיליאָנען דאָלאַרען.

אין גריכענלאַנד.

וויען, 29. (אַטע) דאָס „נייע וויענער טאַגבלאַט" מעלדעט פון אַטען, אַז זייט 2 טאָג הערשט אין גאַנץ גריכענלאַנד אַ גוואַלדינער שטורם, וועלכער האָט אָנגעמאַכט זעהר גרויסע שאָדענס, וועלכע ווערען געשאַצט בלויז אין פּאַטראַ אויף 3 מיליאָן דראַכמעס. דאָס וואַסער האָט אַזוי צוגענומען, אַז די בעפעלקערונג האָט זיך גענומט בעהאַלטען אויף די דעכער. ס'פעהלען 40 מענשען. אין אַטען און פּירעי זענען געמאַכט געוואָרען גרויסע שאָדענס. 6 דאַמפּער זענען אַראָפּגעריסען געוואָרען פון די אַנקערס און זענען געשליידערט געוואָרען איינס אויפ'ן אַנדערען. כמעט אַלע פרעמדע שיפען זענען צושעדיגט געוואָרען.

ווייטערע בּיודזשעט-דעבאַטען.

וואַרשאַ, 29. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָררעספּאָנדענט). אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער בּיודזשעט-קאָמיסיע איז רעפערירט געוואָרען דער בּיודזשעט פון סיים און סענאַט. רעדנער איז פאָרגעקומען אַ קליינער אינצידענט. רעפּ. פּאָלאַקעוויטש האָט פערלאַנגט אַז די זיצונג זאָל זיין אַ פעריטרוי־ליכע. ווען אַלע ווייטיגע האָבען פערלאָזט די זיצונג האָט רעפּ. ראָמבּסקי אויסגעדרוקט זיין אומצופרידענהייט מיט דער געהיימער זיצונג, וואָס ווערט פעראָרדענט צוליב קליינינקייטען. מ'וועט אויס־טייטשען, אַז מ'רעדט וועגען וויכטיגע ענינים, מאָ־ביליזאַציע-פּראָיעקטען א. אַנד. אין דער ווירקליכקייט איז גערעדט געוואָרען וועגען אופן פון צונויפשטעלען די פרעסע-קאָמוניקאַטען פון די זיצונגען.

די רעפּוטאַטען האָבען זיך אַרויסגעזאָגט מעריטאָריש און פאָרמעל גענען דעם פאָרשלאַג פון רעפּ. פּאָלאַקעוויטש.

אויף דער נאָכמיטאָג-זיצונג איז בעטראַכט געוואָרען דער בּיודזשעט פון אינערן-מיניסטעריום. צום בּיודזשעט זענען אַריינגעטראָגען געוואָרען 86 אויסבעסערונגען. צוו. אַנד. זענען געשטראָכען געוואָרען די הכנסה-פּאָזיציעס פון 1 מיליאָן זל. פון אויסלענדישע פּעסער. דאָס זאָל זיין אַ פּראָטעסט גענען דעם צו-הויכען שטייער פאַר די אויסלענדישע פּעסער, ווייטער זענען געקירצט געוואָרען איינגע פּאָזיציעס פאַר דער פּאָליציי, ס'איז אויך געשטראָכען געוואָרען דער דיספּאָזיציע-פאָנד פאַר'ן אינערן־מיניסטעריום.

רעפּ. טראָמפּטשינסקי (נ.ד.) איז אַרויסגעטרעטען מיט אַ רעדע גענען דעם, וואָס דער אינערן־מיניסטער האָט אין זיין רעדע ערקלערט, אַז ער וועט בעקעמפען די נאַציאָנאַליזמען, דעם יודישען, אוקראַינישען און פּוילישען. פאַר'ן פערגלייכען דעם נאַציאָנאַליזם פון די יודען און אוקראַינער מיט'ן פּוילישען וועט ער שטימען צו שטרייכען דעם דיספּאָזיציע-פאָנד. פאַר'ן שטרייכען דעם דיספּאָזיציע־פאָנד האָבען געשטימט די נ. ד., פּיערים-פּאַרטיי, וויזוואָלעניע, פּ.פּ.ס., אוקראַינער און רעפּ. גרינבוים (יוד. קאָלאָ). ווי רעפּ. גרינבוים האָט ערקלערט האָט ער געשטימט פאַר'ן שטרייכען דעם פאָנד, ווייל דאָס יודישע קאָלאָ שטימט איבערהויפּט פאַר פערקלענערען דעם בּיודזשעט.

ביים בעהאַנדלען דעם בּיודזשעט האָט דער אינערן־מיניסטער ערקלערט, אַז פונ'ם שטרייכען דעם דיספּאָזיציע־פאָנד וועט ער נישט ציהען קיין קאָנסקווענצען. מ'גלויבט אָבער אַז דעם פּרעמיער באַרטעל וועט נאָך געלונגען לינדערן די סיטואַציע ביי דער דריטער לעזונג.

נאָוואַטשינסקי אויסגעדריקט מיטגעפיהל דעם אוקראַינישען רעפּ. כרוצקי.

וואַרשאַ, 29. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָררעספּאָנדענט). אַ גרויסע סענסאַציע האָט דאָ אַרויסגערופען דער בּריף, וואָס נאָוואַטשינסקי האָט צוגעשיקט דעם אוקר. רעפּ. כרוצקי. אינ'ם בּריף ווערט דעם רעפּ. כרוצקי אויסגעדריקט מיטגעפיהל און מיטגעטיילט, אַז ער, נאָוואַטשינסקי און זיינע חברים האַלטען נישט פון אַזעלכע קאַמפס-מעטאָדען, ווי ס'האָט אָנגעווענדעט רעפּ. פּאָלאַקעוויטש.

וואַרשאַ, 29. טעלעפאָניש). אויף דער פרייטאָגדיגער זיצונג פון סיים וועלען די אוקראַינער אַריינטראָגען אַ פאָרשלאַג וועגען דעם אָנפאַל אויף רעפּ. כרוצקי.

וואַרשאַ, 29. (טעלעפאָניש). רעפּ. פּאָלאַקעוויטש האָט פון זיין צד אין מאַרשאַלעק-געריכט בעשטימט דעם רעפּ. באַראַנסקי פונ'ם „אינסעל". אַלס אַרביטער איז בעשטימט געוואָרען רעפּ. ראַדזשינסקי. (כ. ר.)

אנגעהויבן די קאָלאָניזאַציע-אַקציע פון די יודישע פּראָנט-סאָלדאַטען אין דייטשלאַנד.

בערלין, (י.ט.אַ.) די טעג איז פאָרגעקומען, ווי מיר האָבען שוין טעלעגראַפיש מיטגעטיילט, דער צוזאַמענפאָהר פון „מלוכה-פערבאַנד פון די יודישע פּראָנט סאָלדאַטען" אין דייטשלאַנד, אין וועלכען עס האָבען זיך בעטייליגט אייניגע הונדערט דעלעגאַטען, ווי אויך פאָרשטעהער פון אַלע בעדייטענדע יודישע אָרגאַניזאַציעס אין דייטשלאַנד. דער צוזאַמענפאָהר איז געווען געווידמעט דער קאָלאָניזאַציע-אַקציע, וואָס איז איניצירט געוואָרען דורכ'ן פערבאַנד פון די יודישע פּראָנט-סאָלדאַטען. דער צוזאַמענפאָהר איז געעפענט געוואָרען דורכ'ן פאָרזיצער פון פערבאַנד ד"ר לעאָ לעווענהערץ, וועלכער רעפערירט דאָס פּראָגראַם פון צוזאַמענפאָהר.

די קאָלאָניזאַציע-אַרבייט איז ביז-איצט געפיהרט געוואָרען דורך אַ ספּעציעלער געזעלשאַפט מיט בעשרענקטער האַפטונג „יודישלאַנד-אַרבייט". אויף פריהלינג וועלען שוין פערזייט ווערען די ערד-שטחים, וואָס זענען קאָלאָניזירט געוואָרען דורך יודען מיט דער הילף פון דער געזעלשאַפט. כדי אָנפיהרען מיט דער גאַנצער קאָלאָניזאַציע אין אַ בּרייטען מאַסשטאַב, ווערט פאָרגעלעגט צו גרינדען אַ נייע אָרגאַניזאַציע א. נ. מלוכה-פערבאַנד פאַר יודישער קאָלאָניזאַציע אין דייטשלאַנד (ר.י.ס.)

נאָכדעם האָט דירעקטאָר דיק רעפערירט וועגען „קאָלאָניזאַציע-פּראָבלעם און די יודישע פּראַגע".

מלוכה-סובּווענצען פאַר דער יודישער קהלה אין וויען.

קאַנצלער זייפּעל פאַר די יודישע פּאָסטולאַטען.

וויען, (י.ט.א.) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אויסערסט לעבהאַפטער וואַהל-קאַמפּאַניע צו דער יודישער קהלה ווערט מיטגעטיילט, אַז דאָס פּרעזידיום פון דער קהלה-פערוואַלטונג וועט אין קורצען איבערגעבען דעם בונדעס-קאַנצלער זייפּעל אַ מעמאָראַנדום, אין וועלכען עס וועלען געפאָדערט ווערען מלוכה-סובּווענצען פאַר די רעליגיעזע און קולטורעלע בעדערפנישען פון דער יודישער קהלה. דער קאַנצלער ד"ר זייפּעל האָט פּרינציפּיעל אָנער־קענט, אַז די יודישע פּאָסטולאַטען זענען בערעכטיגט און ער האָט פערשפּראָכען זיך צו פאַרשטענדיגען מיט די געהעריגע דעפּאַרטמענטען, וועגען דער הויך פון די סובּווענצען. אין די קהלה קרייזען ערוואַרט מען דעריבער, דאָס אין דעם מלוכה-בּודזשעט אויף דעם נאָהענטסטען יאָהר וועלען שוין אַריינגעשטעלט ווערען געוויסע ס'מען פאַר די יודישע קהלות.

כינעזיש-יאַפּאַנישער קאָנפליקט.

לאָנדאָן, 29. (אַטע) אין די צפון-פּראָווינצען פון כינע ווערט אַרומגעפיהרט אַ שטאַרקער באָיקאָט גענען די יאַפּאַנער. די מאַכט האָט אויסגעשטעלט וואַכען אויף די וויכטינסטע פערקעהר-פּונקטען כדי אָפּצוהיטען פון אַרויסטרעטונגען גענען די יאַפּאַנער. דער באָיקאָט צילט צו צווינגען די יאַפּאַנער אַז זי זאָל צוריקציהען איהר מיליטער פון כאַנקאו נאָך איידער ס'וועט קומען צו אַנ'אָפּמאַך.

א געזעלשאַפט-רייזע קיין א"י פון דער „אגודה".

פראַנקפורט, (יט"א) די ארץ־ישראל-צענטראַלע פון דער „אגודת-ישראל" פּלאַנט דעם קומענדען פריהלינג דורכצופיהרען אַ געזעלשאַפטס־רייזע קיין ארץ-ישראל. פיל אַנטיילנעהמער האָבען זיך שוין געמאָלדען מיטצומאַכען די רייזע.

5 מיליאָן דאָלאַר אויף אַראַבּישע בּילדונג.

ירושלים, (יט"א) ווי מען טיילט מיט, האָט דער פּראָ-אַראַבּישער טוער ה' שאַרל גרען, וועלכער איז אין יאָהר 1919 געשטאַנען בּראָש פון דער אַמעריקאַנער פּלעביסציט-קאָמיסיע אין סיריען מיטגעטיילט, אַז אין אַמעריקע איז געזאַמעלט געוואָרען פינף מיליאָן דאָלאַר אויף בּילדונגס-צוועקען פאַר דער אַראַבּישער יוגענד. אַלס פערוואַלטער פון דעם פאָנד איז בעשטימט געוואָרען דער בעקאַנטער פיהרער פון די סירישע נאַציאָנאַליסטען דר. שאַבּאַנדער. דער פאָנד וועט אויסגענוצט ווערען הויפּטזעכליך אויף צו בּילדען די אַראַבּישע יוגענד אין די אייראָפּעאישע און אַמעריקאַנישע הויך־שולען.

בּעלגישע ציוניסטען קויפען בּאָדען אין ארץ-ישראל.

אַנטווערפּען, (יט"א) אַ גרופּע בעלגישע ציוניסטען האָבען די טעג אָפּגעשלאָסען אַ קניה פון 3000 דונאַם בּאָדען אין ארץ-ישראל ביי חלי־פרם. אויף דעם בּאָדען וועט געפלאַנצט ווערען אַ פּרדס. דאָס איז שוין דער צווייטער פּרדס וואָס די בעלגישע יודען פלאַנצען אין ארץ־ישראל.

פערגאַנגענע וואָך איז אין אַנטווערפּען אָנגעקומען דער ערשטער דירעקטער טראַנספּאָרט פּאָמעראַנצען פון ארץ־ישראל, וואָס איז גיך פערקויפט געוואָרען.

טויזענדער דאַמען

האָבען שוין פערבּראַכטען זייערע שניי-שיך מיט'ן פּאַטענטירטען אופן פון עלעקטרישע וואולקאַניזאַציע. דאָס איז דער איינציגער אָרט צוריקצוגעבען בעשעדיגטע שניי-שיך מיט ביליגע קאָסטען דעם גענצליך פרישען צושטאַנד.

צו פעריכטען נעהמען אָן אויסשליסליך די פירמעס:

H. GUTMAN, Narutowicza 9.
B. BOY i S-ka, Piotrkowska 154.

med. Dr. A. Uryson
קאָנסטאַנטינער 20, טעל. 35-85

ד"ר ס. עפּעלבוים
וואָלטשאַנסקא 4, טעלעפאָן 40-25
2170

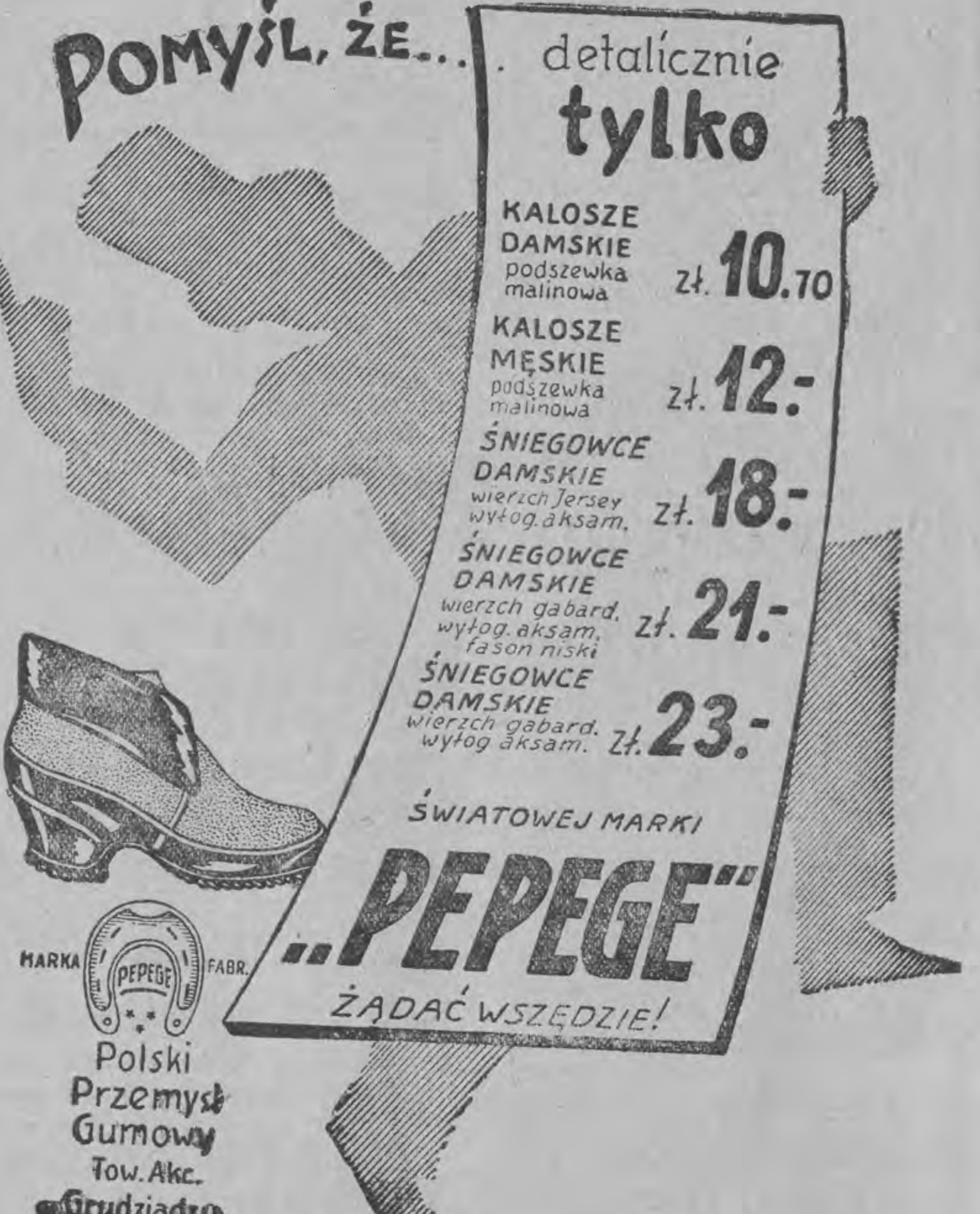

קינא
ביים קאָאָפּעראַטיוו פון מלוכה קאָמונאַלע און געזעלשאַפט־ליכע בעאַמטע
40 שיענקעוויטשא 40
אָנהויב אין געוו. טעג 3.30 נאָכמיטאָג
שבת, זונטאָג און יום-טוב 2 נאָכמיטאָג
לעצטער סעאַנס 9.30 אַ זייגער אָוונט.

פון דינסטאָג, דעם 27 נאָוועמבער ביז מאָנטאָג, דעם 3 דעצעמבער — גרויסער פּראַכטפולער פּראָגראַם!

„הייראַטס-וואַקאַציעס"

8 אַקטען גט אויף פּראַגע.

— אין די הויפּט-ראָלען: —

Harry Halm, Liljana Harvey, Jutta Jol i Hans Sturm

נעכסטער פּראָגראַם: דאָס געהיימניש פון רעסטאָראַן-קאַבּינעט

אויפ'ן ערשטען סעאַנס זענען די פּרייזען פון אַלע פּלעצער פערקלענערט.

אנטי-יודישע דעמאנסטראציעס פון די נאציאנאליסטען אין מזרח-פרייסען.

קעניגסבערג, 29 (יט"א טעלעגראפיש). אין גאנץ מזרח־פרייסען מעהרען זיך די יודען פיינדליכע ארויסטרעטונגען. די נאציאנאל־סאציאליסטען האבען איינגעארדענט אנטי־יודישע דעמאנסטראציעס, אויף וועלכע מ'האט געטראגען אנטיסעמיטישע אויפשריפטען. אויף די יודישע הייזער האט מען אנגעהאנגען האקען־קרייצלער־צייכענס.

תפילות פאר'ן ענגלישען קעניג

ירושלים, 29 (יט"א טעלעגראפיש). אין אלע שוהלען און בתי־תפילות זענען אפגעריכט געווארען תפילות פאר'ן געזונד פון קראנקען ענגלישען קעניג.

ערדציטערניש אין פארטוגאל.

ליסאבאן, 29 (אטע) אין בארצעלאנא האט מען געפיהלט א שטארקע ערד־ציטערניש, אין די דערפער מארסאן און מאטארא זענען בעשעדיגט געווארען פערשירענע בנינים. קיין מענשליכע קרבנות זענען נישט געווען.

פאר ערמארדען אקאנסול.

פאריז, 29 (אטע) דער איטאליענישער ארבייטער סערגע דע מארזו איז דורך דעם פאריזער געשוואוירענעם געריכט פער'משפט געווארען אויף 8 יאהר טורמע פאר ערמארדען דעם איטאליענישען קאנסול נארדיני.

נחום סאקאלאוו אין דאנציג.

דאנציג, 29 (יט"א טעלעגראפיש). דא איז פארגעקומען א פייערליכע ארץ־ישראל־אקאדעמיע מיט'ן אנטייל פון נחום סאקאלאוו. ס'איז אנגעקומען א בעגריסונג פון דעם רייטשען רעלעגאט בזים פעלקער־בונד און פאר־זיצענדער פון דייטשען פרא־פאלעסטינא־קאמיטעט גראף בערנסדארף. נחום סאקאלאוו האט היינט בעזוכט דעם פרעזידענט פון דייטשען סענאט — ד"ר זאהם.

טעראר צוליב הויכע שטייערן.

בערלין, 29 (ספ. טעל.) צווישען דער דארפישער בעפעלקערונג אין שלעזוויג־האלשטיין הערשט א געוואלדיגע אויפרעגונג צוליב די צאהלרייכע שטייער־עקזעקוציעס, וואס ווערען אדורכגעפיהרט אויפ'ן דארף.

די פויערים האבען אין פיל ערטער, צוליב דעם אנגעהויבען א טעראר־אקציע. אין 2 ערטער זענען געווארפען געווארען באמבעס.

אויף א מיטינג פון לאנדבונד האט דער אנפיהרער פון די פאשיסטען פאן ראהר־רעמגין געזאגט:

אין חודש מערץ וועט די דארפישע בעפעלקערונג ווידער ארויס אין גאס. ס'איז זיי נפליכט צו ווייזען דער מלוכה און דער וועלט, אז דער דייטשער פויער, וויל זיך נישט גלייכגילטיג צו קוקען, ווי ער אליין און די גאנצע רייטשע מלוכה געהט אונטער.

אראבישער מעמאראנדום וועגען כותל מערבי.

ירושלים, 29 (יט"א טעלעגראפיש) דער מוסולמענישער ראט האט איבערגעגעבען א מעמאראנדום דער ארץ־ישראל־רעגירונג, אז די יודען זאל פערבאטען ווערען צו שטעלען, וועלכע ס'איז נעגענשטאנדען ביים כותל און עס זאל בעזייטיגט ווערען דער יודישער פאליציי־אפיציר ביים כותל.

צוזאמענשטויס פון 2 צוגען.

פאריז, 29 (אטע) מיטוואך האבען זיך אויף דער באהנליניע לילא—וואלענציא צוזאמען געשטויסען 2 פולבעזעצטע פאסאזשיר־צוגען. ביידע לאקאמאטיווען און 7 וואגאנעס זענען פערניכטעט געווארען, 22 פאסאזשירען זענען פערוואונדעט געווארען, פון זיי 8 שווער.

די מעשה בארשיי אין רוסלאנד

פיל אנדערע אנטיסעמיטישע פאסירונגען ווערען אויפגעדעקט.

מאסקווע, (יט"א).

די איינצעלהייטען וועגען דער מעשה בארשיי אויף דער פאבריק „אקטיאבר" אין מינסקער גובערניע האלטען ווייטער די עפענטליכע מיינונג אין גאנץ קרוסלאנד אין שפאנונג. די קאמוניסטישע פרעסע אין מאסקווע און אויף דער פראווינץ גיט אפ פיל פלאץ דער דאזיגער פאסירונג.

אין דער זעלבער צייט ווערען מעגליך אויפגעדעקט אנדערע אנטיסעמיטישע געשעהענישען אין פערשידענע פאבריקען איבער גאנץ ווייס־רוסלאנד. עס ווערט צום ביישפיל מיטגעטיילט, אז אין דער לעדער־פאבריק „באלשעוויק" אין מינסק האבען כוליגאנישע ארבייטער אפגעגאסען א יודישען ארבייטער מיט הייסע קאלך. אין באברויסק זענען נישט לאנג זעקס כוליגאנעס פון דער ציגעל־פאבריק ארויס אויף דער גאס און געשלאגען די יודישע ארבייטער מיט דעם געשריי „שלאגט די יודען, ראטעוועט רוסלאנד". אין וויטעבסק אויף דער פאבריק „דווינא" הערשט שוין פון לאנג אן אנטיסעמיטישער גייסט. די אנטיסעמיטישע כוליגאנעס פערפאלגען סיסטעמאטיש די יודישע ארבייטערין צירקונא. ווען צירקונא האט זיך בעקלאגט ביי דעם אויפזעהער פון דער פאבריק, האט ער ערקלערט: „איהר קאנט טון מיט דער זשיראווקא וואס איהר ווילט".

די אנטיסעמיטישע כוואליע, וואס האט ארומגעכאפט אזוי פיל פאבריקען, האט אויך אפנים נישט אויסגעמיטען די מעהר קולטורעלע עלעמענטען, ווי דאס איז צו זעהען פון דער פאסירונג אין וואראנעזשער אוניווערזיטעט. דער יודישער סטודענט מייזעל האט זיך גע'סמ'ט, איבערלאזענדיג א בריף, אין וועלכען ער ערקלערט, אז ער האט שוין מעהר נישט געקאנט אויסהאלטען די סיסטעמאטישע פערפאלגונגען געגען איהם מצד די אנטיסעמיטישע סטודענטען. אין די רדיפות געגען מייזל'ען האבען אויך אנטייל גענומען איינינע פראפעסארען.

די אלע אויפגעדעקטע פאקטען ווערען איצט אונטערזוכט פון די געהעריגע רעגירונגס־ארגאנען און פון דער קאמוניסטישער פארטיי.

די פערפאלגער פון בארשיי וועלען געשטעלט ווערען צום משפט אין מאנאט דעצעמבער.

ליבע און טויט.

גרויסע טראגעדיע אין ניו־יארק.

א טיפען טרויער האט אין ניו־יארק ארויסגערופען א שוידערליכע טראגעדיע, וועלכע האט פאסירט מיט יודישע חתן־כלה:

אברהם וואסערמאן פון כאטין, 24 יאהר אלט, האט דא געוואלט חתונה האבען מיט זיין כלה פרל ווער, 20 יאהר אלט. זיי זענען ארומגעגאנגען צוויי יאהר צייט אלס חתן־כלה. דער חתן האט וואגאר מיט א קורצער צייט צוריק זיך אריינגעצויגען צו זיין כלה'ס עלטערען, בכדי ער זאל זיך קאנען געפינען לעבען זיין כלה.

דאס פערליבטע פארעל האט געטרוימט וועגען דעם טאג פון דער חתונה, אויסגעארבייט פיל שעהנע פלענער, געטרוימט וועגען דער צוקונפט, געמאכט פארבערייטונגען צו פערשאפען זיך א שעהנע היים, זייער ליבעס־נעסט.

אבער א פאר וואכען פאר דער חתונה איז די כלה קראנק געווארען. זי איז אבגעפיהרט געווארען אין שפיטאל אי ברואנקס. זי איז געלעגען אין פריוואטען צימער און דער חתן האט פערבראכט טעג און נעכט נעבען איהר בעט. געטרייסט זי און זנערערט וועגען דער גליקליכער צוקונפט.

אבער אינגיכען האט זיך די לאגע פון מיידעל פערערגערט. דעם חתן, וועלכער איז נעגאנגען אהיים אברוהען זיך, האט מען פלוצים איבערגעגעבען פון שפיטאל, ער זאל וואס שנעלער קומען אהין און גיבען דעם לעצטען בליק אויף זיין כלה. ער האט געכאפט א אויטא און איז אוועקגעלאפען אין שפיטאל. ווען ער איז געקומען אהין, איז זיין כלה שוין געווען בעוואוסטלאז, דער אונגליקליכער חתן האט זי ארומגעכאפט געקושט און געבעטען, אז זי זאל צו איהם רעדען. זי האט איהם אבער נישט רערקענט. דאס אונגליקליכע יונגע מיידעל איז נעשטארבען אין איהר חתנ'ס ארעמס...

ווי א פערשטיינערטער איז וואסערמאן אוועק צוריק צו זיין כלה'ס עלטערען אין הויז אריין. די עלטערען האבען געיאמערט אויפ'ן טויט פון דער יונגער בליהענדער טאכטער. דער חתן איז ארומגעגאנגען ווי א שטן איבער'ן הויז. ער האט נישט געוויינט, מיט קיינעם נישט גערערט, פונקט ווי ער יו פערשטיינערט. מען האט איהם בלויז געהערט — מורמלען צו זיך — „נישטא איצט צוליב וואס צו לעבען" ער איז אריין אין וואש צימער און זיך דארט פערשפארט. אין א פאר מינוט ארום האט ער געעפענט א פענסטער אין וואש־צימער און האט זיך ארויסגעווארפען פון דער וואוינונג, וואס געפינט זיך אויפ'ן דריטען שטאק. ער האט זיך צובראכען דעם שארבען, מען האט איהם אבגעפיהרט אין שפיטאל, וואו זיין כלה איז געשטארבען פריהער מיט א פאר שעה. באלד איז ער אויך געשטארבען. עס איז פארגעקומען א דאפעלטע לויה פון די צוויי פערליבטע, וועלכע דער טויט האט צושיידט און ווידער פעראייניגט. ז ייזענען בעערדיגט געווארען איינער נעבען צווייטען.

די שוידערליכע טראגעדיע האט געמאכט א שרעקליכען רושם אויף דער יודישער בעפעלקערונג.

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע
מאגיסטער ג. שאז
פעטריקאווער 37, 2. שט., פראנט.
אנאליזען פון קאל, אורין, לייכעק א. אז. וו.
אורין-אנאליז – 4 זל.

קלישען
פאר דרוקערייען, פערלאגען און רעקלאמען
פערטיגט אויף
GALWANO" PIOTRKOWSKA 101 tel. 57-68

HURTOWY
DETALICZNY
SKŁAD
Perfum, kosmetyków, mydeł toaletowych krajowych i zagranicznych firm
Najtańsze — źródło „KOSMOS"
Łódź, Piotrkowska 60.
Firm egzystuje 25 lat.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87
ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען. מענער שוואכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8–10 פריה, 12–2 נ.מ. און פון 4–8 אב.

Dr. MED. J. BETTE
ספעציאל-ארצט פאר אינערליכע-און קינדער-קראנקה.
פיעטריקאווער 6, טעל. 95-44.
צוריקגעקערט.
נעמט אן פון 8 ביז 11 און פון 4 ביז 6 אוונד.

שפייזע, העררען און שלאפצימערן
פון פאסער-בירקע, אייכען, פאלירטען רויזען-האלץ, קאווקאזישער נוסבוים, ווי אויך פון אלע אנדערע איידעל-האלץ
קויפט איהר אמביליגסטען
פאר מזומן אדער אויף בעקוועהמע ראטען צאהלונג
אין דער מעבעל-פאבריק
S. Salomonowicz & Co.
Narutowicza 13, tel. 37-60.
לאנגיעהריגע גאראנטיע.
נייעסטע ווינער מאדעלען.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאמפאניעץ.
מיט'ן אנטייל פון די ליבלינגס-ארטיסטען בארימאווא, ראבינאוויטש און די בעקאנטע רימא־אנא נאדיא קארעני
די 5-טע וואך ווערט געשפילט די שלאגער-פיעסע!
15.000 מענשען האבען בעוואונדערט די שענע הערליכע אפערעטע; גאנץ לאדז רעדט, אז עס איז א חוב פון יעדען איינעם צו געהען אין יוד. טעאטער און זיך אמוזירען אויף די שענע אפערעטע מיט 25 נומערן געזאנג און טענץ די לעצטע 3 מאל!
פרייטאג, דעם 30-טען, שבת, ד. 1-טן, זונטאג ד. 2-טען, 9 אין אווענד
חלומות פון ליבע
אין 3 אקטען מיט 25 נומערן געזאנג און שענע טענץ פון ליליען, רעזשי: ל. ראבינאוויטש.
בעמ.: יעדער, וואס קויפט א בילעט, בעקומט אומזיסט דעם לייט-מאטיוו פון „חלומות פון ליבע". געזונגען דורך קארעני-ראבינאוויטש.
צו ביליגע פרייזען שבת, 3.30 נאכמ.
שרה שיינדעל פון יעהופעץ
לעבענס-בילד אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון לאטיינער.
הויפט-ראל „שבתי גולם"—דער בעליבטער ארטיסט א. קאמפאניעץ.
מאנטאג ד. 2-טן, 9 אווענד גרויסע פאפול. פארשט. פון 1 ביז 2.50 „קאווקאזער ליבע" אין 3 אקטען פון שור, מוזיק פון פ. סאנדלער.
ס'נעמט אנטייל (לויט א. ב.) פריען: בעזמאן, בארימאווא, נאדיא קארעני, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן, קאמפאניעץ. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש, ראקאוו.
אדמינ.: מ. ארנוואלד. מוזיק. לייטונג: ל. זעלמאן. בילעטען אין פילהארמאניע-קאסע.
אנאנס!!! פרייטאג, ד. 7. דעצ קומט פאר די פרעמיערע פון „די פערשעהמטע כלה"

יודישער קאמער-טעאטער
לייטונג: מ. בראדערזאן.
„ארט" זאכאדניא 43
היינט-2 פארשטעלונגען: אנהויב 7.45 (פאפולערע פרייזען) און 10 אין אווענד
מארגען, שבת – 3 פארשטעלונגען: אנהויב 4 נאכמ. (פרייזען פון 75 גר. ביז 3 זל.), 7.45 און 10 א זייגער אווענד
„אונזערע קינדער"
ליטער. לייטער: מ. בראדערזאן. מוזיק. לייטער: דוד בייגעלמאן. דעקאראציעס און קאסטיומען—ד. מאטוס און ש. בלום. קאנפערענסיערן: י. ריינגלאס און מ. נעלקען

מ'פיהרט אָפּאָזיציע און מ'ריזיקירט נישט צופיל.

זייט מאַי 1926 דאָס הייסט זייט דער עקזיסטענץ פון איצטיגען רעגירונגס-סיסטעם הענגט אין דער לופט אַ נישט געלעזט פּראָבלעם וואָס ווערט אָנגערופען „די צוזאַמענאַרבייט פון סיים מיט דער רעגירונג״ ס'האָבען אפילו נישט געהאָלפען די אַדורכגעפיהרטע וואַהלען, וועלכע האָבען געזאָלט ראַדיקאַל לעזען דאָס פּראָבלעם. די דאָזיגע מכה איז ווייטער אָפען און אייטערט ביי יעדער צורייצונג. די רעגירונג וואָלט גערן נישט געוואָלט אָנקומען צום לעצטען מיטעל און רעגירען אָהן אַ סיים, די אָפּאָזיציע וויל אָבער ביז'ן סוף אָפּהיטען דעם ריינעם פּאַרלאַמענטאַריזם און טרעט אַרויס געגען יעדע אָפּווייכונג וואָס די רעגירונג מאַכט אין דער הינזיכט.

די גאַנצע פראַגע איז ענטשטאַנען צוליב דעם וואָס די רעגירונג האָט נישט קיין מעהרהייט אין סיים און ס'איז שווער אַזאַ מעהרהייט צונויפצושטעלען ביי יעדער געלעגענהייט, נאָכמעהר היינט ווען דער תהום צווישען די רעגירונגס-גרופּען און דער אָפּאָזיציע איז געוואָרען אַזוי טיף, אַז ס'איז קיין שום אויסזיכט נישט פאַרהאַן איהם דערווייל אויסצוגלייכען. דעריבער שפּיצען זיך די בעציהונגען ביי יעדער געלעגענהייט אַזוי שטאַרק צו, אַז מ'וואָלט געקענט מיינען, אַז קיין אויסוועג איז מעהר נישט פאַרהאַן.

די איצטיגע ביודזשעט-דעבאַטען אין סיים האָבען זיך גלייך אָנגעהויבען אונטער'ן צייכען פון קאָנפליקט פון דער רעגירונג מיט'ן סיים, צו דעם האָבען גורם געווען; דער אינטערוויאו פון סיים-מאַרשאַלעק פאַר די פעריען, די שפּאַלטונג אין פּ.פּ.ס. און די טאַקטיק פון „איינסעל״-קלוב. באַלד אין אָנהויב האָט די אָפּאָזיציע געפאָדערט, אַז די רעגירונג זאָל געבען ערקלערונגען ווי אַזוי זי האָט רעאַליזירט דעם אַלטען ביודזשעט און וואָס פאַראַ איבערשרייטונגען עס זענען געווען אינ'ם ביודזשעט די רעגירונג האָט לאַנג אָפּגעשלעפּט צו געבען ערקלערונגען אין דעם ענין. די אָפּאָזיציע האָט דעריבער געטענה'ט, אַז ס'וואָלט געווען לעכערליך צו רעדען וועגען אַ נייעם ביודזשעט אין דער צייט ווען דער סיים ווייסט נישט וואו אַזוי דער אַלטער ביודזשעט איז אויסגעפיהרט געוואָרען.

ווען דער קאָנפליקט איז שוין געשטאַנען אויפ'ן שפּיץ מעסער איז געקומען פּרעמיער באַרטעל און האָט פייערליך פערזיכערט, אַז די רעגירונג וויל צוזאַמענאַרבייטען מיט'ן סיים און געגעבען אָנצוהערען, אַז די רעגירונג וועט יאָ צושטעלען ערקלערונגען וועגען די ביודזשעט איבערשרייטונגען מיר האָבען שוין אָנגעוויזען, אַז אויך די אָפּאָזיציע וויל נישט ברענגען ביז צו דער לאָגישער קאָנסעקווענץ.

אויב די אָפּאָזיציע איז אַזוי גרויס איז דער לאָגישער פועל-יוצא, אַז מ'דאַרף פאָרשטעלען אַ פאַרשלאַג וועגען אומצוטרוי צו דער רעגירונג, דאָס טוט אָבער די אָפּאָזיציע נישט. דעריבער ווערט געפיהרט אַ פּאָליטיק פון אָנטון איינער דעם אַנדערען שפּיצלעך און תיכף זיי צוריקצוציהען מ'פּרובט הייסט עס די כוחות.

נאָך דער ערקלערונג פון פּרעמיער וועגען דעם ווילען פון דער רעגירונג צוזאַמענצואַרבייטען מיט'ן סיים האָט זיך אָנגעהויבען די נאָרמאַלע ביודזשעט דעבאַטען אין דער קאָמיסיע, אמת די דעבאַטע זענען געווען ליידענשאַפטליכע אָבער די אַרבייט איז געווען אַ נאָרמאַלע און פּאַרלאַמענטאַרישע ביז ס'איז געקומען צום ביודזשעט פון אינערן-מיניסטעריום. דאָ האָט די אָפּאָזיציע געפינען פאַר נויטיג זיך אָפּצורעכענען מיט'ן אינערן-מיניסטער פאַר די דורכגעפיהרטע וואַהלען און אַ חוץ די געוואַלדיגע אָנגריפען אויף איהם האָבען די פּ.פּ.ס. „וויזוואָלעניע״ און פּויערים-פּאַרטיי בעגייט דעם פאָרשלאַג וועגען אויסשטרייכען דעם דיספּאָזיציע-פאָנד פאַר'ן אינערן-מיניסטעריום.

דער מיניסטער האָט מעהר אָדער ווענינגער זאַכליך געענטפערט אויף די פאָרוואורפען, אָבער ווען ס'איז געקומען צו דעם דיספּאָזיציע-פאָנד האָט ער פלוצלונג מגלה געווען אַ סוד, אַז דעם פאָנד וואָס דער סיים האָט איהם געשטראָכען, האָט דער מיניסטער-ראַט צוריקגעשטעלט.

ביי דער אָפּאָזיציע איז געוואָרען אַ מהומה, אויב אַזוי, האָט זי געטענה'ט, צו וואָס זיצען אין סיים און אָנעהמען בעשלוסען, אַז דער מיניסטער-ראַט קען זי דערנאָך מבטל מאַכען איז דאָך דאָס אַ ריינע קאָמעדיע.

און ס'האָט טאַקע אויסגעזעהען, אַז די אָפּאָזיציע וועט אויפהערען צו קומען צו די ביודזשעט-זיצונגען און ס'וואָלט קיין אויסוועג נישט געווען, האָט אָבער די רעגירונג ווידער געפונען פאַר נישט פּאַסיג אין איצטיגען מאָמענט איבערצורייסען מיט דעם סיים און פּרעמיער באַרטעל איז געקומען אויף דער זיצונג פון ביודזשעט-קאָמיסיע, פערענטפערט דעם אינערן-מיניסטער, אַז ער האָט בעסער געמיינט ווי גערעדט און אַז די רעגירונג איז גרייט צו בעטען צונאָב-קרעדיטען פאַר דעם איבערגעשריטענעם ביודזשעט, צווישען די צונאָב-קרעדיטען וועט זיך פערשטעהט זיך אויך געפונען דער דיספּאָזיציע-פאָנד פאַר'ן אינערן-מיניסטער.

די אָפּאָזיציע איז צופרידען פון אַזאַ אויסוועג, וויל דאָס הייסט געפיהרט אָפּאָזיציע און דערביי ריזיקירט מען נישט צופיל.

י. ד—ן.

פון 200—250 שמיהל
אין 2 קאַנצעלאַריע-איינריכטונגען ווערען געזוכט צו קויפען פון באַלד.
אָפּפערטען אין אַדמ. פאַר „ק. י.״ 2749

דער פּאָליטישער מאָמענט

שטרעזעמאַנס רעדע, ריין-עוואַקואַציע און ענטשעדיגונגס-פראַגע.— סאָוויעטען, דייטשלאַנד און פּוילען.— קאָראָנאַציע פון יאַפּאַנישען מיקאַדאָ.

דער דייטשער אויסערן-מיניסטער שטרעזעמאַן האָט געהאַלטען אין רייכסטאַג אַ גרויסע רעדע, אין וועלכער ער האָט פערטיידיגט די פאָדערונג פון אומבעדינגטען עוואַקואירען דעם ריין-געביט. די דאָזיגע עוואַקואַציע, האָט שטרעזעמאַן געזאָגט, איז דאָס רעכט פון דייטשלאַנד, וועלכע האָט אויסגעפיהרט איהרע פערפליכטונגען לויט'ן שלום-אָפּמאַך. די עוואַקואַציע קאָן נישט זיין פערבונדען מיט קיין שום פּאָליטישע בעדינגונגען, וואָס זענען נוגע די צוקונפט, נישט מיט קיין שום געלד-צאָהלונגען.

אַזוי אַרום האָט שטרעזעמאַן אָפּגעוואָרפען סיי דעם פּראָיעקט פון איינאָרדנען אַ ספּעציעלע קאָנטראָלע איבער'ן ריין-געביט, סיי דאָס פערבינדען די עוואַקואַציע מיט דער ענטשעדיגונגס-פראַגע. לויט ווי שטרעזעמאַן בעהויפּט, ווערט די דאָזיגע מיינונג געטיילט אויך דורך „אויטאָריטעטע ענגלישע קרייזען״. די ענטגילטיגע לעזונג פון ענטשעדיגונגס-פּראָבלעם דאַרף געשעהען אויף אַזאַ אופן, אַז די צאָהלונגען זאָלען נישט אַראָפּדריקען דעם אַלגעמיינעם לעבענס-שטייגער פון דער דייטשער בעפעלקערונג.

צום סוף האָט זיך שטרעזעמאַן אָפּגעשטעלט אויפ'ן ענגליש-פראַנצויזישען פלאָט-אָפּמאַך און אויף די קלאַנגען וועגען אַ מיליטערישען אָפּמאַך, וואָס זענען דערמיט פערבונדען. אַזאַ מיליטערישער אָפּמאַך וואָלט, לויט שטרעזעמאַנס מיינונג, געשטאַנען אין ווידערשפּרוך מיט'ן לאָקאַרנער פּאַקט; שטרעזעמאַן גלויבט אָבער אין די הכחשות, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען בנוגע דער פראַגע מצד די געהעריגע רעגירונגען.

שטרעזעמאַנס רעדע האָט געמאַכט אַ גרויסען רושם און האָט אַרויסגערופען לעבהאַפטיגע קאָמענטאַרען אין דער פּרעסע, כמעט די גאַנצע פראַנצויזישע פּרעסע און אַ טייל פון דער ענגלישער זאָגען זיך אַרויס געגען דער פאָדערונג פון אַ באַלדיגער עוואַקואַציע.

דערווייל ווערען די אונטערהאַנדלונגען וועגען דער ענטשעדיגונגס-פראַגע גאַנץ אינטענסיוו געפיהרט. לויט אַן אָפיציעלער ענגלישער מעלדונג האָבען די פערבינדעטע נאָך נישט געענטפערט אויפ'ן פאָרשלאַג פון דייטשלאַנד וועגען צונויפרופען אַן עקספּערטען-קאָמיסיע, כאָטש אין פּרינציפּ קאָן מען די פראַגע האַלטען פאַר געשלאָסען. נישט בעשלאָסען איז נאָר די פראַגע וועגען אָרט, וואו די קאָמיסיע זאָל זיך צונויפקומען; עס קומען אין בעטראַכט בערלין אָדער בריסעל.

די מעמאָריאַלען, וואָס זענען וועגען דעם ענין אויסגעאַרבייט געוואָרען דורך די פערבינדעטע רעגירונגען, זענען איבערגעגעבען געוואָרען דער דייטשער רעגירונג, וועלכע האָט זיך פון איהר זייט געווענדט צו די פערבינדעטע מיט אַ מעמאָראַנדום. לויט ידיעות פון דער פּרעסע בעשטעהען די הויפּט-חלוקי-דעות אין פאָלגענדען: דייטשלאַנד וויל, אַז די קאָמפּעטענץ פון דער עקספּערטען-קאָמיסיע זאָל זיך בעציהען אויך אויף דער פראַגע וועגען דייטשלאַנד'ס צאָהל-פעהיגקייטען; געגען דעם טרעט אַרויס פראַנקרייך, וועלכע האַלט, אַז די דאָזיגע פראַגע איז ענטגילטיג געלעזט געוואָרען נאָכ'ן אָנעהמען פון דאַוס-פּלאַן, יערענפאַלס וועלען די עקספּערטען נישט זיין געבונדען מיט אינסטרוקציעס פון די רעגירונגען, פאַר וועלכע ווידער די בעשלוסען פון די עקספּערטען וועלען נישט זיין פערפליכטענד. נאָכדעם ווי די עקספּערטען וועלען האָבען פערענדיגט זייער אַרבייט, וועלען זייערע אויספיהרונגען בעהאַנדעלט ווערען דורך די פערבינדעטע רעגירונגען, און ענטגילטיג וועט די פראַגע וועגען די ענטשעדיגונגען געלעזט ווערען דורך אַ פערשטענדיגונג פון דער ענטשעדיגונגס-קאָמיסיע מיט דער דייטשער רעגירונג.

*

וועגען רעגולירען די ווירטשאַפטליכע בעציהונגען צווישען דייטשלאַנד און רוסלאַנד הויבט ווידער אָן צו אַרבייטען די דייטש—סאָוויעטישע קאָנפערענץ. אַרום דער קאָנפערענץ געהען אַרום קלאַנגען, אַז דייטשלאַנד וויל בעקומען מעהר בעשטימטע גאַראַנטיעס פאַר דער זיכערקייט פון איהרע בירגער אין רוסלאַנד, ספּעציעל שטרעבט די דייטשע רעגירונג עס זאָל גענויער פעסטגעשטעלט ווערען דער בעגריף פון „עקאָנאָמישען שפּיאָנאַזש״, בנוגע וועלכען עס שווימען אויף פון צייט צו צייט בעשולדיגונגען מצד דער סאָוויעטען-רעגירונג. פון דער אַנדערער זייט האָבען די סאָוויעטען בדעה אינאיינעם מיט'ן פערברייטערען די קאָנצעסיעס פאַר אויסלענדער, אויך מעהר אויסצונוצען אויסלענדישע ספּעציאַליסטען דורך שאַפען קאָנסולטאַציאָנס-ביוראָ'ס פון אויסלענדער פאַר בעזונדערע צווייגען פון דער אינדוסטרי.

עס געהען אַרום קלאַנגען, אַז אין מאָסקווע וועגען פאָרגעקומען אונטערהאַנדלונגען דורך נישט אָפיציעלע פערמיטלער מכוח די פּויליש-סאָוויעטישע בעציהונגען. אין צוזאַמענהאַנג מיט אָט די אונטערהאַנדלונגען ווייזט מען אָן אויף די אַרטיקלען אין דער סאָוויעטישער פּרעסע, וועלכע רעדען וועגען די פערדינסטען פון די באָלשעוויקעס בנוגע דער אַנ'ערקענונג פון פּוילען'ס אומאָפּהענגיגקייט און אַז פריינדליכע בעציהונגען מיט'ן סאָוויעטען-פערבאַנד זענען די בעסטע גאַראַנטיע פאַר פּוילען.

עס זענען אויך אַרומגעגאַנגען קלאַנגען וועגען אַ „זאַכליכען קאָנטאַקט״ צווישען דער סאָוויעטען-רעגירונג און יוגאָ-סלאַוויען, אָבער די קלאַנגען זענען אָפּגעלייקענט געוואָרען דורך דער אָפיציעלער סאָוויעטישער טעלעגראַפען-אַגענטור.

*

אין יאַפּאַן האָבען זיך פערענדיגט די גראַנדיעזע קאָראָנאַציע-פייערונגען פון נייעם מיקאַדאָ. די דאָזיגע פייערונגען בעווייזען, אַז די קאָלאָסאַלע רעפאָרמען, וואָס האָבען אַדורכגענומען אַלע געביטען פון יאַפּאַנישען לעבען אין משך פון די לעצטע עטליכע צעהנדליג יאָהר, האָבען געלאָזט אומבעריהרט איין געביט — דעם קייזערליכען רעושים. אין אַלטען קיאָטאָ, דעם צענטער פון דער יאַפּאַנישער געשיכטע, פון דער יאַפּאַנישער קונסט און קולט, זענען פאָרגעקומען צערעמאָניעס, וואָס זענען אַבסאָלוט נישט עהנליך צו אַזעלכע צערעמאָניעס אין אייראָפּע; די צערעמאָניעס האָבען געטראָגען אַ רעליגיעזען כאַראַקטער, לויט אוראַלטע מנהגים און הייליגע סימבאָלען, וואָס זייער זין איז פאַר'ן אייראָפּעיער אומפערשטענדליך.

אין די אויגען פון די יאַפּאַנער איז דער מיקאַדאָ נישט נור דער הויפּט פון דער מלוכה, נישט נאָר אַ קאָנסטיטוציאָנעלער מאָנאַרך מיט אַ בעגרענעצטער מאַכט, נאָר ער איז אויך אַ מין „כהן הגדול״, וואָס פיהרט זיין שטאַם פון דער געטין פון דער זון אַמאַטעראַסו און שפּילט די ראָלע פון אַ פערבינדער צווישען מענשען און געטער. אין משך פון 2000 יאָהר הערשט אין יאַפּאַן איין דינאַסטיע און יעדער פון די 125 מיקאַדאָס האָט דורכגעמאַכט דיזעלבע אוראַלטע צערעמאָניעס.

נישט לאַנג פאַר דער קאָראָנאַציע איז אין יאַפּאַן ענטדעקט געוואָרען אַ קאָמוניסטישע פערשווערונג, צום ערשטען מאָל אין דער געשיכטע פון יאַפּאַן האָבען זיך געפונען מענשען, וועלכע האָבען געוואָלט אַרויסטרעטען געגען אַלטע מלוכה-רעושים. די רעגירונג פון באַראָן טאַנאַקי האָט געענטפערט מיט די שאַרפסטע מיטלען. די יאַפּאַנישע טורמעס זענען איבערגעפולט געוואָרען מיט טויזענדער אַרעסטירטע, צווישען זיי פיל סטודענטען און פּראָפעסאָרען. די אויסלענדישע קאָרעספּאָנדענטען האַלטען, אַז די אָנגענומענע שטרענגע מיטלען ענטשפּרעכען נישט דער גרויס פון דער קאָמוניסטישער געפאַהר אין יאַפּאַן. אָבער די געשעהענישען בעווייזען, אַז אויך דאָ הויבט זיך אָן צו וואַקלען אַ רעושים, וועלכער איז געהייליגט דורך אַ טראַדיציע פון טויזענדער יאָהרען.

פּ. ב.

אברהם ניימאַן

צו דער ערעפנונג פון זיין אויסשטעלונג אין דער לאָדזער שטאָטישער קונסט-גאַלעריע

מאָרגען עפענט זיך אין דער לאָדזער קונסט-גאַלעריע די אויסשטעלונג פון בעריהמטען יודישען קונסט-מאַלער אברהם ניימאַן.

ניימאַן געהערט נישט צו די יונגע קינסטלער, וועלכע מ'דאַרף ערשט פּרעזענטירען פאַר'ן עולם. ער אַרבייט אין דער קונסט שוין עטליכע צעהנדליג יאָהר און האָט זיך פאַר דער צייט איינגעשריבען מיט שטאַרקע, דויערהאַפטע אותיות אין דער געשיכטע פון דער יודישער און יודיש-פּוילישער קונסט. זיין נאָמען איז געווען בעריהמט שוין מיט יאָהרען צוריק און מיט'ן לויף פון דער צייט האָט זיין רוהם לחלוטין גאָר נישט פערלוירען אין גלאַנץ און שאַרפקייט. אדרבא, ניימאַן האָט נישט אויפגעהערט זיך צו ענטוויקלען, צו וואַקסען, און ווי ער אַליין דריקט זיך אויס, איז ער איבערראַשט פון די פאָרטשריטען, וועלכע ער האָט געמאַכט אין פערגלייך צו די ווערק זיינע, מיט וועלכע ער האָט זיך פאָרגעשטעלט אין דער קונסט-וועלט מיט אַ 15 יאָהר צוריק.

א. ניימאַן שטאַמט פון שטעדטעל שירפּץ, פּלאָצקער געגענד, וואו זיין פאָטער איז געווען אַ וואַלד-שרייבער. ביז 18 יאָהר איז ער כמעט אויפגעוואַקסען אין וואַלד, און די „פּוילישע וועלדער״, וועלכע עס האָט אַזוי געפיהלט און אַזוי איינדריקפול געשילדערט אַנ'אַנדער יודישער קינסטלער — יוסף אָפּאַטאָשו. קונסט-זאַכען אין אייגענטליכען זין פון וואָרט איז ניימאַנען אויסגעקומען צו זעהן נאָר אויף אַזוי פיל, אויף וויפיל ער האָט זיי געפונען אויף געוועלבער-שילדען, אָדער אויף פּלאַקאַטען פון אַ וואַנדער-צירק.

ווען ר'איז אַלט געווען 19 יאָהר, זענען איהם אַריינגעפאַלען אין האַנד עטליכע יאָהרגענג פון אילוסטרירטען זשורנאַל „קלאָסי״. די ביכער זענען געווען פאַר איהם ווי אַנ'אָפּענבאַרונג. ער האָט דערפיהלט אַ מאָדנע אומרוהיגקייט, בענקשאַפט צו אַ וועלט, וועלכע איז איהם ביז דעמאָלט געווען אומבעקאַנט. ר'האָט פּלוצים דערפיהלט אין זיך אַ דראַנג צו מאָלען, צו צייכענען, ער האָט גענומען נאָכקאָפּירען פון די געדרוקטע בילדער און ביסלעכווייז איז פאַר איהם קלאָר געוואָרען זיין אמת'ער בערוף: די קונסט פון פאַרבען, די מאַלעריי.

ניימאַן איז אַוועק קיין וואַרשאַ און איז אָנגעקומען צום דעמאָלטיגען לייטער פון דער קונסט-שולע, צום בעריהמטען מאַלער וואָיטשעך גערסאָן. גערסאָן האָט נישט געראַטען דעם יונגען ניימאַנ'ען צו לאָזען זיך אויפ'ן דערנערפולען וועג פון דער קונסט, אָבער ניימאַן איז שוין אויף דעם וועג געווען און קיין זאַך האָט איהם שוין פון זיין בעשטימונג נישט געקענט אָפּווענדען.

ניימאַן איז אַראָפּגעפאָהרען קיין לאָדז, צום בעריהמטען יודישען מאַלער הירשענבערג, וועלכער איז גלייכצייטיג געווען אַ גרויסער פריינד און וועגווייזער פאַר די יונגע קינסטלער. הירשענבערג האָט תיכף דערזעהען דעם שטאַרקען טאַלאַנט, וואָס איז געווען פערבאָרגען אינ'ם יונגען פּראָווינצער בחור און האָט איהם אָנגערעגט צו דער אַרבייט.

עס הויבען זיך אָן פאַר ניימאַנ'ען שווערע יאָהרען פון אַרבייט, מיה און נויט, ער זאַמעלט אַ גראָשען צו אַ גראָשען פון זיינע אָרימע פערדינסטען, און אין יאָהר 1897, אַלס זייענדיג 27 יאָהר, קומט ער קיין קראָקא, וואו ער ווערט תיכף אָנגענומען אין דער קונסט-אַקאַדעמיע. דאָ, אין דער קראָקאָווער קונסט-אַטמאָספערע, אונטער דער לייטונג פון אַזעלכע גרויסע קינסטלער, ווי מאַלטשעווסקי, וויטשולקאָווסקי און סטאַניסלאַווסקי, קרעפטיגט זיך דער טאַלאַנט פון יודישען קינסטלער.

ניימאַן ענדיגט אַ אַקאַדעמיע, וואַנ'דערט איבער דער וועלט, בעזוכט פּאַריז, ענגלאַנד, האָלאַנד, בעלגיען, איטאַליען, דייטשלאַנד, ער מאָלט און שטעלט אויס אומעטום, אָבער שטענדיג קעהרט ער זיך אום צום פּוילישען פּייזאַזש און וואוינט געוועהנליך אין זאַקאָפּאַנע.

אין יאָהר 1904 בעזוכט ניימאַן פּאַלעסטינאַ, דער איינגעאַרטיגער מזרח-פּייזאַזש שטעלט פאַר'ן קינסטלער שוועריגקייטען, ער פאָהרט אַוועק פון דאָרט אַ נישט בעפרידיגטער, פול מיט ספקות. די ענטוישונג לאָזט איהם לאַנגע יאָהרען נישט רוהען און כדי זיך נאָכאַמאָל אויסצופּרובען, פאָהרט ניימאַן מיט אַ יאָהר דריי צוריק ווידער קיין פּאַלעסטינאַ, לעבט דאָרט גאַנצע צוויי יאָהר און קומט צוריק — אַלס זיגער, ער האָט גובר געווען אַלע שוועריגקייטען און געבראַכט פון א״י אַ רייה לייוואַנטען — אמת'ע שעדעווערען.

ניימאַן האָט אויך פריהער געמאָלט זאַכען פון אַ גאָר הויכען ווערט, ס'איז נישטאַ אין פּוילען קיין שענערע ווינקעל, וואו ער האָט נישט בעזוכט און נישט געפונען קיין בעגייסטערונג. אָבער קיינמאָל איז ניימאַן נישט דערגאַנגען צו אַזאַ הויכער פולקאָמענהייט, ווי אין זיינע פּאַלעסטינער בילדער.

אויך אין לאָדז, וואו ניימאַן האָט שוין איינמאָל אויסגעשטעלט (אין יאָהר 1913) זיינע גלענצענדע פּוילישע פּייזאַזשען, וועט דער קינסטלער דאָסמאָל ווייזען, אַ חוץ אַנדערע זאַכען, אַ רייה פון זיינע בעריהמט געוואָרענע פּאַלעסטינער בילדער, אַזוי, אַז די אויסשטעלונג, וואָס עפענט [זיך] מאָרגען, וועט זיין אין אונזער שטאָדט אַ קינסטלערישע געשעהעניש פון ערשטען ראַנג.

ס.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען.
פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86
נעהמט אָן פון 8—$9\frac{1}{2}$ פריה און פון $3\frac{1}{2}$—$4\frac{1}{2}$ נאָכמ.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאַנאַ 43. טעל. 32-41
ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועגערישע און מענער-סעקסועלע קראַנקהייטען. היילונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען (האָר-אויספאַל)
נעהמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונט.

דער פּרעזידענט אַלס געפאַנגענער

ווי אַזוי ס'איז אָרגאַניזירט די וואַך פון פראַנצויזישען מלוכה־פּרעזידענט.

(אַ בריף פון פּאַריז)

פערנעהמען דע ספּאָסטען פון מלוכה־פּרעזידענט איז נישט קיין גאָר רוהיגע בעשעפטיגונג. דער מלוכה־הויפּט, ווי שטאַרק ס'זאָל נישט זיין די וואַך איבער איהם, איז נישט גאַראַנטירט פאַר אַ באָמבע פון אַן'אַנאַרכיסט אָדער מעסער פון אַ משוגענעם. אמת, די לאַגע פון מלכים און קיסרים איז נאָך ערגער. דער פּרעזידענט פון אַ רעפּובליק אין אַ דעמאָקראַטיש לאַנד קאָן נישט, לויט'ן עצם פון זיין מאַכט, וועלכע איז בעגרעניצט, אַרויסרופען געגען זיך דעם האַס, וועלכע ס'רופט אָפט אַרויס אין פאָלק אַן'אומבעגרעניצטער מאָנאַרך, אָדער דיקטאַטאָר.

ס'איז גענוג צו דערמאָנען פּיאָטר]]], פּאַוועל], אַלעקסאַנדער]] און ניקאָלאַי]] פון די ראָמאַנאָווס. אין פראַנקרייך האָבען פיל מלכים אויף אַ טראַגישען אופן פערלוירען דאָס לעבען. אַנרי]]] איז דערהרגעט געוואָרען דורך אַ מאָנאַך, אַנרי 4 האָט דערשטאָכען ראַוואַיאַק, לואי דער זעכצענטער האָט פערענדיגט דאָס לעבען אויף דער גיליאָטינע. נאָר עלפּיינס איז נאַפּאָלעאָן געשטאָרבען מיט אַ נאַטירליכען טויט. מ'קאָן אָהן גוזמא זאָגען, אַז אויף אַלע אָהן אויסנאַהם פראַנצויזישע מלכים זענען געמאַכט געוואָרען אַטענטאַטען. וועגען דיקטאַטאָרען איז דאָך שוין אָפּגערעדט: פּרימאָ דע ריווערא וואָלטען געקענט וועגען דעם עפּעס דערציילען, אויך וועגען דער אָרגאַניזאַציע פון דער וואַך איבער זייערע פּערזאָנען.

ס'וועט דעריבער פאַר די לעזער זיין אינטערעסאַנט צו וויסען ווי אַזוי ס'איז אָרגאַניזירט די וואַך פון פראַנצויזישען פּרעזידענט דומערג.

דער עליזעי־פּאַלאַץ, וואו ס'וואוינט דער פּרעזידענט, געפינט זיך אין צענטער פון אַ שמאָלער, ענגער, אָבער שעהנער גאַס, סענט־אָנאָרע. נעבען דעם מאָנומענטאַלען טויער, איבער וועלכען עס פלאַטערט די דרייפאַרביגע פאָהן פון דער רעפּובליק, שטעהט אויף דער וואַך אַ גוואַרדעיער אין פּאַראַד־פאָרם. פונקט אַזעלכע גוואַרדעיער שפּאַצירען אַרום דער מויער פון פּאַלאַץ, מאַכענדיג אַן'אָנשטעל, אַז זיי היטען עמיצען אָפּ. פאַקטיש זענען די גוואַרדעיער אַוועקגעשטעלט נאָר צוליב דעקאָראַציע. פאַר דער זיכערקייט פון פּרעזידענט זאָרגען מענשען אין ציוויל אָנגעטון. די „בריגאַדע פון עליזעי־פּאַלאַץ" בעשטעהט פון דירעקטאָר, צוויי קאָמיסאַרען און צעהן פּאָליציי־אינספּעקטאָרען. זיי דאַרפען בייטאָג און ביינאַכט אָפּהיטען די רוה פון פּרעזידענט, קאָנטראָלירען די בעזוכער, פערהאַלטען פערדעכטיגע. בעזונדערס פיל קלאָפּאָט האָבען די אַגענטען מצד משוגעים. מעהרסטענטיילס זענען דאָס שטילע משוגעים, וועלכע ווילען זיך זעהען מיט'ן פּרעזידענט. דער דירעקטאָר פון דער ספּעציאַל־פּאָליציי גישאַר בעוועגט זיך אומעטום, וואו מ'ערוואַרט נאָר דעם פּרעזידענט. ער וויל אומבעדינגט זיך מיט איהם בעקענען. נישט לאַנג ביי דער ערעפענונג פון עפּעס אַן'אויסשטעלונג איז צו דומערג'ן צוגעגאַנגען עפּעס אַן'אָנשטענדיג געקליידעטער הער און האָט זיך גענומען בארוכות פאָרטראָגען פאַר'ן פּרעזידענט אַ טעאָריע, ווי אַזוי געזונד צו מאַכען דעם פראַנק. דומערג האָט נאָר געשמייכעלט, נישט וויסענדיג ווי אַזוי פּטור צו ווערען פון'ם משוגענעם. די פּאָליציי־אַגענטען ווידער האָבען נישט געקענט אַוועקשלעפּען דעם „פינאַנסיסט", מורא האָבענדיג פאַר אַ סקאַנדאַל.

פּאַראַיאָהרען איז צום שווייצער פון עליזעי־פּאַלאַץ געקומען אַן'אַלט פרייליין מיט אַ צוריסענעם שירם. זי האָט געבעטען מ'זאָל איהר אַריינפיהרען צום פּרעזידענט, ווייל זי האָט ברעה פונקט ווי זשאַננע ד'אַרק צו ראַטעווען פראַנקרייך פון אַן'אומפערמיידליכען אומגליק. די „יונגפרוי פון אָרלעאַן" האָט מען געמוזט אַריינזעצען אין אַ קאַרעטע פון גיכער הילף און אָפּפיהרען אין אַ משוגעים־הויז. פראַנקרייך ווערט יעהרליך „געראַטעוועט" דורך צעהנדליגער מענשען, און זיי אַלע האַלטען פאַר זייער חוב אָפּצושטאַטען אַ וויזיט דעם פּרעזידענט. איינער פון זיי איז אַן'עלטערער פראַנצויז מיט אַ סטענגע פון עהרען־לעגיאָן אין דער קלאַפּע. ער פערנעהמט זיך אַרויסצוגעבען אין אַלע שפּראַכען פון דער וועלט אַ מערקווירדיג בראָשור וועלכע וועט גליקליך מאַכען די מענשהייט און גלייכצייטיג בעווייזען, אַז פּואַנקאַרעס פינאַנץ־פּאָליטיק טויג צו גאָרנישט. פאַר רוסלאַנד האָט ער בעשטימט 10 מיליאָן בראָשורען און ער האָט נאָר מורא, אַז די צאָהל וועט זיין צו ווייניג.

פּאַראַיאָהרען האָט זיך אין פּאַלאַץ געמאָלדען אַן'עלעגאַנטער יונגערמאַן, וועלכער האָט זיך פאָרגעשטעלט אַלס פּרינץ סענט־עטיען און האָט פערלאַנגט מ'זאָל איהם אַריינפיהרען צום פּרעזידענט.

וועגען פּרינץ סענט־עטיען האָט דער דיזשורנער קאָמיסאַר קיינמאָל נישט געהערט, נאָר ער וועט דאָך נישט פאָדערען דאָקומענטען ביי אַ פּרינץ. אָבער דער בעזוכער האָט זיך אַליין אַרויסגעגעבען. ער איז פּלוצים געוואָרען זעהר נערוועזיש, האָט אָנגעהויבען צו שרייען, אַז אויב די אַפּאַרטאַמענטען אין ווערסאַל זענען פאַר איהם נאָך נישט פערטיג, וועט ער שלאָפען אין קאַבינעט פון פּרעזידענט, אַז דעם טראָן פון סענט־עטיען וועט ער סוף כל סוף קריגען צוריק... אין דומערג'ס קאַבינעט איז דער „פּרינץ" נישט צוגעלאָזט געוואָרען און איבערנעכטיגען האָט ער געמוזט אין אַ משוגעים הויז.

אַ יונגע פרוי קומט רעגולער אין עליזעי־פּאַלאַץ און אינפאָרמירט זיך, אויף וואָסער טאָג איז בעשטימט די חתונה פון פּרינץ אועלס (ענגלישער קרוינפּרינץ) בעת פּרעזידענט איז געווען מיליע־

ראַן האָט זיך אויף דער גאַס סענט־אָנאָרע אָפּגעשפּילט אַן'אויסערגעוועהנליכע סצענע. עפּעס אַ משוגענער איז געקומען אין פּאַלאַץ, פיהרענדיג אויף אַ שטריק זעקס מורא'דיגע הינד. ער איז געוואויער געוואָרען, אַז דעם פּרעזידענט דראָהט אַ סכנה און האָט בעשלאָסען דעם פּרעזידענט אָפּצוהיטען מיט דער הילף פון די דאָזיגע הינד, צוגעבענדיג, אַז די הינד האָבען שוין 3 טאָג נישט געגעסען. האָט דער משוגענער אָפּגעלאָזט אויף דער פריי. די הונגעריגע, צובעסטיעוועטע הינד האָבען זיך אַ לאָז געטון איבער'ן הויף פון פּאַלאַץ מיט אַ שרעקליכער בילעריי. דאָס איז געווען גראָד אינדערפריה, און מילעראַן האָט זיך גענומען געהן אויף שפּאַציר. מ'קאָן זיך פאָרשטעלען, וואָס דאָ איז פאָרגעקומען. דעם פּרעזידענט האָט מען קוים אָפּגעראַטעוועט פון די צעווילדעוועטע חיות, איבער וועלכע מ'האָט געמוזט אָרגאַניזירען אַ פאָרמעלע יאַגד ביז מ'האָט זיי געכאַפּט.

די העלדען פון די אויבענגעבראַכטע פאַלען זענען געווען שטילע משוגעים, וואָס קאָנען קיין שלעכטס נישט אָנטון. עס זענען אָבער פערהאַן אַנדערע מינים משוגעים, וואָס ליידען פון פערפאָלגונגס־מאַניע, פערביטערטע בייזע פאַנאַטיקער. אין פּאַלאַץ גופא זענען זיי נישט געפעהרליך, אָבער אויף דער גאַס איז אַלץ מעגליך, און דער פּרעזידענט קאָן בוכשטעבליך נישט מאַכען קיין שריט אָהן אַ וואַך. אין אָנהויב געפעלט דעם פּרעזידענט די דאָזיגע אומאויפהערליכע וואַך, אָבער מיט דער צייט ווערט זי איהם נמאס און פערהאַסט. דער מלוכה־הויפּט הויבט זיך אָן צו פיהלען ווי אַ געפאַנגענער, וואָס ווערט אויף שריט און טריט בעגלייט פון פּאָליציי־אַגענטען. וויפיל מאָל האָבען די פּרעזידענטען געפּרובט אָפּנאַרען זייער לייב־וואַך און אַרויסגאַנגען זיך פון פּאַלאַץ דורך עפּעס אַ הינטערטיר! אָבער גלייך ווי זיי האָבען נאָר געמאַכט אַ פּאָר שריט, האָבען זיי בעמערקט, ווי אַ פּאָר אַגענטען דרעהען זיך שוין אַרום זיי פונקט ווי נישט זיי מיינט מען עס.

ספּעציעלע פאָרזיכטס־מיטלען ווערען אָנגענומען, ווען דער פּרעזידענט פאָהרט אויף דער רייזע אויף דער פּראָווינץ אָדער קיין אויסלאַנד. דער ספּעציעלער צוג פון דומערג'ן בעשטעהט פון 4 סאַלאָן־וואַגאָנען, אין ערשטען וואַגאָן געפינט זיך די וואַך. אין צווייטען די אַקרעדיטירטע זשורנאַליסטען, אין דריטען — די סוויטע און מיניסטאָרען און אין לעצטען וואַגאָן — דער פּרעזידענט גופא, ס'פערשטעהט זיך, אַז אין דאָזיגען וואַגאָן דיזשורירען אָהן אויפהער עטליכע פּאָליציי־אַגענטען אין ציוויל און אַ קאָמיסאַר: אויף זייער פעראַנטוואָרטליכקייט ליגט די זיכערקייט פון פּרעזידענט. דער קאָמיסאַר פיהלט זיך ווי אויף קויהלען ביז דער פּרעזידענט קומט נישט בשלום צוריק קיין פּאַריז. ביינאַכט שטעהט דער צוג אויף אָפּגעלעגענע קליינע סטאַנציעס, בייטאָג פאָהרט ער אויף ליניעס, וואָס ווערען שטרענג בעוואַכט. אַן'אינטערעסאַנטער פּרט: דער ספּעציעלער קאָמיסאַר איז פעראַנטוואָרטליך פאַר'ן לעבען און זיכערקייט פון פּרעזידענט בלויז אין צוג. אויב דער צוג שטעלט זיך אין ש.ג. אָפּ, דאַן געהט די וואַך אויטאָמאַטיש איבער צום דירעקטאָר פון דער אָרטיגער זיכערהייטס־פּאָליציי.

אויסרעכענען אַלע זיכערהייטס־מיטלען איז אוממעגליך. אָבער ס'ווייזט זיך אַרויס אַז אַלץ פאָראויסזעהן איז דאָך אוממעגליך. בעת'ן פריהמאָרגען־שפּאַציר פון פּרעזידענט פּאַליער. האָט זיך אויף איהם געוואָרפען „אַ שונא פון רעפּובליקאַנישען רעזשים" (ווי ס'איז געזאָגט געוואָרען אין ראַפּאָרט) און האָט דעם פּרעזידענט אָנגעכאַפּט פאַר דער באָרד. ס'איז בעקאַנט אויך אַזאַ פאַל: באַראָן קריסטיאַן, האָט מיט אַ שטעקען דערלאַנגט איבער'ן קאָפּ דעם פּרעזידענט לובע און האָט איהם אינגאַנצען צוקנייטשט זיין מעלאָנהוט. נאָכדעם האָט מען אין משך פון אַ יאָהר צייט פערקויפט אין אַלע יובעליער־מאַגאַזינען פון פּאַריז ברעלאָקען אין דער פאָרם פון צוקנייטשטע היטען. אַן'איטאַליענישער אַנאַרכיסט האָט אין ליאָן דערהרג'עט דעם פּרעזידענט סאַדי קאַרנאָ. אין יאָהר 1923 איז געמאַכט געוואָרען אַן'אַטענטאַט אויף'ן פּרעזידענט מילעראַן. אַן'אַנאַרכיסט האָט געשאָסען אין ערשטען אויטאָ, מיינענדיג, אַז דאָרט געפינט זיך דער פּרעזידענט, און האָט שיער נישט דערהרג'עט דעם פּאָליציי־פּרעפעקט נאַראַן. די אַלע פאַקטען בעווייזען, אַז ווי גוט ס'זאָל נישט זיין אָרגאַניזירט די וואַך, ריזיקירט תמיד דער פּרעזידענט צו פאַלען אַ קרבן פון אַ משוגענעם אָדער פון אַ פאַנאַטיקער.

א. ס—ך.

ציווילע פּראָצעסן / פּריווילעגיע פון רייכע / (אַ בריף פון לאָנדאָן).

דער ציווילער גט־פּראָצעס פון סער מאַקס באַן מיט זיין פרוי ברענגט אויפ'ן געדאַנק די גאַנצע געשיכטע פון דער געריכטס־פּראָצעדור אין ענגלאַנד. פערהעלטנישמעסיג נישט לאַנג, מיט אַ 50 יאָהר צוריק פלעגט אַ קרימינעלער פּראָצעס אין ענגלאַנד, ווען דער בעשולדיגטער האָט נישט געהאַט קיין געלד, אַדורך מיט אַן'אויסערגעוועהנליכער שנעלקייט. די שווערסטע שטראָפען, ביז טויט־שטראָף איינשליסליך פלעגען די געשוואוירענע ריכטער אַרויסטראָגען נאָך אַ פערהאַנדלונג פון פינף מינוט. דער בעשולדיגטער איז געווען אַזוי איבערראַשט, אַז ר'האָט גאָר נישט געוואוסט, ווען האָבען עס די ריכטער בעוויזען איהם צו שיקען אויף דער תליה. אַזוי ווי טויט־שטראָף פלעגט דעמאָלט גילטען פאַר אַ סך פערברעכענס, אַזוי ווי אין אַ פּראָצעס פלעגען אָפט זיין פערמישט אַ 5—6 פּערזאָן, פלעגט אַן'אַלגעמיינע עקזעקוציע קומען אין רעזולטאַט פון אַ האַלבשעה'דיגער געריכטס פערהאַנדלונג. די דאָזיגע צייטען זענען אָבער פאַריבער אינגאַנצען. קרימינעלע פּראָצעסען, בפרט אַזעלכע, ווען דעם בעשולדיגטען דראָהט טויט־שטראָף ווערען דורך די געשוואוירענע בעהאַנדעלט מיט דער גרעסטער אויפמערקזאַמקייט, דערביי ווערט יעדער ספק אויסגעטייטשט לטובת דעם בעשולדיגטען. אויך איצט זענען מעגליך יוסטיץ־פעהלערען, ווי דאָס האָט נישט לאַנג בעוויזען דער פּראָצעס פון סלייטער'ן. (ער איז אָפּגעזעסען 19 יאָהר אומשולדיג אין תפיסה פאַר אַ מאָרד, וועלכען ער איז נישט בעגאַנגען), אָבער אין אַלגעמיין קומען זיי פאָר זעלטען. סיי די געשוואוירענע, סיי דער טריבונאַל שטרעבען צו דערגעהן נאָר דעם אמת.

גאָר עפּעס אַנדערש קומט פאָר ביי אַ ציווילען פּראָצעס. וואָס סענסאַציאָנעלער דער פּראָצעס איז, אַלץ אַ גרעסערען בענעפיס שטעלט ער מיט זיך פאָר פאַר די אַדוואָקאַטען. ווער עס פיהרט אין ענגלאַנד אַ ציווילען פּראָצעס קאָן בשום אופן נישט פערשטעהן, וואָס איז פאַר איהם גלייכער: פערלירען דעם פּראָצעס ביז צו'ן געריכט אָדער דאָס גאַנצע פערמעגען נאָכ'ן געריכט. ס'איז גענוג אַ קוק צו טון אויף דער אַרמעי אַדוואָקאַטען, וואָס טרעטען אַרויס פון יעדען צד, צו פערלירען יעדע לוסט זיך צו פּראָצעסירען אין אַן'ענגלישען געריכט. עטליכע אַדוואָקאַטען גרייטען צו דעם פּראָצעס און נעהמען דערפאַר גרויסע האָנאָראַרען. אַנדערע (שטענדיג עטליכע) רעדען בלויז און נעהמען ווידער קאָלאָסאַלע האָנאָראַרען. אַ ציווילער פּראָצעס קאָסט גאַנץ אָפט אַזוי פיל, אַז ס'איז אַלץ איינס: געווינען, אָדער פערשפּילען — ביידע צדדים בלייבען אָהן אַ גראָשען. דאָס גאַנצע געלד געהט אַוועק אויף די אַדוואָקאַטען.

אַלס ביישפּיל וועל איך ברענגען דעם פּראָצעס פון רעסעל'ן, וועלכער איז פאָרגעקומען מיט זיבען יאָהר צוריק. רעסעל האָט פערלאַנגט אַ גט פון זיין פרוי. אַלס בעווייז פון דער פרוי'ס שולד האָט ער געבראַכט דעם פאַקט, וואָס זי האָט געבוירען אַ זוהן בעת ער איז אַ לאַנגע צייט געווען אָפּוועזענד פון דער היים. דאָס געריכט, שטעלענדיג זיך אויפ'ן לאָגישען איינפאַכען שכל, האָט אַנערקענט די ריכטיגקייט פון'ם מאָטיוו, ד. ה. האָט אַנערקענט, אַז דער פאַקט, וואָס די גרעפין רעסעל האָט געבוירען אַ זוהן נאָכדעם, ווי דאָס פּאָרפאָלק האָט אַ יאָהר נישט געלעבט צוזאַמען, בעווייזט, אַז די פרוי איז געווען אומטריי. אויפ'ן פּראָצעס איז בעטראַכט געוואָרען, ווי אַזוי די גרעפין רעסעל האָט נישט געוואָלט שוואַנגער ווערען און האָט דאָך פערשוואַנגערט. די פּרטים לאָזען זיך גאָרנישט פערעפענטליכען, הגם די אַדוואָקאַטען האָבען אַלצדינג גענוי אַרומגערעדט אין געריכט. דאָס געריכט האָט אַרויסגעטראָגען אַן'אורטייל געגען לערי רעסעל, ד. ה. האָט אַנערקענט, אַז דאָס קינד איז געבוירען געוואָרען אומגעזעצליך און דעריבער ווערט די הייראַט אויפגעלעזט.

לערי רעסעל, אַלס ענערגישע פרוי, וועלכע האָט נישט געהאַט וואָס צו פערלירען, האָט געגען אורטייל אַריינגעטראָגען אַן'אַפּעלאַציע. ביי דער צווייטער פערהאַנדלונג אין דער לאָרדען־פּאַלאַטע האָט דער פאָרזיצער לאָרד בערקענהעד ערקלערט, אַז אין גרונד גענומען איז אַלץ איינס, ווען דאָס קינד איז געבוירען געוואָרען, אויב דער פאָטער האָט נישט פּראָטעסטירט און האָט נישט געמאָלדען בעצייטענס, אַז ער לעבט נישט מיט דער פרוי. אין דעם פאַל אַלזאָ דאַרף מען די זאַך נישט ענטשיידען אויף דעם סמך, ווען דאָס קינד איז געבוירען געוואָרען און ווי אַזוי דאָס איז געשעהען נאָך אַ יאָהר צייט. ס'איז וויכטיג נאָר פעסטצושטעלען, אַז קיין אָפיציעלער פּראָטעסט איז נישט געווען כל זמן דאָס קינד איז נישט געבוירען געוואָרען.

דאָס געריכט האָט איינגעפונען די מאָטיווען פון לאָרד בערקענהעד פאַר ריכטיגע און האָט אַנערקענט די געזעצליכקייט פון קינד, הגם די מוטער האָט נישט געלייקענט, אַז זי האָט נישט געהאַט קיין פערבינדונג מיט'ן פאָטער אַ יאָהר צייט. ווייטער האָט זי אויך מודה געווען, אַז דער מאַן האָט נאָך פיל פריהער מיט איהר נישט געלעבט. כדי צו ערקלערען די שוואַנגערשאַפט, האָט לערי רעסעל געמוזט דערציילען אַ מעשה, אַז דער מאַן איז צו איהר געקומען אין... חלום: אין אַן אָנפאַל פון לונאַטיזם איז ער ביינאַכט געקומען צו דער פרוי. די ערציילונג פון לערי רעסעל האָט פאַר די געשוואוירענע ריכטער אין דער ערשטער אינסטאַנץ אויסגעזעהן צו זיין גאַנץ פאַנטאַסטיש און דעריבער האָבען זיי געפּסק'ענט געגען דער פרוי. די צווייטע אינסטאַנץ האָט אַנערקענט דעם זוהן פון לערי רעסעל פאַר געזעצליך, הגם ר'איז געבוירען געוואָרען אויף אַן'אומגעזעצליכען אופן. דער מאַן פון לערי רעסעל האָט ווייטער דעם פּראָצעס נישט געקאָנט פיהרען, ווייל ר'איז דורכ'ן פּראָצעס אינגאַנצען רואינירט געוואָרען. דער פּראָצעס האָט געדויערט ס. ה. דריי חדשים, דאָס איז געווען אַ גענוגענדער טערמין אויך צו רואינירען דעם מאַן און צו אַנערקענען פאַר ריכטיג אַ זאַך, וואָס איז אַ בולט'ער אַבסורד.

סער מאַקס באַן האָט זיך געפונען אין אַ בעסערער לאַגע, ווי לאָרד רעסעל. הגם באַן'ס פרוי האָט איהם בעשולדיגט אין אונטרייהשאַפט, איז איהם דאָך געלונגען צו בעווייזען, אַז ער איז געטריי געווען דער פרוי, וועלכע איז דאַגעגען געווען איהם אומגעטריי מיט אַ געוויסען אַרטור הענבערי נאָכ'עם ווי די פערהאַנדלונגען האָבען געדויערט 16 טאָג און דער פּראָצעס האָט אָפּגעקאָסט 30 טויזענט פונט שטערלינג, איז אַרויסגעטראָגען געוואָרען אַן'אורטייל לטובת סער מאַקס באַק, געשעהן איז דאָס אַ דאַנק דעם, וואָס מאַקס באַן, וועלכער איז אונגעהויער רייך האָט גענומען אויף זיך אַלע קאָסטען פון פּראָצעס און דערפאַר האָט זיין פרוי גענומען אויף זיך די שולד.

30 טויזענט פונט שטערלינג! דאָס איז אַ סומע, וואָס קאָן אָפּשרעקען אַ זייטיגען מענש, וואָס זאָלען טון מענשען, וועלכע פערמאָגען נישט אַזעלכע סומען און וואָס זייער פאַמיליען־לעבען איז אומגליקליך? פערפיהרען אַ סקאַנדאַליעזען גט־פּראָצעס, אויסהאַלטען אַ מחנה טייערע אַדוואָקאַטען און סוף כל סוף האָבען אַזאַ פּסק, ווי לאָרד רעסעל!

אין קרימינעלען געריכט זענען אַלע אומגינסטיגקייטען געווען אויף דער זייט פון אָרימאַן, וואָס אָרימער דער בעשולדיגטער איז געווען, אַלץ זיכערער איז געווען, אַז ר'וועט פערשפּילען. אַזוי האָט זיך עס געפיהרט ביז גאָר נישט לאַנג. די אָרימקייט פון בעשולדיגטען איז געווען די גרעסטע בעשולדיגונג געגען איהם. אין אַ גט־פּראָצעס זענען אַלע אומגינסטיגקייטען געווען אויף דער זייט פון רייכע. רייכקייט איז געווען די איינציגע סיבה, פאַרוואָס גט־פּראָצעסען האָבען זיך געצויגען אַזוי לאַנג און זענען געווען פיל מיט אַזעלכע סקאַנדאַלעזע פּרטים. די לעצטע יאָהרען פעהלט אויך נישט קיין סקאַנדאַלעזע איינצעלהייטען אין די גט־פּראָצעסען, אָבער די פּרעסע איז בעגרעניצט ביים איבערגעבען די פּראָצעס־בעריכטען. אָבער די „בעגרעניצונגען" ווערען דורך פערשידענע בלעטער פערשידען אויסגעטייטשט. אַ טייל בלעטער, ווי „טיימס", „מאָרנינג פּאָסט", „דיילי מייל" שרייבען טאַקע וועגען אַזעלכע פּראָצעסען גאַנץ קנאַפּ. דאַגעגען די אַנדערע בלעטער שרייבען פונקט אַזוי גענוי, ווי פריהער.

אָרימעלייט אָדער נישט פערמעגליכע מענשען ליידען אין פאַמיליען־לעבען. אָדער סעפּאַרירען זיי גלאַט אַזוי, אָהן פּראָצעסען. אַ גט־פּראָצעס, וואָס איז אַ בענעפיס פאַר די אַדוואָקאַטען, איז אַ פּריווילעגיע נאָר פאַר רייכע, ווי אַ שטייגער סער מאַקס באַן. בעת'ן פּראָצעס וואַרפט איין צד אויפ'ן אַנדערען בערג שמוץ, צופרידען זענען נאָר די אַדוואָקאַטען פון ביידע צדדים.

דיאַנעא

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקה.

קאָנסטאַנטינער 9. טעלעפאָן 27-81

Dr. med. St. Heinrich

POMORSKA 10, TEL. 47-67

ספּעצ. פון אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־לאַמפּען־שטראַהלען

נעהמט אָן פון 2—3 נאָכמ. און פון 4—7 אָוונט

Dr. med J. LUBICZ

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער.

איינענע פּראַצאַווניע פון וועמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: וואָקלאַדקעס אויף פּלאַטפוסען, קונסט־ליכע פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.

עמפּפאַנגט פון 5—7 אין אָוונט.

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, tel. 26-02

אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעציעל פאַר לונגען־און האַרץ־קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען און קינסטליכע זערג־זון. אין דערהיים פון 3—5 נאָכמיטאָג

צוריקגעקעהרט.

לאָדז, 30 נאָוועמבער 1928

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 30 נאָוועמבער 1928

משה רבינו'ס שטאַנדפּונקט

וויפיל יודען דאַרף מען האָבען צו יודישקייט?

פון דר. ח. זשיטלאָווסקי

צו רעליגיעזער יודישקייט דאַרף מען האָבען אַ מנין. אָבער דאָס איז נישט דער לעצטער מינימום. צו קידוש־לבנה איז גענוג צוויי יודען. און נאָר על פי הדחק קאָן מען זיין אַ פרומער יוד איינינקער אַליין.

אַ פרום־רעליגיעזער יוד איז אין דער בחינה פון אַן אַרבעס, אָדער, — אויב איהר ווילט אַ חשוב'ערען פערגלייך, — אין דער בחינה פון אַ פערל וואָאַהק אַן אַרבעס אָדער אַ פערל זאָל זיך נישט פערקייקלען, — לאָז זיין היטנטער'ן אַלמער, — בלייבען זיי דאָס וואָס זיי זענען. אויך אַ רעליגיעזער יוד, — וואוהין ער זאָל נישט פערוואָרפען ווערען איינער אַליין, — קאָן, אויב ער וויל, בלייבען דאָס, וואָס ער איז און ריגען דעם יודישען גאָט.

ווערט אַ יודישע פערל פערקייקעלט אין אַ גוי'אישער סביבה, איז איהם זיכער „שווער צו זיין אַ יוד". אָבער מיט אַ שטאַרקען רעליגיעזען ווילען קאָן ער גובר זיין אַלע שוועריגקייטען. וואָס דאַרפט איהר מעהר? נעמט מצות, מיט וואָס אַ יוד דאַרף זיך שפּייזען אַ גאַנצע וואָך אין יאָהר, איז, — אַז עס איז נישטאָ קיין מצות, קומט מען אויס מיט קאַרטאָפּליעס. און ווער קאָ זשטערען דעם איינאיינציגען יודען אַליין צו פערזייען אַ פעלד ווייץ, אַליין צו מאָהלען פסח'דיגע מעהל און באַקען מצות?

אין — קאָן איין איינציגער יוד אָפּהיטען די גאַנצע יודישקייט, וואָס פאַלט אויס אויף אַ יחיד. זאָל דאָס גאַנצע יודישע פאָלק אויף דער גאַנצער וועלט פערשווינדען אינגאַנצען און זאָל נאָר בלייבען איין איינציגער יוד אַזאַ, עקזיסטירט נאָך יודישע רעליגיע. און אויב עס איז נאָך דאָ צו איהם אַ יודענע (על פי הדחק קאָן ער דאָך מגייר זיין אַ גוי'ע), האָט די יודישע רעליגיע אַ שאַנס פעראייביגט צו ווערען אין זיינע קינדער און קינדס־קינדער.

אויב איהר גערענקט דעם חומש, האָבען מיר אַזאַ פאַל שיעור נישט געהאַט אין אונזער געשיכטע. גאָט, וואָס האָט דורכגעפיהרט אונזער פולע נאַציאָנאַלע בעפרייאונג פון מצרים, האָט דעם יודישען פאָלק נאָר וואָס געגעבען זיין תורה אויפ'ן באַרג סיני דורך משה רבינו. און ווי נאָר משה האָט זיך אָפּגעקערט אויף אַ ווילע, זענען די יודען ש'ון אַראָפּ פון דעם ריכטיגען וועג און געגומען דינען צו אַ גאָלדענעם קאַלב. האָט דער רבונו של עולם אויפגעפאָדערט משה'ן צו אַן עפענטליכער, זעהר אינטערעסאַנטער דעבאַטע אויף דער טעמע: „רעליגיע או נאַציע".

דעם שטאַנדפּונקט „רעליגיע כנגד נאַציע" האָט פערטיידיגט דער אויבערשטער אַליין, און גאָט האָט געזאָגט צו משה'ן: איך זעה דאָס דאָזיגע פאָלק, ס'איז אַ האַרטנעקיג פאָלק. איז איצטער לאָז מיך, וועט מיין גרימצאָרן ברענגען אויף זיי און איך וועל מאַכען צו זיי אַ סוף. און דיך וועל איך מאַכען פאַר אַ גרויס פאָלק". הייסט עס: אַ כפרה דאָס גאַנצע פאָלק! אַבי איין פרומער יוד זאָל בלייבען. און וואָלט דער נאַציאָנאַליסט משה־רבינו אָנגענומען דעם בכבוד'יגען פאָרשלאָג, וואָלט צו יענעם יודישען פאָלק תיכף געגומען אַ סוף.

אָבער דעם דאָזיגען „מענשען משה" איז דאָס יודישע פאָלק געווען פונקט אַזוי טייער, ווי דער יודישער גלויבען, האָט ער זיך אין דער דעבאַטע אַוועקגעשטעלט אויף אַן אויסגעהאַלטענעם קאָנסעקווענטען שטאַנדפּונקט פון „נאַציע כנגד רעליגיע".

ער דערמאָנט דעם אויבערשטען, אַז ער, גאָט, האָט נאָר וואָס דורכגעפיהרט די יודישע נאַציאָנאַלע בעפרייאונג, און אַז דאָס שטימט מיט דעם נאַטאַריאַלען אָפּמאַך, וואָס ער האָט געשלאָסען מיט די אבות: „און דו האָסט געזאָגט צו זיי: „איך וועל פערמעהרען אייערע זאָמען ווי די שטערען פון הימעל, און דאָס גאַנצע לאַנד, וואָס איך האָב צוגעזאָגט, וועל איך אַוועקגעבען צו אייערע זאָמען, און זיי וועלען עס אַרבען אויף אייביג." (שמות, ל"ג. 7־14).

מיט אַנדערע ווערטער: אין דע סאָפּמאַך מיט די אבות איז נישט געווען קיין בעדינג וועגען אַ געוויסען גלויבען, נישטאָ אַזאַ פּונקט אין קאָנטראַקט. מיט אַ גלויבען, אָהן אַ גלויבען; מיט אַ רוחניות'דיגען גאָט, אָדער מיט אַ גאָלדענעם קאַלב, — מיר זענען דיין פאָלק אויף אייביג. וועגען אונזער פרומקייט אָדער נישט פרומקייט פיהר מיט אונז אַ בעזונדער חשבון. צו אונזער נאַציאָנאַלען קיום האָט דאָס קיין ברעקעל שייכות נישט.

און דער רבונו־של־עולם האָט ווי אַן אָנשטענדיגער דעבאַטאַנט, תיכף מודה געווען על האמת, „און גאָט", דערצעהלט דער חומש, „האָט חרטה געהאַט אויף דעם שלעכטס, וואָס ער האָט געקלערט צו טון צו זיין פאָלק." אַזוי אַרום האָט משה אַרויסגעטראָגען אַ גלענצענדיגען טריאומף פון דער דעבאַטע און אַ דאַנק דעם, האָב איך איצטער, אַ פּאָר טויזענט יאָהר אחר המעשה, דעם גרויסען כבוד צו שרייבען יודיש פאַר יודען וועגען יודישע ענינים.

וואָס איז דער טיפסטער זין פון גאָט'ס חרטה האָבען? וואָס איז די שלעכטס, וואָס ער האָט „געקלערט צו טון"? דאָס איז דאָך קלאָר ווי דער טאָג: דאָס „שלעכטס" בעשטעהט אין דעם געדאַנק, אַז דער עיקר פון אונזער זיין אויף דער וועלט, ווי יודען, איז אונזער יודישער גלויבען. און — גוט, וואָס גאָט האָט דערויף חרטה געהאַט, ווייל דער עיקר פון אונזער זיין אויף דער וועלט איז נאָר אונזער נאַציאָנאַלער זיין. מיר ווילען נישט וויסען פון קיין רעליגיעזען בעדינג.

וואָלט אָבער דער אויבערשטער נישט געווען געבונדען מיט דעם אָפּמאַך, וואָלט ער דאָך, פון אַ ריין רעליגיעזען שטאַנדפּונקט, געווען אַבסאָלוט גערעכט. די רעליגיע איז אַ בונד צווישען יעדען יחיד און גאָט. דאָס איז, — ווי ד"ר י. שטיינבערג האָט זיך אויסגעדריקט — אַ „ווערטיקאַלער" ענין. דער רעליגיעזער גלויבען איז אַ ווערטיקאַלער פאָדעם, וואָס בינדט צונויף די פּאָטאָסען „גאָט" און „יחיד". וואו קומט דאָ אַריין „פאָלק"? וואו עס איז דאָ נאָר איין יודישער יחיד, וואָס איז צוגעבונדען מיט דעם פאָדעם צ ודעם יודישען גאָט, איז שוין דאָ די יודישע אמונה.

פאַר אַ ריין רעליגיעזער יודישקייט איז דעריבער איין איינציגער יוד, געוויס, נישט איבערגענוג, אָבער פּונקט וויפיל מען דאַרף פאַר אַ מינימום.

נו — און וויפיל יודען דאַרף מען פאַר אַ ריין נאַציאָנאַלע יודישקייט?

דאָס ווענדט זיך אָן דעם, וואָ סאיינער פערשטעהט אונטער דעם וואָרט „נאַציאָנאַל".

אַ שווער ווערטעלע! קיין גוטער יוד זאָל עס נישט קענען! נאָך איינער, אַזאַ מטושטש'ער פּילוניגער בעגריף, ווי דער בעגריף „נאַציאָנאַל", איז אפשר אויף דער וועלט נישטאָ. און די צרה איז, וואָס מיר האָבען נאָך קיין השגה נישט, ווי מטושטש און פּילוניג ער איז. רעדען מיר, וועלטליכע יודען, נאַציאָנאַלע יודען, שוין איבער פערציג יאָהר נאָכאַנאַנד וועגען אונזער „נאַציאָנאַלער פראַגע", וועגען אונזער „נאַציאָנאַלער שפּראַך און קולטור", וועגען אונזער „נאַציאָנאַלען קיום" און אַ לאַנגע צייט, דוכט זיך, מיר אַלע פערשטעהען וועגען וואָס מיר רעדען. און לסוף לאָזט זיך אויס: מיר הויבען איינער דעם אַנדערען נישט אָן צו פערשטעהען, און וואַרפען איינער דע סאַנדערען אַ צינגעל אין קאָפּ, ווי אַמאָל, ביי דעם בוי פון דעם טורעם אין בבל, און אַלץ דערפאַר, וואָס יעדער איינער בענוצט דעם בעגריף „נאַציאָנאַל" אין אַן אַנדער זין.

מען ווענדט אָן זעהר אָפט דעם בעגריף „נאַציאָנאַל" (אָדער „יודיש", ווי אַ קאָנקרעטען ביישפּיל פון נאַציאָנאַל) און אַזוי צו זאָגען, אַ ריין אינדיווידועלען זין, ווען מיר רעדען וועגען אַ „יודישען אויסדרוק אין געזיכט", יודישע פעהיגקייטען, אַ נאַציאָנאַל־יודישען מנהג, דעם נאַציאָנאַלען זעלבסטבעוואוסטזיין ב יידעם אָדער יענעם יודען, וכדומה. דאָ האָבען מיר אין אויג יענע שטריכען, וואָס כאַראַקטעריזירען אינדיווידועל אַן איינצעלנעם, ווי אַ קינד פון דעם יודישען פאָלק. דערביי דאַרף מען נישט האָבען קיין אַנדערע קינדער פון דעמזעלבינען פאָלק, כדי די דאָזיגע כאַראַקטעריסטישע שטריכען זאָלען זיך קאָנען אַרויסווייזען.

מיר בענוצען אָבער אויך דעם בעגריף „נאַציאָנאַל" אין אַ מעהר אַלגעמיינעם זין, ווען מיר רעדען וועגען אַ בעשטימטען סכום יודען אינאיינעם, הגם זיי מעגען נישט האָבען קיין ברעקעל שייכות איינער צום אַנדערען.

דערנאָך נעהמען מיר דעם בעגריף „נאַציאָנאַל" אין אַ מעהר קאָלעקטיווערען זין, ווען מיר האָבען אין אויג אַ געוויסען יודישען קיבוץ, אין וועלכען די יודישע יחידים לעבען נישט נאָר איינעם לעבען דעם אַנדערען, נאָר אויך איינער מיט דעם אַנדערען, צונויפגעבונדענע איינער מיט דעם אַנדערען דורך נאַציאָנאַלע פסיכישע פעדים. אַזוי רעדען מיר וועגען דער יודיש—נאַציאָנאַלער ספּאָרט־אָרגאַניזאַציע „הכח".

אָבער די וויכטיגסטע ענינים, אויף וועלכע מיר ווענדען אָן דעם בעגריף נאַציאָנאַל, זענען יענע פעדים, וואָס האָבען צו טון מיט דעם גאַנצען יודישען פאָלק אויף דער גאַנצער יודישער וועלט. דאָ ווענדען מיר אָ ןדעם בעגריף נאַציאָנאַל אין אַ מעהר פּאָליטישען און היסטאָרישען זין פון דעם וואָרט. איך וואָלט געזאָגט: „אין אַ פאָלקיסטישען זין", ווען אָט די בעצייכנונג וואָלט נאָך נישט געווען צוגעוואוינט צו אַ בעשטימטער בירגערליך־דעמאָקראַטישער ריכטונג. אין אַן אמת־פאָלקיסטישען זין בענוצען מיר דאָס וואָרט נאַציאָנאַל, ווען מיר רעדען וועגען אַ נאַציאָנאַלער היים פאַר'ן יודישען פאָלק, וועגען זיין נאַציאָנאַלער ווידערגעבורט, זיין נאַציאָנאַלער זעלבסטבעשטימונג, זיינע נאַציאָנאַלע מינאָריטעטען־רעכט, זיין פולע און גאַנצע נאַציאָנאַלע בעפרייאונג.

אויף אַזאַ אופן בעצייכענען מיר מיט דעם וואָרט „נאַציאָנאַל" גאַנץ פערשידענע אַרטען נאַציאָנאַלע „יודישקייט", און דערפון נעמען זיך אַלע „מיאוסע פערשטענדנישען" אין אונזערע דיסקוסיעס און סכסוכים. און עס איז אויך קלאָר, אַז פאַר אָט די פערשידענע מינים „יודישקייט" דאַרף מען האָבען אַ פערשידענעם מינימום יודען. פאַר דער אינדיווידועל־נאַציאָנאַלער יודישקייט, איז, פּונקט, ווי פאַר דער ריין רעליגיעזער, גענוג איין־איינציגער יוד. וואוינט דער דאָזיגער יוד אויפ'ן נאָרד־פּאָל, רעדט מיט זיין פאַמיליע און מיט די ווייסע בערען זיין נאַציאָנאַל־יודישע שפּראַך (יודיש אָדער העברעאיש), לייענט זיי ביאַליק'ן אָדער זיין יהואש'ן, — האָבען מיר אויף דער וועלט אַ „נאַציאָנאַלע יודישקייט".

ווען ד"ר פינסקער אָבער האָט פערעפענטליכט זיין „זעלבסט־עמאַנציפּאַציאָן" און האָט דערמיט אָנגעהויבען אַ נייע היסטאָרישע תקופה אין אונזער לעבען, האָט ער, — אין דעם ענין „נאַציאָנאַל" — זיך אַוועקגעשטעלט אויף דעם שטאַנדפּונקט פון משה רבינו. זיין מינימום־יודען איז טאַקע, ווי ביי משה'ן געווען — „ככוכבי השמים"! ער האָט גערופען צו דער „זעלבסט־עמאַנציפּאַציע" פון אונזער גאַנצען פאָלק אויף דער גאַנצער וועלט, צו אונזער פולער און גאַנצער נאַציאָנאַלער בעפרייאונג.

און אויך מיר, ווען מיר רעדען וועגען נאַציאָנאַל־יודישע ענינים, וועגען אונזער „נאַציאָנאַלע פראַגע", דער „נאַציאָנאַלער שפּראַך או קולטור" דאַרפען מיר קודם כל זיך אַוועקשטעלען אויף משה רבינו'ס שטאַנדפּונקט, וואָס איז אויך דער שטאַנדפּונקט פון יעדען נאַציאָנאַלען יודען. די אַלע פראַגען מוזען מיר בעהאַנדלען אין צונויפבונד מיט דער פולער און גאַנצער נאַציאָנאַלער בעפרייאונג פון דעם גאַנצען יודישען פאָלק אויף דער גאַנצער וועלט. צו דער „יודישקייט" דאַרף מען האָבען אַלע איבער פופצען מיליאָן יודען פון דער וועלט (כן ירבו!)

אָט דאָס דאַרף מען שטענדיג האָבען אין זינען.

וואָס האָט דער יודישער אַקטיאָר צו דערצעהלען?

עפּיזאָדען, אַנעקדאָטען, וויצען פון אַקטיאָרען, וועגען אַקטיאָרען און וועגען ליבען פּובליקום

געזאַמעלט און בעאַרבייט דורך זלמן זילבערצווייג

(געשריבען ספּעציעל פאַר'ן „נייעם פאָלקסבלאַט").

ווען דאָס פּובליקום קומט.

געוועהנליך ווערט דער אָנהויב פון די אָווענט־פאָרשטעלונגען אַנאָנסירט אויף 8 אָדער 8.30 אין אָווענט, אָבער דער יודישער עולם האַלט נישט אַזוי שטאַרק פון פּינקטליכקייט, און פערהאַן אַ סך ערטער, וואו ערשט אַרום 9 איי אָווענט הויבען זיך אָן בעוויזען די ערשטע שוואַלבען פון פּובליקום.

אָבער, אַז דער זייגער זאָל שוין זיין נאָך 9 און קיינער פו ןפּובליקום זאָל נישט זיין, געהערט טאַקע צו די זעלטענהייטען.

קומט זיך אַמאָל אַזוי צו פאָהרען אַ טרופּע קיין יאַסי. אין דער טרופּע שפּילען אַקטיאָרען, וואָס האַלטען זיך פאַר סטאַרס, און גלויבען, אַז זיי האָבען אַ גרויס פּובליקום צום סוף שלאָגט שוין דער זייגער 9, און מ'ועהט נאָך אַלץ נישט קיין עולם, טראַכטען זיך די אַקטיאָרען, אַז אָט־אָט קומט דער עולם, און זיי שווייגען. ערשט, אַז ס'גערט אַריבער אַ פערטעל שעה נאָך אַ פערטעל שעה, און מ'זעהט אין טעאַטער אפשר אַ מנין מענשען, קאָן זיך שוין דער הויפּט־קנאַקער פון דער טרופּע מעהר נישט איינהאַלטען, און ער געהט צו צום דירעקטאָר, און גיט איהם אַזוי מיט אַ ירגזון אַ פרעג:

— כ'בעט אייך ווען קומט דאָ דאָס פּובליקום?

דעם דירעקטאָר איז אויך נוט אָנגעווירט אויפ'ן האַרצען פון דער גרויסער הכנסה, און דערצו פערדריסט איהם דער טאָן מיט וועלכען דער אַקטיאָר האָט איהם געפרעגט, גיט ער איהם אַן'ענטפער:

— דאָס פּובליקום ד אָקומט ווען מאַלי פּיקאָן שפּילט...

מען פאַלט אין חלשות.

ווען די טרופּע קאַמינסקי — קאָמפּאַניעץ האָט זיך צוטיילט אויף צוויי טיילען, איז געבליבען, אַז קאַמינסקי'ס טרופּע, וועלכע פאָהרט גאַסטראָלירען קיין פּעטערבורג זאָל דאָרט שפּילען דעם ראַמאָלדינען רייגעם ליטעראַרישען רעפּערטואַר (גאָרדין ליבין און אַביסעל איבערזעצונגען) און קאָמפּאַניעץ מי טדעם אַנדערען טייל טרופּע זאָלען אָנהויבען שפּילען אין וואַרשאַ מעלאָדראַמעס.

אָבער וואו נעמט מען עפּעס אַ לייטישע מעלאָדראַמע, אַזאַ אַז דער עולם זאָל קומען? איז זיך קאָמפּאַניעץ מישב, און לאָזט מאַכען אַ פּיעסע פון שמר'ס אַ ראָמאַן, און די דאָזיגע פּיעסע אונטער'ן נאָמען „די בלינדע יתומה" ווערט אַזוי בעאַרבייט, אַז זי ווערט אַ עכט וואַרשאווער. די האַנדלונג ווערט אַריבערגעפיהרט אויף געוויסע גאַסען פון וואַרשאַ, או ןטייל פערזאָנען בעקומען נעמען פון וואַרשאַווער אונטער־וועלט־מענשען. די אַקציע אין דער פּיעסע איז אַ שרעקליכע: מען כאַפּט נעביך אַ יתומה, מען פערפיהרט זי, דערנאָך שטעכט מען איהר אויס די אויגען, און נאָך אַזעלכע אומה'דיגע זאַכען.

דער עולם, וואָס איז געקומען אויף דער פּיעסע, האָט די פּיעסע זעהר גוט אויפגענומען, און ווען עס איז געקומען צו די טראַגישע סצענעס, זענען אייניגע פרויען געפאַלען אין חלשות.

די דירעקציע האָט דאָס באַלד אויסגענוצט אַלס רעקלאַמע פאַר דער פּיעסע און צומאָרגענס איז אין די אַנאָנסען צוגעגעבען געוואָרען אַזאַ זאַץ:

„צוליב די טראַגישע סצענעס, וואָס שפּילען זיך אָפּ אין דער פּיעסע, ווערען נערוועזע מענשען געבעטען נישט צו קומען.

טאָמער אָבער פאַלט ווער אין חלשות, דאַרף ער זיך נישט שרעקען, ווייל אין טעאַטער געפינען זיך ספּעציעלע דאָקטוירים, וואָס וועלען דערמונטערען דאָס געעהרטע פער'חלש'טע פּובליקום".

פערשטעהט זיך, אַז דער דאָזיגער אַנאָנס האָט געמאַכט אַ גוואַלדיגען רושם. נערוועזע מענשען האָבען דוקא אָנגעהויבען צו געהן אין טעאַטער, וואָרום אַ פערבאָטענע זאַך איז דאָך גוט. און אויף דער צווייטער פאָרשטעלונג האָבען טאַקע אפשר 30 בעזוכער אַוועקגעחלשט. קיין ספּעציעלע דאָקטוירים זענען אַפילו אין טעאַטער נישט געווען, נאָר די בילעטערן האָבען געהאַט מיט זיך פלעשלעך מיט אויפמונטערונגס־טראָפּען, און ווי זיי האָבען געזעהן, אַז איינער חלשט, האָבען זיי אונטערגעטראָגען זייער פלעשעל צום שמעקען.

די דריטע פאָרשטעלונג איז געווען נאָך מעהר געפּאַקט, או ןאויף איהר האָבען נאָך מעהר בעזוכער גע'חלש'ט, און אַזוי איז עס געגאַנגען איניגע וואָכען. יעדען אָווענט איז געווען פול געפּאַקט, און אויף יעדער פאָרשטעלונג זענען אייניגע צעהנדליג מענשען געפאַלען אין חלשות, ביז גאָט האָט געהאָלפען אַז די צאָהל חלשות־פאַלער האָט אָנגעהויבען ווייניגער צו ווערען, און גלייכצייטיג איז געוואָרען קלענער די צאָהל בעזוכער.

עס איז אַוועק אַזוי וויט, אַז ס'איז אַראָפּ אַ פאָרשטעלונג, און קיינער האָט שוין נישט גע'חלשט. געהערט דערפון איז קאָמפּאַניעץ שיער אַליין נישט געפאַלען אין חלשות.

— שוין זאָל מען מיר אָנהויבען חלשן אין טעאַטער — האָט ער אויסגערופען — וואָרום אויב נישט, וועט מען אינגאַנצען אויפהערען צו קומען אין טעאַטער.

אָבער וואו נעמט מען אַזעלכע, וואָס זאָלען חלש'ן?

איז זיך קאָמפּאַניעץ מישב, אַז אַזוי ווי ער האָט אין דער טרופּע איינעם אַ כאָריסט, אַ דאַר שוואַך מענשעלע, וואָס ברענגט סיי ווי נישט קיין גרויסע נוצען, און אַזוי ווי אַביסעל טעאַטער־שפּילען קאָן ער דאָך, וועט מען איהם אַריינשיקען אין טעאַטער, און בעת די שטאַרקסטע סצענעס וועט ער סימולירען אַ פערחלשטן. און אַזויערנאָך וועט מען אָפּראַטעווען די פּיעסע.

געזאָגט און געטון: צו מאָרגענס בעת דער פאָרשטעלונג איז אין טעאַטער שוין געזעסען דער כאָריסט, און ווען ס'איז צוגעקומען צו דער שטאַרקער סצענע, האָט ער אָנגעהויבען חלש'ן. די בילעטאָרען זענען, ווי געוועהנליך, צו איהם שנעל צוגעלאָפען, און איהם אָנגעהויבען מונטער'ן — אָדער אַ נעכטיגער טאָג!

אַזוי ווי דער כאָריסט איז בטבע געווען אַ שוואַכער, האָט ער זיך בעת'ן קינסטליכען חלשן אַזוי איבערגענומען, אַז ער האָט טאַקע אויף אַ אמת אַוועקגעחלשט, און טאַקע גאָר שטאַרק. מ'האָט איהם קוים אָפּגעמונטערט, און איהם תיכף גענומען אָפּפיהרען אַהיים, וואו ער איז געלעגען צוויי וואָכען צייט אין בעט ביז ער איז געקומען צו זיך פון יענעם חלשות.

Dr. med. STUPEL

12 Szkolna 12.

ספּעציאַליסט פאַר הויט־, האָר און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע, ליש'י און רעק, רענטגען־שטראַהלען און קוואַרץ־ליכט, עלעקטראָ־מעדיצין.

נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָווענד.

יודען אין דער אמעריקאנער גרויס־אינדוסטריע

(יודישע קולטור־עקאנאמיק אין פאַקטען און בילדער).

פון א. ליטווין

בײ אליקום צונזער איז פעראַן אַ ליד „די אַטלעס", די אַטלעס קלאַגט זיך בײ איהם: זי איז געווען אַמאָל זעהר געהויבען. עס האָבען איהר געטראָגען גרויסע לײט. מ'האָט פאַר איהר בושה געהאַט, אַז זי איז אַריין אין שול האָבען זיך אַלע, גרויס און קליין, פאַר איהר געשטעלט.

היינט בין איך אין גלות
בײ דעם אָרימאַן,
פרופט, זוכט מען אין פאַלעש
בין איך שוין אויך פעראַן

— — — — — — —

איך האָב אויך אַמאָל געשטיגען
אַטלעס איז געווען קיין שפּאַס;
אויב איהר ווילט היינט אַטלעס קריגען
— טו זוכט אין שוסטער גאַס.

נאָר אַטלעס איז נישט געווען די ערשטע צו לײדען אַזאַ ירידה. נאָך פריהער האָט דאָס זעלבע פּאַסירט מיט ראַצע־מאַרע. טאַקע דיזעלבע אַטלעס בעקלאָגט שוין פאַר איין גאַנג דעם שיקזאַל פון דער עלטערער יחסנ'טע:

עס פלעגען געהן אין ראַצע מאַרע
גאָר די רייכע פּאַן;
איז אַריין דערין אַ „עין הרע"
דער פּראָסטער האָט זיך אָנגעטון.
היינט ליגט זי אין דער ערד
מיט איהרע פּאַסען די פיינע,
זי האָט שוין אַזאַ ווערט,
ווי נאָר סוכות אַ הושענא...

דאָס דאָזיגע ליד איז בעשאַפען געוואָרען, וואַרשיינליך מיט אַ 50—60 יאָהר צוריק. דער ריכטער, אַ חוץ זיין גרויסע פעהיגקייט צו בעאָבאַכטען דעם פאָלקס לעבען, האָט נאָך געהאַט אַ בעזונדער געלעגענהייט צוצוקוקען זיך צום יודישען האַנדעל, בעזונדערס אין מינסק אַ געשעפט פון שניט־סחורה, שוין דעמאָלט האָט דער יודישער האַנדעל און די יודישע פּראָדוקציע אָנגענומען די פאָרמען, וואָס האָבען דערגרייכט זייער העכסטע ענטוויקלונג מיט אַ 40 יאָהר שפּעטער אין בושעשינער שניידעריי.

בושעשינער שניידעריי איז בעריהמט געוואָרען אין דער וועלט, אַלס קאַריקאַטור אויף יודישע פּראָדוקציע. עס איז גאַנץ מעגליך, אַז עמיצער פון די ניו יאָרקער יודען האָט פערטראָגען די אידעע צו שפּענען שניידער־ווערקשטעלען אין פּוילען, אויסצואַרבייטען אויפ'ן אַמעריקאַנער שטייגער טאָגרעט־מלבושים פאַר בילינע פרייזען. אָבער אַמעריקא האָט געהאַט מאַשינען, וואָס זענען געווען בכח מאַכען צעהן מאָל אַזוי פיל אַרבייט, ווי מיט'ן האַנט. די יודישע שניידער אין פּוילען האָבען נישט געקאָנט דערגרייכען די אַמעריקאַנער מאַשינען. האָבען זיי די אַרבייט צוטיילט צווישען מאַנסביל, ווייבער, קינדער און קליינע קינדער; געאַרבייט 18 און 20 שעה אין מעת לעת, געצאָהלט אַ הונגערלוין. דערפאַר האָט מען געקאָנט פערקויפען אַן אַנצוג און אַ מאַנטעל פון 20—30 רובעל, דורכשניטליכער פריהערדיגער פּרייז, פאַר 8 און אַפילו פאַר 6 רובעל.

כדי מ'זאָל קאָנען פערקויפען מלבושים פאַר אַזאַ פרייז, איז געווען ווינציג אײנצופיהרען די שרעקליכסטע און העסליכסטע אויסנוץ־סיסטעם. מ'האָט געמוזט האָבען די סחורה אַ סך בילינער, האָט בושעשין געצוואונגען לאָדז און אַפילו ביאַליסטאָק, וואָס איז געווען פריהער בעריהמט מיט איהרע גוטע שטאָפען — זיי זאָלען צופּאַסען זיך צום בושעשינער מאַרק: וועבען שיטערע פאַקוליע אַנשטאָט וואָל. די סחורה זאָל האַלטען דריי טעג און באַלד נאָך אַ רעגען שוין אויפ'ן צווייטען טאָג צוקריכען ווי אַ שפּינוועב. אַבי עס זאָל פון אויבען אויף האָבען אַ שעהנעם פּנים און ס'זאָל זיין בילינ.

דער פאָלקס־ריכטער, צונזער, האָט שוין געהאַט אַ פאָרגעפיהל; אין זיין ליד „די אַטלעס" איז דאָ אַ מין נביאות, אַז וואָס פריהער האָט פּאַסירט מיט ראַצע מאַרע, שפּעטער — מיט אַטלעס, וועט נאָך שפּעטער פּאַסירען מיט פילסטוך און וואָלגעוואַנט. כדי אַראָפּצוזעצען די פרייזען:

איז מען מיך מנוול
אַז מ'דאַרף מיך וואָלוועל לייזען
מישט מען זמיך מיט באַוועל.

דער סוף איז געווען אַ גרויסער חורבן. בשעת איך האָב בעזוכט בושעשין, פאַר דער מלחמה, איז דער חורבן געווען אין אָנהויב. איצט, שטעלט בושעשין פאַר אַ מורא'דיגען בילד פון אָרימקייט, הילפלאָזיגקייט און יאוש.

דיזעלבע געשיכטע חזר'ט זיך איצט איבער אויף דער זייט ים, אין פעטערסאָן. פעטערסאָן איז אַנ'אומגעוועהנליך אינטערעסאַנט בלאַט אין דער געשיכטע פון יודישער עקאָנאָמיק אין אַמעריקא און פון יודישער פּראָדוקציע בכלל. נאָך מעהר איז זי בעלעהרענד פאַר דער ראָליע, וואָס יודען שפּילען אין דער גרויס־אינדוסטריע און וואָס פאַר אַ השפּעה זיי האָבען אויף דער גרויס־אינדוסטריע.

עס איז אַ פאַקט, וואָס אַלע ווייסען, אַז אין דער גרויס־אינדוסטריע בכלל שפּילען יודען כמעט נאָר קיין ראָליע נישט. דער איינציגער געביט, וואָס איז אַנ'אויסנאַהם פון אָט דעם כלל, איז די טעקסטיל אינדוסטריע, וואו יודען האָבען נאָך מיט אַ 150 יאָהר צוריק, זי דאַריינגעכאַפּט און האָבען אין אַ טייל ליטע, און, דער עיקר, אין פּוילען ענטוויקעלט אַ גאַנץ היבשע טעטיגקייט; זיי האָבען אין די לעצטע 25—30 יאָהר כמעט אין גאַנצען אַרויסגעשטופּט פון דער אינדוסטריע די דייטשען און, נאָך פאַר דער מלחמה, איז גוטע 75 פּראָצענט פו דער אינדוסטרי אין פּוילען געלעגען אין יודישע הענד. לאָדז, ביאַליסטאָק, זגעריש, טאָמאַשאָוו, פּאַביאַניץ און זדונסקא־וואָליאַ, זענען געווען די צענטערס פון יודישער טעקסטיל־אינדוסטריע.

אין אַמעריקא איז ביז די לעצטע פופצעהן, צוואַנציג יאָהר דעם יודענס ראָליע אין דער גרויס־אינדוסטריע געווען כמעט נול. פון דער גאַנצער גרויסער אַמעריקאַנער אינדוסטריע האָבען יודען פאַר זיך פערכאַפּט בלויז איין צווייג — די שניידעריי. פאַרוואָס דאָס איז אַזוי געווען, איז פאַר יעדען, וואָס איז פעהיג אויף אַ טיפערען איינבליק אין דער יודישער עקאָנאָמיק, נישט שווער צו פערשטעהן. די שניידעריי, אין אַלע איהרע פאָרמען און צווייגען ברויכט נישט קיין טייערע און קאָמפּליצירטע מאַשינען. די דאָזיגע אינדוסטריע קאָן אָנגעהן אין יעדען מאַסשטאַב קליין, מיטעל און גאָר גרויס. פאַר אַן אָנפאַנג פאָדערט זיך נישט קיין סך מיטלען. מ'דאַרף נישט אויסהאַלטען קיין גרויסע און טייערע ספּעציאַליסטען. עס פאָדערט זיך נישט קיין גרויסע קאַפּיטאַלען.

דאָס איז געווען די סבה פון דער ברייטער פערשפּרייטונג און האַסטיגער ענטוויקלונג פון יודישער שניידער־אינדוסטריע. דאָס איז אָבער אויך די סבה פון דעם אונטערגאַנג, וואָס דראָהט איצט דער שניידעריי. אין אַמעריקא קען זיך האַלטען אויף אַ הויכער מדרגה אַ אינדוסטריע, וואָס לאָזט זיך קאַפּיטאַליזירען, וואָס קען געפיהרט ווערען אויף אַ גרויסען מאַסשטאַב. אין אַלע אַנדערע געביטען זעהען מיר, אַז די קאַפּיטאַליסטישע אינדוסטריע שלינגט איין די קליינע, אינדיווידועלע אינדוסטריען. דאָס איז וויכטיג פאַר די אינטערעסען פונ'ם קאַפּיטאַל. דאָס איז אָבער אויך אַ מעלה פאַר די אַרבייטער. מיט אַ פעסט אָרגאַניזירטער רייכער אינדוסטריע לאָזט זיך בעסער קעמפען און — אויב דער אַרבייטער איז גוט אָרגאַניזירט, קאָן ער אויסקעמפען דאָ בעסערע קאָנדיציעס ווי אין קליינע אינדוסטריען. די קאַפּיטאַליסטישע אינדוסטריע שאַפט אויך אַ גרעסערען פעלד פאַר אַ ברייטער אָרגאַניזאַציע פון צאָהלרייכע פּראָלעטאַרישע אַרמעען. אין דער שניידעריי אָבער איז די לאַגע אַזאַ, אַז די קליינע קענען לייכט קאָנקורירען מיט די גרויסע. פּאַקטיש האַלטען די קליינע אין איין אַרויסשטופּען די גרויסע. אויב בײ שניידעריי, נישט קוקענדיג אויף איהר טרויעריגען מצב, האָט זיך דאָך דעם אַרבייטער איינגעגעבען אויסצוקעמפען פאַר זיך פערהעלטניסמעסיג, ערטרעגליכע בעדינגונגען, איז דאָס נאָר אַ דאַנק דער העכערער אינטעליגענץ פון דעם יודישען אַרבייטער, וועלכער האָט דורכגעמאַכט אין דער אַלטער היים אַנ'אויסגעצייכענטע שול פון פּראָפעסיאָנעלער אָרגאַניזאַציע און קאַמף. און — דער אמת מוז געזאָגט ווערען — אויך אַ דאַנק דער העכערער אינטעליגענץ פון דעם יודישען שניידער־באַלעבאָס, וועלכער איז דאָך, אין 90 פּראָצענט פאַלען דער נעכטיגער אַרבייטער. האָט אַ העכערע קולטורעלע ענטוויקלונג, ווי דער נישט יודישער און איז גרייטער נאָכצוגעבען די גערעכטע פאָדערונגען פון זיינע אַרבייטער. וואָלט געווען מעגליך די יודישע שניידעריי אויפצוהויבען אויף דער מדרגה פון אַ גרויס־אינדוסטריע, וואָס זאָל פערשלינגען די קלענערע ווערקשטעלען, וואָלט די לאַגע פון יודישער שניידעריי געווים געווען אַ סך אַ בעסערע, ווי זי איז איצט. דער גרויסער יודישער פאַבריקאַנט האָט ברייטערע השגות, איז פעהיג אויפצוהויבען זיך העכער פון זיינע טאָג־טעגליכע אינטערעסען און האָבען אַ ווייטערע און טיפערע פּאָליטישע אָריענטאַציע. דער קליינער אָבער, אַ חוץ דעם, וואָס ער איז אָרימער, איז ער אונוויסענדער און מיט איהם צו פיהרען אַ קאַמף איז שווער. אָט דערפון שטאַמט, בעיקר, דער כאָאָס אין דער יודישער שניידעריי און דער טרויעריגער מצב, וואָס פיהרט איהם צום חורבן.

דאָס, וואָס עס קומט פאָר אין דער שניידעריי, קומט פאָר אויך אין דער יודישער טעקסטיל־אינדוסטריע אין אַמעריקא.

אייגענטליך איז דער אויסדרוק „יודישע טעקסטיל־אינדוסטריע" נישט גאַנץ ריכטיג. די טעקסטיל־אינדוסטריע בעשטעהט אין עיקר, פון דריי צווייגען: וואָלען־אינדוסטריע, בוימוואָל־אינדוסטריע און זיידען אינדוסטריע. פון די אַלע דריי איז די בוימוואָל־אינדוסטריע די גרעסטע און רייכסטע, ווייל זי בעדינט די גאַנצע בעפעלקערונג, איז בילינער און די בענוצונג פון בוימוואָל־אַרטיקלען איז די צאָהלרייכסטע אין לאַנד, נאָך איהר איז די וואָל־אינדוסטריע אין גרעסטען געברויך, ווייל דער גרעסטער טייל קליידער פאַר מענער, פרויען און קינדער ווערט געמאַכט פון וואָל. פון וואָל ווערט, אַ חוץ דעם, אויך פּראָדוצירט אַ מאַסע אַנדערע אַרטיקלען פאַר דעם מענשליכען געברויך, די ריהע פּראָדוקטען פאַר די דאָזיגע צוויי אינדוסטריען ווערען אויך אויסגעאַרבייט אין ריזיגע מאַסען. בוימוואָל ווערט קולטיווירט אין אַלע וואַרימע לענדער, שוין אָפּגערעדט פון אַמעריקא. וואָל ווערט געשאָפען — אַ חוץ די לענדער מיט אַ גאַנץ קאַלטען קלימאַט — כמעט אין דער גאַנצער וועלט. זיידען־קולטור, אָבער איז מעגליך נאָר אין דריי לענדער: כינא, יאַפּאַן און איטאַליע. דאָרטען אויפ'ן פּלאַץ, ווערט עס אויך געשפּינען. די מעגליכקייט פון זיידען־קולטור איז בכן שטאַרק בעגרעניצט אין פערגלייך מיט וואָל און באַוועל. דעריבער איז אויך בעגרעניצט די זיידען־אינדוסטריע. דער געברויך פון זיידען־שטאָף איז אָנגעוויזען נאָר אויף רייכע אין אַמעריקא און די זיידען־אינדוסטריע פון דור־דורות געלעגען אין די הענד פון אַ קליינער צאָהל זייד־פאַבריקאַנטען — מיוחסים. די דאָזיגע פאַבריקאַנטען האָבען אויסגעאַרבייט נאָר איין מין זייד — אַ דיקען שטאָף פון 4 קאָלירען: ווייס און שוואַרץ, בלוי און רויט. די זיידען שטאָף איז געגאַנגען בלויז אויף קליידער פון גאָר רייכע דאַמען אָדער אַנדערע בעפּוצונגען, אין די הייזער פון די מיליאָנערען. אין אַ געוועהנליכער קראָם האָט איהר קיין זיידענס נישט געקאָנט קריגען. מיט דעם האַנדעל פון זיידענע אַרטיקלען האָבען זיך בעשעפטיגט ספּעציעלע פירמעס, וואָס האָבען געהאַט צו טון נור מיט די רייכע. די רייכע זייד־פאַבריקאַנטען, נישט קיין סך אין צאָהל, האָבען שוין פון שנים קדמוניות געהאַט זייערע רייכע אָפּנעהמער אין די אַריסטאָקראַטישע געגענדען.

דעם יודישען שניידער און פעדלער — די ערשטע, וואָס זענען אַריינגעקראָכען אין אַמעריקאַנער האַנדעל אין קלענערער אַמעריקאַנער אינדוסטריע, האָט זיך נישט געקענט חלום'ן, דורכצושטופּען זיך צו דער מיוחס'דיגער אַמעריקאַנער גרויס־אינדוסטריע. אין דער בוימוואָל און וואָל־אינדוסטריע זענען יודען נאָך ביז היינטיגען טאָג כמעט נישטאָ. נאָך שווערער איז, דאַכט זיך, געווען פאַר זיי אַריינצוקריכען אין דער געהויבענער, טייערער זייד־אינדוסטריע. זיי זענען אָבער אַהער אַריין. און נישט בלויז אַריין, נאָר געמאַכט אין איהר אַ גאַנצע איבערקערעניש. די זייד־אינדוסטריע איז די איינציגע גרויס־אינדוסטריע, וואוהין יודען האָבען געוואָגט אַריינצושטופּען זיך.

———:0:———

א מיידעל'ס הארץ

(ערצעהלונג)

פון אסף דימאוו

— זיי געזונט, זיי געזונט, מיין טייערער, מיין איינציגער. קום ווי סגיכער צוריק און שרייב מיר. און נאָכאַמאָל זיי געזונט!

אַזוי און נאָך אַנדערש, אויף דעמזעלבען שטייגער האָט גערעדט מאַליע זיסקין, אַ שעהן, שוואַרץ, קליין־געוויקסיג מיידעל צו אַ הויכען, שעהנעם בחור, וואָס איז געשטאַנען מיט אַ רענצעל אין דער האַנט אויף דער באַהן־פּלאַטפאָרם און האָט מיט דערשראָקענע, פערליבטע אויגען געקוקט אויף דאָס מיידעל און נישט געוואוסט וואָס צו זאָגען.

דער הויכער בחור איז געווען לעאָן פינק. ער האָט מיט אַ פּאָר טעג צוריק בעקומען דורך אַ קרוב אַ גוטע שטעלע אין אויסלאַנד. און איז איצט געווען גרייט צו פערלאָזען זיין אייגענע שטאָט און אַוועקפאָהרען אַהין.

דאָס מיידעל, וואָס האָט אַזוי רחמנות'דיג, אַזוי צערטליך גערעדט צו איהם, איז געווען זיין כלה. שוין מעהר ווי צוויי יאָהר האָבען זיי — ווי מען זאָגט עס — „געשפּילט אַ ליבע". ביידע האָבען זיך געקענט פון קינדהייט אָן. ביידע זענען געוואוקסען אין דער זעלבער שטאָט. מאַליע געהענדיג אין שולע, האָט כמעט יעדען טאָג בעגעגענט דעם שטיפערישען יונגעל, וואָס פלעגט איהר אַרויסשטעלען זיין לאַנגע, רויטע צונג. שפּעטער, אַז ביידע זענען אַביסעל אונטערגעוואַקסען, האָט דער שטיפער, אָנשטאָט די צונג, געוויזען זיינע ווייסע ציינער. ער האָט געשמייכעלט צו איהר, און מאַליע האָט זיך צורעשט אָפּגעקעהרט. אָבער שפּעטער האָט זי אויך אָנגעהויבען שמייכלען, און איינמאָל אַפילו צוגעשאָקעלט מיט'ן קאָפּ, ווען ער האָט איהר בעגריסט.

און אַ פּאָר יאָהר שפּעטער זענען זיי שוין געגאַנגען צוזאַמען. די שולע איז געווען פערגעסען, און עס האָט זיך אָנגעפאַנגען אַנ'אַנדער צייט, די צייט פון ערשטע ליבע, פון נאַרישע קלייניגקייטען, וואָס שיינען צו זיין וויכטיג און גרעסער, ווי אַלצדינג אין דער וועלט.

לעאָן פינק איז געווען אָרים. וואָס מאַכט עס אויס? ווער פרעגט און קימערט זיך וועגען אַזעלכע זאַכען? אָרים? נו, הייסט עס, אַז ביידע וועלען אַרבייטען, ביידע צוזאַמען האַנט אין האַנט קעמפען און שלאָגען זיך מיט'ן לעבען. אַזוי האָט עס אויסגעזעהען פון אָנהויב. אָבער באַלד האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז געהן האַנט אין האַנט קאָן מען נאָר שפּאַצירען, און שלאָגען זיך מיט'ן לעבען איז גוט, ווען מען האָט אַ בעשעפטיגונג, אַ שטיקעל מלאכה, עפּעס וואָס. אָהן דעם — ווי שלאָגט מען זיך דען? און וואָס הייסט אייגענטליך שלאָגען זיך מיט'ן לעבען, אַז מען זיצט אין דער היים און מען ווייסט נישט וואָס צו טון מיט דעם יונגען לעבען.

אָבער אין דערזעלבער צייט האָט די ליבע נישט געשוויגען. זי איז געוואַקסען און געוואַקסען, ווי אַ קינד וואָס וואַקסט — ווייל עס קאָן נישט אַנדערש. יאָ געשעפט, נישט געשעפט, די זון איז היים די לבנה איז מעלאַנכאָליש, די קינאָס אָנגענעהם, דאָס שפּאַצירען געהן קאָן מען נישט פערמיאוס'ן.

אַזוי זענען אַוועק צוויי יאָהר. פון חתונה האָבען איז קיין רייד נישט געווען. דאָס הייסט גערערט האָט מען שוין וועגען דעם, און אַ סך גערערט. איז אָבער און ווידער געקייט, — אָבער דער סוף פון די רייד איז געווען איינער און דער זעלבער: אוממעגליך. נישטאָ קיין געלד, נישטאָ מיט וואָס צו קויפען מעבעל, קליידער, דינגען אַ דירה אאַ"וו.

— וואַרט, באַלד, נאָך אַ חודש, נאָך אַ וואָך, מען האָט מיר פערשפּראָכען, איך וואַרט אויף אַ בריף, האָב געדולד...

אַזוי האָט פּרובירט דער הויכער, פיינער, גוטער בחור לעאָן פינק טרייסטען זיין כלה.

און טאַקע — ווער נאָר! ער איז געווען גערעכט. עס איז טאַקע געקומען דער דאָזיגער טייערער, גאָלדענער בריוועלע — געזונט זאָל ער זיין. מען לעגט איהם פאָר אַ גוטע שטעלע. ער קאָן דאָרט מאַכען אַ קאַריערע. וואָס קאַריערע? ער קען דאָרט רייך ווערען. אַ טייערער ענין, אַ געווינשטע שטעלע. נאָר וואָס? ווייט. יאָ, דאָס איז אמת. נו, מוז מען וועגען דעם אַ סך טראַכטען און גריבלען? ווייט? — זעצט מען זיך אויף דער באַהן און מען פאָהרט.

— אפשר קאָן איך מיטפאָהרען? — האָט אַ פרעג געטאָן מאַליע און איידער זי האָט אַרויסגערערט די דאָזיגע ווערטער האָט זי שוין אַליין פערשטאַנען, אַז דאָס איז אַנ'אומזין. ווי וועט זי פאָהרען? צו וואָס? ווי וועט עס אויסזעהן? פאָהרען צוזאַמען מיט זיין כלה. ווער דאַרף דאָרט כלה'ס?

ניין, זי וועט דאָ בלייבען און וואַרטען. און נאָכאַמאָל וואַרטען. און אַז עס וועט נויטיג זיין — נאָך וואַרטען. לעאָן דאַרף אונטערשרייבען אַ פּאַפּיר, אַז פריהער ווי דריי יאָהר האָט ער קיין רעכט נישט אַוועקצופאָהרען. טרויעריג — אוראי. אָבער וואָס קען מען טון!? ערשטענס, איז דערויף דאָ די פּאָסט. מען קאָן שרייבען — כאָטש יעדען טאָג. און צווייטענס, וואו איז עס געזאָגט, אַז אין אַ פּאָר חדשים אַרום קאָן מאַליע נישט מאַכען דיזעלבע פאָהרט און קומען צו איהם? ער וועט איהר דאָך שיקען געלד — וואָרום צו וואָס דאַרף ער דאָרט געלט? און ווען צו אַ יונגענמאַן, וואָ [illegible]ביים אין אַ פערוואָרפען שטעטעל קומט פון ווייט צופאָהרען זיין כלה — איז עס שוין גאָר אַנ'אַנדער זאַך. עס איז פיין. עס קוקט אויס לייטיש פאַר מענשען. עס מאַכט כבוד דעם יונגענמאַן, און דער מיידעל אויך...

מיט איין וואָרט — נישט קיין סך געטראַכט, געפּאַקט די פּעקלעך און...

און אָט שטעהט ער דאָ אויבען אין וואַגאָן און מאַליע אונטען, און זיי געזעגענען זיך. און זי רעדט צו איהם מיט טרעהרען אין די אויגען:

— טייערינקער ליבלינקער, שרייב מיר! זיי געזונט, האָב געדולד, שרייב מיר!

ער וויל איהר ענטפערען, אָבער ער האָט מורא, ווייל אָט־אָט צעוויינט ער זיך. זיינע אויגען קוקען אויף איהר, אויף זיין געליבטער, וואָס ער דאַרף איצט איבערלאָזען — און די באַהן הויבט אָן געהן גיכער און גיכער, און אַלצדינג פערשווינדעט און — זיי זענען צושיידט.

* * *

— מאַליע איהר טאָרט נישט זיצען אַליין און נאָר טראַכטען און טראַכטען. וואָס וועט אייך העלפען דאָס טראַכטען? קומט מיט מיר היינט אין קינאָ. היינט וועלען מיר זעהן פּאָלאַ נעגרי...

— אַזוי האָט געזאָגט צו מאַליע'ן אַנ'אַנדערער יונגערמאַן, יאַקוב גליקשטיין. דאָס איז געווען שוין צוויי וואָכען שפּעטער. פון דער צייט האָט מאַליע שוין געקריגען פון לעאָנען אַכט בריף און לעאָן פון מאַליע'ן זעקס. אָבער היינט ביינאַכט האָט זי אָפּגעמאַכט בײ זיך צו שרייבען איהם דאָס זיבעטע בריוועל, קומט פּלוצים יאַקוב און דרעהט דעם קאָפּ מיט זיין פּאָלאַ נעגרי.

יאָ, יאַקוב איז אַ פיינער בחור, פערשטעהט זיך נישט אַזוי פיין ווי לעאָן. ווי קומט ער צו לעאָנען! אָבער מען קאָן גאָרנישט זאָגען געגען איהם. פרעהליכער איז ער אוראי. און ווי ער שפּילט עס אויף דער מאַנדאָלינע! און אויף דער רוסישער באַלאַלאַיקע! מאַליע קען שוין איהם אַ היבש ביסעל צייט, אָבער אַזוי ווי זי איז געווען פערנומען מיט לעאָנע'ן, האָט זי איהם כמעט ווי נישט בעמערקט. איצט האָט ער זיך געיאָוועט פּלוצים, קומט צוגעהן כמעט יעדען טאָג און רערט פיין און שפּילט און שמייכעלט און רופט יעדען אָוונט וואו־עס־איז צו געהן.

— איז עס דען גוט אַזוי? פּאַסט עס פאַר איהר?

— פאַרוואָס נישט? — זאָגט יאַקוב — איך וויל דאָך נאָר, אַז איהר זאָלט נישט זיצען אַליין און זיך מוטשען. איהר וועט קומען צופאָהרען אין אַ פּאָר מאָנאַטען אַרום צו אייער חתן — ווי וועט איהר אויסזעהן? ער וועט זיין זעהר אומצופרידען צו דערזעהן אַ בלאַס, אויסגעטריקענט מיידעל.

קורץ און גוט — זי איז אַוועק מיט יאַקוב'ן אין קינאָ — כדי נישט אויסצוטריקענען. און פּאָלאַ נעגרי האָט טאַקע גוט געשפּילט פונקט דעם אָוונט. און אויף דעם לייווענט איז געווען אַנ'אַנאָנס, אַז מאָרגען שפּילט קאָנראַד פייט. מוז מען דאָך מאָרגען געהן זעהן פייט'ן — ווייל, מיט וואָס איז דען די פּאָלאַ בעסער?

([illegible])

הויכע עלטער די בעסטע צייט פאַר גייסטי-גען שאַפען

פון נחום סלושץ

„אַמאָליגע יאָהרען" — זאָגט אַ נײַ וריש גלייבוואָרט — „איז אַ רב אין דער משפּחה געווען אַ כבוד און אַ משומד איז געווען אַ חרפּה. היינטיגע צייטען איז אַ משומד קיין כבוד נישט און אַ רב קיין חרפּה נישט."

ווי ווייט דאָס ראַזיגע ווערטעל ענטשפּרעכט די ווירקליכקייט פון דעם היינטיגען יודישען לעבען איז שווער צו זאָגען. לאָמיר האָפען, אַז דאָס איז נישט מעהר ווי אַ מליצה. איין זאַך איז אָבער זיכער: דאָס ווערטעל פּאַסט זיך צו זעהר גוט צו דער בעציהונג פון דעם היינטיגען יונגען דור צו די עלטערע מענשען. אַמאָליגע יאָהרען איז אַנ'עלטערער מענש געאַכט און געשעצט געוואָרען; היינטיגע צייטען — פערלירט ער גאַנץ פריה זיינע אַלע מענשליכע רעכטען, אַפילו דאָס רעכט צו לעבען און צו לייסטען פאַר זיך און אַנדערע.

און זאָל דאָס נישט קלינגען ווי אַ פּאַראַדאָקס אָדער סתם אַ ווערטעל. עס איז לײדער אַ פאַקט, אַז ווי נאָר אַ מענש דערגרייכט היינט די פופציגער יאָהרען, הייבט ער אָן צו פיהלען אַרום זיך די אומגעדולד פון דעם יונגערען דור, וועלכע האָבען, ווי עס שיינט, קיין צייט נישט און שטופּען זיך אַרויפצוקריכען אויף דעם שפּיץ פון הייכען לעבענס-לייטער, נישט שאַנעווענדיג קיין עלטערע, קיין בע-בערע אויף זייער וועג.

דער פופציג-יעהריגער מאַן, וואו ער געהט און וואו ער שטעהט, הערט נאָר די ווערטער: האַלט! מאַך פּלאַץ פאַר די יונגע! נאָר זיי קענען און דאַרפען שטייגען אויף דעם לייטער, וואָס פיהרט צו דער געזעלשאַפטליכער בּיהנע. דער אַלטער, דער פריהערדיגער דור, טענה'ן די יונגע, איז צופיל איינגעהאַלטען, פערהאַלט דעם לויף פון פּראָגרעס, ער איז בלויז אַ טאָרמאַז פאַר דער מענשליכער טעטיגקייט און ציוויליזאַציע.

די פּראָטעסטען פון עלטערע, וועלכע פיהלען, אַז זיי זענען נאָך פול מיט ענערגיע און מיט דעם שטאַרקען ווילען צו זיין טעטיג און אַז זיי בעזיצען נישט ווייניגער טעמפּעראַמענט ווי פיל פון די יונגע, זענען אומזיסט, דער נייער דור, אויף וועלכען עס איז מקוים געוואָרען דער מאמר: „דור שהחוצפה יסגי", וויל פון קיין זאַך נישט וויסען. ער פערלאַנגט בלויז איין זאַך: ריינינט אָפּ דעם פּלאַץ אויף דער טריבונע, — דער פּלאַץ געהערט איהם.

אָבער וויפיל דער יונגער דור זאָל נישט טענה'ן, דאָס ווירקליכע לעבען איז געגען איהם. עס איז אַ פאַקט, אַז אויסער איינינע אמת גרויסע זשעניען, בעזונדערס צווישען דיכטער און מוזיקער, וועלכע האָבען דערגרייכט די העכסטע שטופע פון זייער שאַפען נאָך אין זייער יוגענד, האָט דאָס לעבען פון די מייסטע גרויסע און טאַלאַנטפולע מענשען בעשטעטיגט די ריכטיגקייט פון דעם מאמר התלמוד: „זקני תלמידי חכמים כל זמן שמזקינים דעתם מתישבת עליהם", ד. ה. עלטערע מענשען, תלמידי חכמים, וואָ סעלטער זיי ווערען, אַלץ געזעצטער און קלאָרער ווערט זייער פערשטאַנד. דעם ראַזיגען אמת האָבען אַנערקענט אויך די טראַדיציעס פון אַלע פעלקער. דער מאַן אין יאָהרען, אויב ער איז נאָר אַ בעגאַבטער, אַ געלעהרנטער און טעמפּעראַמענטפולער מענש, בעהאַלט זיינע גוטע אייגענשאַפטען און בעזיצט די אמת'ע גאָט'ס מתנה צו בלייבען פריש און יונג זיין גאַנץ לעבען. פערקעהרט, זיין וויסען און ענערגיע ווערט נאָך בערייכערט מיט אַ לאַנגער לעבענס-ערפאַהרונג, מיט בערעכענטער געלאַסענקייט, וואָס ברענגט אַריין גלייכגעוויכט אין אַלע זיינע מעשים, סיי די פון פּריוואַטען כאַראַקטער אָדער פון געזעלשאַפטליכער בעדייטונג. דער פּסוק אין איוב: „ואורך ימים תבונה", איז אַ רעזולטאַט פון פיל דורות לעבענס-ערפאַהרונג. דעריבער טאַקע האָט מען ביי די פעלקער, וואָס פיהרען אַנ'עטיש לעבען, אַזוי פיל געשאַצט און אָפּגעגעבען כבוד די עלטערע דורות.

מען מעג אויך אָנעהמען, אַז עס איז נישט קיין צופאַל, וואָס משה רבינו האָט אָנגעהויבען זיין גרויסע היסטאָרישע און שעפערישע טעטיגקייט אין עלטער פון אַכציג יאָהר. דאָס זעלבע איז אויך ביי רבי יוחנן בן זכאי, וועלכער האָט געראַטעוועט דאָס יודענטום פון אונטערגאַנג, און אַפילו זיין טעטיגער, טעמפּעראַמענטפולער תלמיד, דער ריז ר' עקיבא, האָט זיין הויפּט-טעטיגקייט און לייסטונגען פאַר דאָס פאָלק און די תורה בעוויזען אויף זיינע עלטערע יאָהרען.

אויך די גרויסע לייט ביי די אומות העולם האָבען בעשטעטיגט די רעגעל, אַז די עלטער איז די בעסטע שאַפונגס-צייט. דער גריכישער דראַמאַטורג סאָפאָקלעס, האָט געשריבען זיין אונשטערבליך מייסטערווערק „עדיפּוס" אין עלטער פון הונדערט יאָהר. מיקעל אַנזשעלאָ איז אַלט געווען ניין און אַכציג יאָהר בעת ער האָט געמאָהלט זיין קלאַסיש בילד „דאָס לעצטע געריכט" (עמק יהושפט). ריופאָן האָט געשריבען זיין גרויס ווערק „די עפּאָכען פון דער נאַטור", וואָס האָט אויפגעעפענט דעם טויער פון די נאַטור-וויסענשאַפטען, ווען ער איז אַלט געווען אַכציג יאָהר; טיער איז אַלט געווען זיבעציג יאָהר, ווען ער האָט פאַריז בעפרייט פון דער קאָמונע און פערפעסטיגט די פראַנצויזישע רעפּובליק און איהרע פינאַנצען נאָך דעם שווערען קלאַפּ פון דייטשען זיג. דער גענעראַל מאָלטקע און ביסמאַרק האָבען בעוויזען וואונדער פון אויסגעהאַלטענער טעטיגקייט ערשט אויף דער עלטער. אויך געטע, טאָלסטאָי און פיל אַנדערע גרויסע לייט האָבען געשאַפען גרויסע ווערק אויף זייערע עלטערע יאָהרען. אין דער לעצטער וועלט-מלחמה זענען די גרויסע סטראַטעגיקער, ווי הינדענבורג, זשאָפר און פאָש אויך נישט געווען קיין יונגע בחורים'לעך.

און דאָך קומען אונזערע יוצאי חפזון, די אומגעדולדיגע יונגעלייטלעך און דרש'ענען פייערליך וועגען דער ענערגיע, פרישקייט, טעמפּעראַמענט און איניציאַטיווע, וואָס נאָר די יונגע בעזיצען כלומרשט און בעהאַנדלען די וויכטיגסטע געזעלשאַפטליכע טוער און שאַפער, וועלכע געפינען זיך אין דער פולער בליהונג פון זייער טעטיגקייט, ווי עומר בטל'דיגע לא יוצלח'ס.

דער אמת איז, אַז וועמען גאָט שענקט שכל, טעמפּעראַמענט, לעבעדיגקייט און ענערגיע, וועלען די ראַזיגע אייגענשאַפטען ביי איהם דויערען אַזוי לאַנג ווי ער וועט לעבען, אויב ער האָט נאָר זיין לעבענסקראַפט נישט פערשווענדעט אין דער יוגענד אויף אַ נאַרישען און שעדליכען וועג; און פערקעהרט, יונגע לייט, ווען זיי פיהרען אַ צולאָזט לעבען, ווערען אָפּגעלאָזען און אַפּאַטיש אין זייערע בעסטע יאָהרען.

דאָס איז אַלץ גערעדט וועגען זשעניען, פון וועלכען מין עס זענען איבערהויפּט נישט פערהאַן זעהר פיל. דער מיטעלער מענש קען זיך נישט אַראָפּנעהמען אַ ביישפּיל פון מיכה יוסף לעבענסאָהן, למשל, וועלכער איז געשטאָרבען אַלס גרויסער דיכטער אין עלטער פון בלויז פיר און צוואַנציג יאָהר, אָדער פון דעם רוסישען דיכטער לערמאָנטאָוו און דעם ענגלישען לאָרד בייראָן, וועלכע זענען פריה אַוועק פון דער וועלט אַלס בעריהמטע דיכטער.

דער דורכשניטליכער מענש דאַרף ניכער זיך אַראָפּנעהמען אַ ביישפּיל פון געוועהנליכע טאַלאַנטפולע מענשען, צו וועלכע ער קען זיך גלייכען, ווען ער בעזיצט נאָר פערשטאַנד, וויסען, ענערגיע און אויסדויער. מיר וועלען דאָ ברענגען צוויי בעלעהרענדע ביישפּילען.

לעצטענס האָט מען אין פראַנקרייך געפייערט דעם אַכט און זעכציגסטען געבורטס-טאָג פון פּרעמיער פּואַנקאַרע. שוין פאַר פיל יאָהרען, אַז ער האָט זיך ערוואָרבען אַ רעפּוטאַציע פון אַ זעהר פעהיגען מענשען, אָבער קיין זשעני האָלט איהם קיינער נישט. (מען האָט איהם קיינמאָל נישט פערגליכען מיט זיין געניאַלען קוזין, דעם בעריהמטען מאַטעמאַטיקער און דענקער אנרי פּואַנקאַרע). פערקעהרט, אין זיינע יונגע יאָהרען האָט דער איצטיגער פּרעמיער בעגאַנגען פיל פעהלערען; אָבער גראָדע אין די לעצטע פופצעהן יאָהר, זייט זיינע פופציגער, האָט ער בעוויזען זיין גרויסע אַרבייטס-קראַפט, אויסדויער און פעסטען כאַראַקטער, אַזוי אַז אַפילו זיינע שונאים מוזען איצט צוגעבען, אַז ער האָט מעהר ווי אַלע אַנדערע געלייסטעט פאַר פראַנקרייך.

אַ צווייטער מערקווירדיגער ביישפּיל איז דער אַלטער קלעמאַנסאָ. זיין לאַנגע קאַריערע אַלס זשורנאַליסט און ראַדיקאַל אין דער יוגענד, און אַלס שטאַאַטסמאַן אויף דער עלטער איז אַלעמען בעקאַנט. איצט איז ער שוין זעקס און אַכציג יאָהר אַלט און לעבט צוריקגעצויגען אין אַ דאָרף, ווייט פון פּאָליטישען לעבען. האָט ער אָבער ערשט אין די לעצטע יאָהרען אָנגעשריבען אַ גרויס סאָציאַל-פילאָזאָפיש ווערק אונטער דעם נאָמען „אין שאָטען פון מיינע טעג", אין וועלכער דער אַלטער זשורנאַליסט שטאַאַטסמאַן און וויסענשאַפטלער (אַלס דאָקטאָר מעדיצין) גיט אַנ'איבערבליק איבער דער וויסענשאַפט, סאָציאָלאָגיע און פילאָזאָפיע פון אונזער דור. דאָס ווערק ווערט פון קריטיקער בעטראַכט אַלס דער בעסטער און וואַהרשיינליך אויך דער לעצטער מאָנומענט פון דעם דענקען און פיהלען פון דער אינטעליגענץ פון נײַנצעהנטען יאָהר-הונדערט. די שפּעטערדיגע דורות וועלען דאָרט פיל קענען לערנען איבער דעם פּאָזיטיוויזם, פריידענקעריי און די אַלגעמיינע דענקענסאַרט פון די דורות, וואָס האָבען געלעבט פון וואָלטער'ן ביז דער וועלט-מלחמה וועלכע האָט אַלץ געשטעלט אונטער אַ פראַגע-צייכען. (אין זיין בוך איז אויך אינטערעסאַנט קלעמאַנסאָ'ס נעגאַטיווע שטעלונג צום קריסטענטום און זיינע סימפּאַטיען צו יודען און זייערע ליידען).

נישט ווילענדיג מוז מען פרעגען: ווי וואָלט פראַנקרייך איצט אויסגעזעהן, ווען זי וואָלט נישט צוגעלאָזט קלעמאַנסאָ צו ראַטעווען דאָס פאָטערלאַנד ווייל ער איז געווען צו אַלט, אָדער ווען זי וואָלט די לעצטע יאָהרען דערווייטערט פּואַנקאַרע צוליב דעם זעלבען גרונט?

יאָ, פּלאַץ פאַר די יונגע, אָבער נאָר פאַר די, וואָס פערדינען עס. דאָס זוכען צו אונטערשאַצען, צו פערטרייבען די ווירדיגע עלטערע מענשען, וועלכע פעראייניגען אַ וואַרימען גייסט צוזאַמען מיט קלוגער ערפאַהרונג, קאָן קומען נאָר אַלס רעזולטאַט פון אַ צולאָזטער, פּרינציפּענלאָזער געזעלשאַפט, צו בעטראַכטען עלטער אַלס פעהלער, איז אַ נייער קאָנווענציאָנעלער ליגען, וואָס אונזערע אבות און חכמים האָבען בעטראַכט אַלס אַ חלול-השם, אַ פערפילינג פון מענשליכער ווירדע.

—:0:—

אַ מיידעל'ס האַרץ

(ענדע פון 8-טע זייט)

אַזוי האָט זיך אָנגעפאַנגען די פריינדשאַפט צווישען מאַליע'ן דער איבערגעלאָזענער כלה און יאַקוב'ן דעם טרייסטער. און אַזוי האָט זיך דאָך אַרויסגעוויזען, אַז די מלוכה-פּאָסט וועט ווינציגער פערדינען, ווי עס האָט פריהער אויסגעזעהן. אָבער פאָרט האָט דער ראַזיגער אַמט זיך נישט געקאָנט קלאָגען אויף שלעכטע געשעפטען. מאַליע האָט געקויפט גענוג מאַרקעס און לעאָן אַוודאי. אַז ס'איז די זאַך געגאַנגען — אַ יאָהר און... און מרים האָט אָנגעהויבען צו רעדען וועגען חתונה צו האָבען. יאָ, ער איז נעבעך אָרים, נו, טאָ איז וואָס? זיי ביידע זענען דאָך יונג און קאָנען אַרבייטען. זיי וועלען געהן האַנט און האַנט און קעמפען מיט'ן לעבען. זיי וועלען... מיט איין וואָרט, ווידער אַמאָל די אַלטע רייד, וואָס זי האָט שוין געקענט אויסווענדיג פון לעאָנ'ס צייטען.

לעאָן אָבער האָט אויך געשריבען וועגען חתונה האָבען, און דערצו נאָך געשיקט געלד, מתנות, איהם איז דאָרט געגאַנגען זעהר גוט, אַ סך בעסער, ווי ער האָט פריהער געמיינט. אַזוי גוט — האָט ער געלאָזט וויסען אין זיין לעצטען בריף, אַז די פירמע איז העכסט צופרידען פון איהם און מאַכט איהם אַ פּרעזענט...

ער קאָן פאָהרען בעזוכען זיין כלה אין אַ וואָך אַרום.

מאַליע איז געקומען צולויפען צו יאַקוב'ן אַ בלאַסע און אַ דערשראָקענע.

— וואָס זאָל איך טון? ער קומט דאָך צופאָהרען! איך האָב איהם ליב! ווי אַזוי האָב איך זיך געקאָנט פערגעסען אַזוי? איך מוז איהם דערצעהלען! איך מוז איהם אַלצדינג דערצעהלען!

און דערצעהלען איז מסתם געווען וואָס.

— האָב מיט מיר חתונה און אַ סוף, אַנ'עק — האָט יאַקוב אַנ'עצה געגעבען.

— ניין, ניין דאָס טאָר איך נישט. דאָס וועט איהם דער'הרג'ענען.

— איך פערשטעה, — האָט יאַקוב ביטער אַרויסגערעדט — איך בין אַ בעטלער, ער איז רייך... ווי קאָן איך זיך פערמעסטען מיט איהם.

— שווייג, שווייג. דאָס טאָרסטו נישט זאָגען! אָ, איך אומגליקליכע! וואָס וועט איצט זיין?

זי איז אַוועק און האָט בעשלאָסען פאָרט אַלצדינג צו דערצעהלען לעאָנ'ן — און זאָל זיין, וואָס עס וועט זיין.

די וואָך איז פערביי און עס איז שו[ין] אָנגעקומען אַ טעלעגראַמע פון ווען:

„מאָרגען, צעהן אַ זייגער פריה, קום איך אַ[ן] טויזענט קושען".

אויף מאָרגען אַ פערטעל עלף אין דער פרי[ה] איז מאַליע ווי אַ ווילדער אַריינגעלאָפען צו יאַקוב'ן, איהר פּנים האָט געשטראַהלט פון גליק און צופרידענקייט.

— יאַקוב, טייערינקער, גוטינקער איינציגער, אַלצדינג איז אויסגעצייכענט!

— וואָס? ווי אַזוי? — האָט ער אַ פרעג געטון אַ פערוואונדערטער.

— לעאָן איז געוואָרען דיק, מיט אַזאַ בו[...] מיט אַזעלכע באַקען, דיק איז ער געוואָרען ווי אַ חזיר... איך קאָן דאָך נישט חתונה האָבען מיט דיקען.

— האָסטו איהם דערצעהלט?

— ניין, געוויס נישט, אַ דיקען חתן דאַרף מען דאָך גאָרנישט דערצעהלען, וואָס געהט ער מיך אָן? דיך, דיך האָב איך ליב...

דער שוואַרצער וואָלף

8) (ראָמאַן).

וולאַדעק האָט אַרויסגעמורמעלט עפּיס אַ פּאָר אומבעדייטענדע מיטגעפיהל-ווערטער.

ער האָט געשפּירט אויף זיך דעם פער-עקשנט'ען בליק פון דער מיידעל.

איהרע גרויסע טונקעלע אויגען האָבען געקוקט אויף איהם מיט קינדערישע נאַאיוויטעט...

דאָס מיידעל האָט אָפּגעווענדט דעם בליק, און וולאַדעק האָט געהאַט דעם איינדרוק, אַז איהר מיינונג וועגען איהם איז שוין פעסטגעשטעלט, און אויך די בעציהונג.

מיט פעראינטערעסירונג האָט ער געקוקט אויף איהר, בעת דער אַלטער האָט געהאַלטען אין הוסטען, און קאַטשאַלקאָווסקי האָט נעפיהרט ווייטער דעם שמועס מיט זיין כאַראַקטעריסטישער פילרעדעוודיגקייט.

— מיר קלויבען זיך אויף אַלטשטאָט, — האָט דער גראַף געגעבען צו פערשטעהן — ד. ה. דער הער רושיקאָבס און איך. ער איז שוין צוואַנציג יאָהר נישט געווען אין וואַרשאַ! אַ גרויסער שאָד, וואָס פרייליין רושיקאָבס קאָן זיך נישט אויסקלייבען מיט אונז. אָבער איהר, מיי פריינד... ווען איהר וועט מסכים צו אַנשליסען זיך אין אונז, וואָלט עס אונז זעהר און זעהר געפרייט!

— איהר וועט מיר ענטשולדיגען — האָט וולאַדעק געענטפערט — נאָר איהר זעהט דאָך, אַז איך קום איצט אָן פון אַ לאַנגער און שווערער נסיעה. איך בין אייך זעהר דאַנקבאַר, אָבער...

— ניין, ניין! — האָט אויסגערופען קאַטשאַלקאָווסקי — זאָגט זיך נישט אָפּ! איהר, מיין טייערער, רייזט שטענדיג אַרום איבער איירעפּאַ און מ'קאָן אייך קיינמאָל נישט פּאַקען. איין גאָט ווייסט אייך, וואו איהר וועט זיין מאָרגען. דער גורל אַליין האָט אייך אַראָפּגעבראַכט, און אונז צוזאַמענגעפיהרט... איצט וועלען מיר אייך נישט אָפּלאָזען... ניין, ניין! איצט פאָהרט איהר מיט מיט אונז!

— בנאמנות, איך קאָן היינט נישט! אפשר אַ צווייט מאָל!

— אָט, ווי איהר זעהט, איז אַזוי שטענדיג מיט איהם! — האָט קאַטשאַלקאָווסקי אויסגערופען מיט אַ כלומרשט'ן ברוגז-טאָן, — „אפשר אַנ'אַנדערש מאָל... אַ צווייט מאָל". שטענדיג הער איך פון איהם איינס און דאָס זעלבע! גאַנץ וואַרשאַ קען איהם, נאָר ס'איז דאָ נישט בנמצא קיין איין מענש, וואָס זאָל קאָנען שטאָלצירען דערמיט, אַז ער האָט מיט איהם חבר'יש פערבראַכט כאָטש איין נאַכט! ער וויל, ווייזט אויס, קיינעם נישט קענען... מ'זאָגט שוין אַפילו ביי אונז: „נישט-צוגעלאָזט, נישט דערגרייכבאַר ווי לעטאַן"!

וולאַדעק האָט נישט אַ ציטער געטון, אויסגעהאַלטען זיין בליק, און קאַטשאַלקאָווסקי האָט ווייטער געטענה'ט:

— אַלזאָ, ווי איהר ווילט אייך, מיין ליבער! אויב אָבער אייער שטימונג וועט זיך ענדערען, וועט איהר אונז לייכט קאָנען געפינען. אין וואָס פאַר אַ קנייפּע, אין וואָס פאַר אַ שענק איהר זאָלט נישט אַ פרעג טון, וועט מען אייך זאָגען, וואו אַהין מיר זענען געגאַנגען. מיר זעהען זיך דאָך זעהר זעלטען... און איך וואָלט זעהר געוואָלט מיט אייך אַ ביסעל אַ שמועס טון!

— איך וועל זיין זעהר צופרידען! — האָט וולאַדעק איידעל אַ זאָג געטון, דערשטיקענדיג אין זיך דעם פערלאַנג צו כאַפּען אַ שטול און פּלעטען דעם מוח פון דעם צופּיל-פּלאַפּלדיגען כראַביע.

וואָס האָט, איינענטליך פון איהם געוואָלט דער ראַזיגער מענש?

וואָס איז איהם בעקאַנט געוואָרען?

אויב ער האָט עפּיס יאָ געוואוסט, זענען דאָך זיינע פריינדליכע כוונות געווען צו בולט אָנצוהערען:

יענער האָט דאָך נישט געקאָנט וויסען, אַז ראַדושינסקי זיצט הינטער איהם, און וואַרטעט זיך צו צו זיין יעדען וואָרט.

מען וועט, אַלזאָ, מוזען אָנלערנען דעם ראַזיגען שוטה... און... אויב ער ווייסט טאַקי עפּיס, וועט מען זיין געצוואונגען צו פערשטאָפּען איהם ס'מויל.

געזעגענדיג זיך, ענדליך, מיט דער אונאַנגענעהמער קאָמפּאַניע, איז וולאַדעק צוריקגעגאַנגען צו זיין טישעל, און לאַנג געזעסען און נעקלערט איבער'ן גלעזעל ליקער.

ראַדושינסקי איז נאָך אַלץ געווען פערטיפט אין דער צייטונג, און געטרונקען דאָס דריטע פלעשעל ביר.

שפּעטער האָט וולאַדעק צוגערופען דעם האָטעל-דירעקטאָר, און בעשטעלט פאַר זיך אַ צימער.

זוכען אַנ'אַנדער אָרט צו נעכטיגען, וואָלט דאָך בעדייט דאָסזעלבע, ווי פערפעסטיגען די חשדים פון דעם געהיים-אַגענט...

צום גליק, האָט דאָך וולאַדעק געקאָנט אויסנעצייכענט אַלע אַריינגענג און אַרויסגענג פון דעם ראַזיגען האָטעל.

אַלזאָ — אויב ער וועט זיך וועלען לאָזען אַ ביסעל שפּאַצירען ביינאַכט, וועט עס ראַדושינסקי אַפילו נישט בעמערקען.

דער האָטעל-דירעקטאָר האָט אַרומגעפיהרט וולאַדעק'ן איבער אַלע שטאָקען, אָנרופענדיג אויפ'ן וועג די נעמען פון די געסט, וואָס וואוינען איצט אין האָטעל.

אויסגעקליבען האָט זיך וולאַדעק אַ צימ[ער] אויפ'ן צווייטען שטאָק, גלייך בשכנות מיט ראַ[ד]ושינסקי'ס צימער.

געטון האָט ער עס נישט נאָר דווקא דערפאַ[ר] כדי צו האָבען אויג אויפ'ן דעם פערשוין פון אויפ[...] פאָרשונגס-אַמט, נאָר דערהויפּט טאַקי דערפאַ[ר] כדי צו קאָנטראָלירען די בעוועגונגען פון [...] זיגען מענשען, און טאַקי גענוי אַכטונג צו געב[ען] צי דער געהיים-אַגענט שפּירט איהם נישט [...]

וולאַדעק האָט פעסט געגלויבט אין זיין מזל[...]רינקייט, וואָס האָט איהם שוין נישט איינמאָל געראַ[...]טעוועט, און געהאָלפען איהם אַרויסצופּלאָנטער[ן] זיך פון זעהר שווערע אומשטענדען.

דער ראַזיגער גלויבען אין זיין מזל, האָט איהם אָבער נישט געשטערט צו אָנעהמען אַלע מעגליכע פּאָרזיכטס-מיטלען, אין וואָס פאַר אַ לאַגע ער זאָל זיך נישט געפינען.

עס מאַכט נישט אויס: ווי שלעכט עס איז [...] אַפילו נישט געווען זיין מיינונג וועגען די געוועזענע[...] רוסישע געהיים-אַגענטען, האָט ער דאָך געוואוסט[...] אַז ראַדושינסקי איז געזעסען אינ'ם רעסטאָראַן נישט[...] נאָר דערפאַר, כדי צו עסען אַ ביפשטיק און פערטרינקען איהם מיט ביר.

דער ראַדושינסקי איז דאָך סוף כל סוף נישט[...] געווען קיין אידיאָט, און ער האָט אַוודאי עפּיס נ[...]דרונגען דערפון, וואָס זיינע אויערען האָבען [...] געהערט.

דער גראַף קאַטשאַלקאָווסקי, ווידער, האָט[...] אַוודאי זיכער געוואוסט, אַז מ'שפּירט איהם נאָך[...] און מ'הערט זיך איין אין זיינע רייד.

ס'איז אַ ספק, צי מיט דעם שמועס וועג[ען] דעם „שוואַרצען וואָלף" האָט ער געוואָלט אָ[פּ]ווענדען פון זיך דעם אַגענט'ס אויפמערקזאַמקייט[...]

(פאָרזעצונג קומט)

דער קונדס
הומאר — צוזאמענגעשטעלט דורך א. שארפצינגעל — סאטירע

פאליטיק פון דער וואך

עס וואלט אין דער היינטיגער וואך, געווען זעהר פיל וויכטיגע זאכען אין דער וועלט־פאליטיק, ווענן אבער פלוצים אונטערגעקומען שטורם־ווינטען און פעריאגט די פאליטישע געשעהענישען.

מיט אונזער פאליטיק האלט עס לעצטענס זעהר שמאל, יעדעס ווינטעלע קאן לענקען די פאליטיק וואוהין עס פערגליסט זיך נאר.

עס איז א שאקעלדיגע, א וואקעלדיגע פאליטיק. פון א פאליטיק, וואס איז אפהענגיג פון דער סטראטעגיע פון ווינט, וואס איז אונטערגעווארפען אונטער דעם לאזונג: „וואוהין דאס ווינטעל בלאזט" — קאן מען קיין רעכט שטיקעל ארבייט נישט דער־ווארטען.

איז טאקי נישט קיין וואונדער, וואס ווי נאר עס האט זיך בעוויזען א ביסעל שטורם־ווינטעלע, האבען זיך אונזערע פאליטיקער בעהאלטען אין די לעכער אריין, נישט ארויסצוזעהען זיי.

מען הערט קיין פיפס נישט פון זיי, זעגען ווי אפגעשוואנקט, אפגערוימט.

אויף אונזערע וועלט־פאליטיקער איז געזאגט געווארען דער ביבלישער פסוק:

„זיי זענען ווי פאליטיקער, וואס דער ווינט האט זיי אפגערוימט".

שטורם=ווינטען.

ווידער בנשמען די ווינטען,
הוליען ווידער הוראגאנען,
מיט פערוויסטונג אין די פעלדער
טוט דער ווילדער שטורעם שפאנען.

ליגען שיפען אומגעפאלען,
צעהלט מען גופים ביז די טויזענד, —
מענשעל־חכם איז א נאר נישט
ווען דער ווינט הויבט אן צו ברויזען.

מענשעל־חכם בויט פאלאצען
אויסגעשמידט פון שטאל און אייזען
זאגט דער ווינט: אז דו ביזט נאריש
וועל איך תיכף דיר בעווייזען,

ליגט די חכמה אין רואינען
און א בייזער לאכט דער שטורעם,
מענש בעוויינט די וויכטיגע שיפען
מיט א וועהטאג און יסורים.

——:0:——

געשעפט איז געשעפט...

א בעטלער האט געבעטען ביי א פערבייגעהער נדבה. דער פערבייגעהער האט גענומען זוכען אין זיין קעשענע קליין־געלד צו געבען דעם בעטלער און דעם גיט דער בעטלער א געשריי צום מאן:

— איהר זעהט ווי אימיצער געהט דארט? דאכט עס שנעלער, צום טייפעל! צוליב אייך וועל איך נאך פערלירען ביי יענעם א פאר גראשען.

פון אויסלענדישען מארק
אימפארטירטער הומאר מיט וואלאריזירטען צאל

[ז]ין קינא.

עס געהט א בילד מיט פאלא נעגרי. דער פיאניסט, וואס בעגלייט דאס בילד, שפילט שרעקליך. אין א געוויסען מאמענט ווארפט זיך פאלא נעגרי אריין אין טייך אינגאנצען מיט איהר אונגעזעצליך קינד. דא דערהערט זיך א[...]שטים פון פובליקום:

— פאלא, נעהם שוין מיט פאר איינגעווייקען דעם פיאניסט אויך!

[ו]ווען מ'טאר נישט בעליידיגען.

די מעשה קומט פאר אין מאסקווע. אויף דער גאס [פ]עמעלט זיך א המון. א פאליציאנט צוטרייבט דעם עולם. פלוצים בעמערקט ער איינעם, וואס איז אהן ספק א יוד. דער פאליציאנט שרייט אויס צו איהם:

— „עי, טי, ביוושאיא יעווריסקאיא מארדא!"

[ש]יינטיגע צייטען.

עלטערער הער צו זיין שכן אויפ'ן טעניס־פלאץ:

— ס'איז דאך א שרעק, ווי די יונגע מענשען זעהען היינט אויס. ס'איז דאך אוממעגליך צו דערקענען א יונגעל פון א מיידעל. אט א שייגעץ דאס מיידעל, וואס ווארפט גראד דעם באלעם...

שכן: ענטשולדיגט, דאס איז מיין זוהן...

עלטערער הער: אויב אזוי, זייט מוחל, כ'האב נישט געוואוסט, אז איהר זענט דער פאטער...

שכן: איך בין עס טאקע נישט: איך בין די מוטער.

זיך ארויסגעבאפט.

ער: אונזער דינסט רויכערט פון מיינע סיגארעטען!

זי: דו האסט געזעהן זי נעהמען פון דיינע סיגארעטען?

ער: ניין, אבער איך האב דערשמעקט פון איהר מויל מיינע סיגארעטען...

געסט און פראטעסט.
(וואד=קלא:געך).

סכופען געסט פון פאלעסטינע,
ארץ־ישראל'דיגע געסט,
זיך אריינגעכאפט צו אונז דא
פון דער היימיש ווייטער נעסט..

קומען געסט אונז צו דערמאנען,
אז אין זיי דארט מען פערגעסט,
און דערפאר זיי דריקען אויס אונז
זייער פארוואורף און פראטעסט...

— סטיימס, די לאדזער בני ישראל
זיצען דא ביי גאט אויף קעסט;
געלד עס שיט זיך אין די גאסען,
מארצעפאנעס נאר מען עסט...

לאדז איז גרויס דאך אהן עין הרע,
גרויסע חבות אין פערמעסט!
איז זי פיין מקבל פנים
אלע אורחים, אלע געסט.

נאר אז ס'האט ביי פראטעסטירען,
און די גאל ביי איהר מען עסט,
טראכט זי: ס'פעהלט נישט קיין פראטעסטען
מעג שוין זיין נאך איין פראטעסט...

לוינט זיך נישט צו איבערנעהמען
פון דעם פארוואורף און פראטעסט
מ'עט דעם „כרן פרא" אנגירען,
און א וועקסעל געבען נעסט...

יאקעל בן פלעקעל.

אזוי זעהט עס אויס...

פראפ. בארטעל (צום יוד): איך האלט ווארט. איך האב צוגעזאגט צו געבען, טא גיב איך דיר...

א נייער סיים=רעגולאמין.
אונזערט זעהר א וויכטיגער פארשלאג.

דער „איינסעל"־קלוב האט אריינגעטראגען אין סיים א פראיעקט פון א נייעם רעגולאמין פון דער געשעפטס־פיהרונג אין סיים:

פונקט 1. ווען עס רעדט א פ. פ. סאוויען, רעפ. גרינבוים, זאל שטעהען רעפ. סלאוועק איהם סופלירען, טאמער וועט יענער זאגען עפיס אנדערש, זאל דער סיים־מארשאלעק ביי איהם צונעהמען דא סווארט און די „וואושנעס" זאלען איהם ארויסווארפען פאר'ן קארק.

פונקט 2. איידער א רעפוטאט רעדט ארויס דעם נאמען פון מארשאל פילסודסקי זאל ער מוזען מוזען געהען דריי מאל אין מקוה.

פונקט 3. פאר אנגרייפען א מיניסטער זאל מען אויפהענגען אין סיים־גארטען אהן משפט, אפילו אהן וויאושעוויטשעס קאדעקס.

פונקט 4. עטליכע רעפוטאטען פון „איינסעל"־קלוב מיט רעפ. פאלאקעוויטש בראש, בעקומען ברייטע פולמאכטען אין ענין פאטשען. דעם נעגנער מוז מען דעמאלס צובונדען די הענד און פיס.

פונקט 5. די איינסעל רעפוטאטען מעגען פאטשען; פאר נישט שטימען פאר זייערם א פאר־שלאג; פאר אריינטראגען אייגענע פארשלאגען; פאר נישט צופרידען זיין מיט דער עקזיסטירענדער פאליטיק; פאר רעדען, פאר שווייגען, פאר זיך אנעהמען די עולה פון די וועהלער, פאר ארויסגעהען פון זאל, פאר אריינקומען אין זאל, פאר אנעהמען דעם מאנדאט, פאר אפזאגען זיך פון מאנדאט, פאר לאכען אויף די זיצונגען, פאר נעהמען א ווארט, פאר רויכערען פאפיראסען, פאר חתונה־האבען, פאר גטן זיך, פאר קריגען זיך מיט'ן ווייב א. אז. וו.

פונקט 6. אויף די בעקומענע פעטש איז נישט פערהאן קיין אפעלאציע.

פונקט 7. די רעפוטאטען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען דארפען קומען אין סיים מיט שלעס־לער אויפ'ן מויל, זיי מעגען אראפנעהמען די שלעס־לעך, ווען זיי וועלען אויסשפייען, ארער דאוונען.

פונקט 8. די פאטשערס וועלען טראגען ספעצ־יעלע אוניפארמען, כדי יעדער רעפוטאט זאל זיך קענען פאר זיי גלייכשטעלען און בעקומען פעטש.

למך.

ווי שלמה המלך האט געראטעוועט א שוויגער.

צו שלמה המלך איז אמאל געקומען א שוויגער און געוויינט און געבעטען:

„גרויסער קעניג, מיין איידעם, מיט וועמען מיי קטאכטער און איך האבען יאהרען לאנג גע־וואוינט צוזאמען, איז פערשוואונדען געווארען און מען קען איהם נישט געפונען, איך האב מורא, אז ער איז אומגעקומען".

שלמה האט בעטראכט די פרוי, האט אפגע־רעכנט א פאר מינוט און געזאגט:

— איך וועל דיר צוריקברענגען דיין איידעם.

ער האט ארום זיך פערזאמעלט זיין גאנץ פאלק און אנגעוויזען אויף דער פרוי:

— אט דאס איז א שוויגער, וועלכע וועט אין צווייטען העלפטען צושניטען ווערען.

— בראוואָ! — האט אויסגערופען איינער און שטארק געקלאפט.

— דאס איז דיין איידעם! — האט מיט א שמייכעל אנגעוויזען אויף איהם דער קלוגער קעניג.

נישט קיין נאר.

סנדר: — זאג נאר, יחיאל, ביסטו גוט בע־קאנט מיט שלום עליכמ'ן?

יחיאל: — געה מיר צו אלדי רוחות, מיינסט, אז איך וויים נישט, אז שלום עליכם איז געשטארבען?

אנאנס!
עס ווערען געזוכט
טיכטיגע פאטשערס
זיך צו מעלדען אין
די סיים=קוליארען.

פרייער בעלעמער.
א וויכטיגער פארשלאג.

(צו די אויפמערקזאמקייט פון לאדזער מאגיסטראט).

זעהר השובער „קונדס"־רעדאקטאר!

מיר בעטען, צו געבען א'ן ארט אין אייער אזעהר בעראל־בעליבטען „קונדס" פאר פאלגענדען לע־בענסנויטהוענדיגען פארשלאג פאר וועלכען מיר דאנ־קען אייך פאראויס.

דער מאגיסטראט, וועלכער האט די אויפגאבע צו זארגען פאר די אינטערעסען און געזונד פון די בירגער, דארף אויך האבען אין זינען די אינטע־רעסען פון די לאדזער רעפוטאטען, וועלכע דארפען ווידער אין סיים פערטיידיגען די אינטערעסען פון שטאט און פון מאגיסטראט.

ווי מען וויים איז לעצטענס אין סיים שטארק אריין אין דער מאדע: רועלען און פעטש.

גרייטענדיג זיך צו ווערען רעפוטאטען האבען מיר זיך אויסגעלערנט אלץ, וואס א רעפוטאט דארף קאנען טאן. ווי למשל: נישט קומען אויף די סיים־זיצונגען; יערען ערשטען פון חודש, פאהרען נאך די סיים־דיעטע; קיינמאל נישט זיין אין דרערהיים, ווען א בירגער קומט נאך עפיס א טובה; צוזאגען „גאלדענע בערג" די וועהלער, פאר די וואהלען און נאך די וואהלען זיי ווייזען א פייג א. ד. גל.

ליידער האבען מיר זיך אבער נישט אויסגע־לערנט ווי אזוי צו מאכען רועלען און ווי אזוי צו דערלאנגען פעטש.

אין דעריבער א יושר, אז דער מאגיסטראט זאל עפענען קורסען פון רועלען און פעטש פאר די לאדזער רעפוטאטען.

אין דער האפנונג, אז אונזער פארשלאג וועט געפונען חן אין די אויגען פון מאגיסטראט, בלייבען מיר מיט גרויס כבוד די אין שרעק־לעבענדע לאדזער רעפוטאטען.

ד"ר ראזענבלאט,
זשעמיענצקי,
שטשערקאווסקי,
קאוואלסקי,
און צערבע.

בריף=קעסטעל

אויף אייער אנפראגע געוו. קהלה־פרע־זעס ה' ב. רום, זענען מיר אין דער לאגע אייך צו ענטפערן, אז ליידער איז שוין דער פאסטען פון אמעריקאנער פרעזעס (פרעזידענט אויף אמעריקאניש) בעזעצט. איהר מוזט דעריבער זוכען ערגיץ אנדערש א נייעם פרייען פרעזעס־פאסטען.

רעדאקציע „קונדס".

א ברכה צו א קללה?

וואס דיין גראבער בויך האט געקאסט, זאל איך פערמאגען און וואס ער איז היינט ווערט — זאלסטו פערמאגען.

שפאס פון פאמיליען־ווינקעל

אונטער דער חופה.

— זאגט מיר, פארוואס זאגט מען „אשר יצר" אונ־טער דער חופה?

— ווייל די מחותנים „מאכען זיך אן" איינער דעם אנדערען.

א בריליאנט.

— דיין מאן איז א בריליאנטענער מענש.

— א שאד נאר, וואס ער הענגט נישט אין א יובע־ליער־געשעפט.

א שטיקעל חילוק.

א מאן שאצט מען נאך די קליידער וואס ער טראגט
א פרוי נאך די קליידער, וואס זי טראגט נישט...

א חתן=בחור.

דער בחור וויל חתונה האבען, טוט ביי איהם א פרעג דער מיידעלס מאמע, מאכט זי:

— וואס ענטרוישט איהר? מיר האבען אחך, דאכט זיך, אלע מאל בעהאנדעלט ווי איינעם פון דער פאמיליע. דערלאנגט איהר דער בחור'ן ענטפער־אפ'עט, זאגט ער:

— דערפאר טאקע ענטלויף איך דאך.

אינצט הערט, זייט מוחל, וואס דערנאך איז געשעהן:

דער בחור האט דער מיידעל געמוזט געגעבען א בריליאנט־רינג. אז ער איז אוועק און פון דעם שידוך איז גאר נישט געווארען, טעלעפאנירט ער דער מיידעל, אז זי זאל איהם גלייך אפשיקען דעם בריליאנט דורך פאסט.

ענטפערט איהם דאס מיידעל, מאכט זי אזוי:

— א שטיק גלאז האב איך מורא צו שיקען דורך פאסט. מ'קאן נאך צובראכען ווערען.

קינא-טעאַטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26, ביים פּלאַץ קאָשטשעלני

גרויסע פּרעמיערע! הײַנט און ווייטערע טעג! גרויסע פּרעמיערע!
„דעם סולטאַנס טענצערין"
דראַמע אין 10 גרויסע טיילען. — אין די הויפּט=ראָלען:
LYA MARA, VIVIAN GIBSON, ERNES VEREBES, MICHAL BOHNEN

אַנאָנס! די נעכסטע פּרעמיערע! „אורטייל אהן געריכט" אויפ'ן ערשטען סעאַנס זענען די פּריי=זען פון די פּלעצער 50 גראָשען.

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאָלאָג-אַקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
נאָכמ אָן פון 6–8 אָוענד.

אַ גרויס זוניג
צימער
מעבלירט
צו פערמיטען,
צו דערוויסען זיך
שקאָלנא 24, וו. 6.

אומפערגלייכליך.
Alboril
די פארנעהמסטע אַראָמאַטישע הויזליבע זייף.

אויף גינסטיגע בעדינגונגען
מעטאַל-בעטען, שפּאַציר-וועגעלעך, מאַטראַצען, געבעקע-דרוקטעגע ווי אויך צו העלפן בעטען „Patent" ...
אין פאַבריקס-לאַגער
"DOBROPOL" Łódź
Piotrkowska 73 w podworzu

וו. י. ז. א.
אין לאָקאַל פון „הזמיר"
אַל. קאָשטשושקי 21
זונטאָג, דעם 2. דעצ. ד. י. קומט פאָר
אַ פאָרלעזונג
פון דער בעריהמטער שריפטשטעלערין
רחל פייגענבערג
אויף דער טעמע:
„די פרוי פון אונזער צייט פאַר'ן עפענטליכען משפט"
(פראַגמענטען פון אַ נייער דראַמע).
צום אָנהויב אַ איינלייטונגס-רעפעראַט מיט פאָלגענדע טעזיסען: די פרוי ביי יודען און ביי אַנדערע פעלקער. — די בעציהונג ביי יודען צו דער פרוי. — ווער זענען די קריטיקער פון דער מאָדערנער יודישער מאַכטער? בילעטען צו בעקומען יעדען אָווענד ביי דער קאַסע אין „הזמיר" (אַל. קאָשטשושקי 21).

די אינהאָבער פון פּענסיאָנאַט אין קאַמינסק
פּ. זנאַמיראָווסקי און מ. דאָברזינסקי
ערעפנען
אַ פּענסיאָנאַט אין זאַקאָפּאַנע
פון ערשטען דעצעמבער 1928 ווילע קרולעוויאַנקע קאָשטשעלנאַ 10 מיט אַלע בעקוועמליכקייטען. רעיעלע בעהאַנדלונג.
מיט אַכטונג
פּ. זנאַמיראָווסקי און מ. דאָברזינסקי
בעמערקונג: ביי זנאַמיראָווסקי אין קאַמינסק איז דער פענסיאָנאַט ווינטער אויך טעטיג.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים=ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר וועגערישע הויט=קראַנקהייטען און מענער=שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגיע און נערוועין=קראַנקהייטען. קוואַרץ=לאַמפּ. עלעקטרישער הייל=קאַבינעט קאָסמעטיק.
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוענד.
פון 11 ביז 12 בייטאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמיטאָג נעהמט-אָן אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען.
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען.
וויזיט 3 זל.

אל תתהלל ביום מחר!!
כי לא תדע מה ילד יום.
לייג נישט אָפּ אויף מאָרגען
נאָר, אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאַנדאַווע זאַכען זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ
פּעטריקאָווער 17 דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אויסטאָוו אַלערליי ביטעס, קלאַגזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויך אַלע שטעט אין פוילען, אַפּעלאַציעס ציווילנע און קאַרנע אַפּאַזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין עורזשאָנד-ראָזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אַלע פּאָליצײַ-בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטע דאַראָוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך אַ- בערזעצונגען אין אַלע שפראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען.
מיט אַכטונג
י. מאַנעלאַ רעכט-קאָנסולענט.

פעלץ=ווארעז
אלער ארט צו קאָנקורענץ-פרייזען
צו בעקימען אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען ביי-
37 גאָלדוואַסער, צעגעלניאַנאַ 37
(רוג פּעטריקאָווער)
בעמערקונג: קירזשנער-ווערקשטעל אויפ'ן אָרט.
כ'נעהם אָן פארשידענע אַרבייט.

2548
דער פעראיין
מחזיקי חולים, קילינסקי 120, טעלעפאָן 52-65
טיילט מיט, אַז עס ווערען ערלעדיגט אַלער אַרט דאָקטוירים=וויזיטען פאַר אַ גאַנץ קליינעם אָפּצאָהל אָרימע איינגאַנצען בחנם. טעגליך פון 9 ביז 1 און פון 3 ביז 9 אָווענד.
עס ווערען אויך ערלעדיגט אַלער אַרט אַנאַליזען.
בעמ.: ביים פעראיין מחזיקי חולים זענען אַנגאַזשירט 12 בעוואוסטע דאָקטוירים - ספּעציאַליסטען.
די פערוואַלטונג.

שפּאָרט-געלד!

קויפט
שירמס,
שטעקענס
נור אין דער ווערקשטעל פון
ס. פייגענבוים, נאַרוטאָוויטשאַ 19
ווייל איהר קענט דאָרט קויפען מיט
25% ביליגער ווי-איבעראַל.
אַכטונג! עס ווערען אָנגענומען אַלערליי רעפּעראַטורען און דעקונג.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.
Od wtorku, dnia 27-go do poniedziałku, dnia 5-go grudnia 1928 r. wł.
Dla dorosłych: **Dla dorosłych:**
DZIEDZICTWO KRWI
Dramat.
Dla młodzieży:
„SNUOK"
Obraz z życia eskimosów.

Złoty medal na Wystawie w Katowicach 1927.
Zastępca: S. B. Redlic, Łódź, Pomorska 19.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און ליכט-הייל אינסט.
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוועט
צוריקגעקערט

קאַליגראַף
ל. בערמאַן
(דער יונגער) וואוינט אויף זאַוואַדזקאַ 19. 1-טער שטאָק, און לערנט אויס שעהן און שנעל שרייבען

8=ונג, פאָליסען=אינהאַבער!
שוין די לעצטע טעג ווערען נאָך רעגיסטרירט די רוסישע פאָליסען ביים פערזיכערונגס-אינספּעקטאָר
ה. קאַנסקער
קאַמיענאַ 9, טעלעפאָן 88 75.
טעגליך פון 9 ביז 11 פריה און פון 4 ביז 7 אין אָוענד.

אַכטונג, קאַלאַשען-פּעדריכטערס!
ווילט איהר, אַז אייער אַרבייט זאָל נישט אומזיסט זיין, זאָלט איהר נור נוצען דעם קלעב=שטאָף
„Cement Renoma"
צו בעקומען אין אַלע געוועלבער פון שוסטער-צובעהער.

קינא-טעאטער
„PALACE"
Piotrkowska 108.

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסער פראגראם פון דער איירא-פאאישער פראדוקציע א. ג.:
„די פערפלאנטערטע" (OPĘTANA)
לעבענס=דראמע מיט'ן אנטייל פון
Marcela Albani, Hans Mierendorf i Claire Rommer
אנהויב 4 א זייגער נאכמיטאג. פרייזען פון די פלעצער אויפ'ן ערשטן סעאנס 50 גר. און 1 זל. אנהויב 4 א זייגער נאכמיטאג.

CZARY
היינט און פאלגענדע טעג! ערשטער יאפאנישער סופער=פילם א. ג.: היינט און פאלגענדע טעג!
„די שקלאפין פון יאשיווארא"
טראגישע דראמע, וואס שטעלט מיט זיך פאר דאס הינטער קוליסען-לעבען פון ווייסע שקלאפינס פון יאפאנישן קווארטאל „יאשיווארא". שוידערליכע איבערלעבענישן פון יאפאנישע ווייסע שקלאפינס און האנדעל מיט לעבעדיגע סחורה אין קווארטאל „יאשיווארא". אין דער ראלע פון דער שקלאפין KUNYO-ITO אין דער ראלע פון דער ערציהעריין MITSU-DIU. „יאשיווארא" בעדייט אויף יאפאניש „קווארטאל פון פערבאטענער פראכט", סענסאציע פון די אויסל. עקראנען. אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג.

קינא „סירענא"
KINO TEATR „SYRENA"
ŁÓDŹ ALEKSANDROWSKA 37 TEL 49-48
אלעקסאנדראווסקא 37, טעל. 49=48.
פון דינסטאג, ד. 27 נאוועמבער ביז מאנטאג, ד. 3 דעצעמבער ד. י. גרויסער דאפעלטער שלאגער=פראגראם!
2 בילדער 17 אקטען אין איין פראגראם!
— I —
דער ריטער פון ים=רויבער
גרויסע סענסאציאנעלע סאלא-דראמע אין 9 אקטען.
אין דער הויפטראלע דער גענאלער
ROD LA ROCQUE.
— II —
דער פאלשער פירשט
הומארפאלע קאמעדיע אין 8 אקטען.
George Sydney i Anita Stewarts
פערשטארקטער ארקעסטער. בעמערקונג: ס'ווערט געבעטן צו קומען אויף די פריהערדיגע סעאנסען. קורצליך: „זון=אויפגאנג".

קינא „ERA"
פרי-הער „פלארא" זאווישא 22 (באלוט)
אנהויב פון די פארשטעלונגען אין געוו. טעג 5 נאכמיטאג שבת און זונטאג 2 א זייגער נאכמ. פערשטארקטער סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' עסטרייכער.
גרויסע פרעמיערע! פון דינסטאג, דעם 27-טען נאוועמבער 1928 גרויסע פרעמיערע!
„דאס מענשליכע לעבען איז געפאהר"
ריהרענדע דראמע אין 10 גרויסע אקטען פול מיט עמאציאנירענדע סצענעס. אין דער הויפטראלע דער געשיקטסטער מענש אין דער וועלט
LUCJANO ALBERTINI
וועלכער איבערראשט מיט זיין קרעפטיגע קונצן אין אלע בילדער
אויסערן פראגראם: אמעריקאנער פארס אין 2 אקטען אויסערן פראגראם:

קינא MIMOZA
178 קילינסקי 178.
פון היינט גרויסע עמאציאנירענדע פרעמיערע!
„פרוי, אדער פופע"?
Gloria Swanson i E. Obrien
פרעכטיגסטער אנסאמבל. די בעדייטנדסטע ארטיסטן פון דער וועלט
דער נעכסטער פראגראם „די וואנדעריז פון דער פירשטין טרובעצקא" מיט'ן אנטייל פון א רוסישן כאר
פערשטארקטער ארקעסטער!

ק. עלץ=ווארעצן

קען מען קויפן אמביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען נאר ביי דער לאנג-יעהריגער פירמע
ל. ב. פעפער, ווסכאדניא 42, טעלעפאן 04=78.
בעמערקונג: די קירזשנער-ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן ארט.
די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטליך און רעעל.

אויף די ווינטער-צייט
עמפפעהלט איך די בעקאנטע דורך איהר פאר'מלחמה'דיגער גוטקייט קאנסטאנטינאפלער

כאלווע
ראחאט-לאקום און „בוזא"
זאווי אנדערע ווסינטיימען
Z. ANGIELEWICZ, Narutowicza 8

HEMOROIDY

HEMORIN KLAWE

טליתים=פאבריק
אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, ווי אויך טליתים-קטנים, הערט און יעטייל מיט אויסערגעוועהנליכע, אויך גארטלען, שפאניער און ציצית, צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל
ביי א. ח. ציטרינאווסקי, קאמיענגא 1.
אין 2, טויער, פארטער. קומט און איבערצייגט אייך!
בעמ.: ס'ווערן אויך אנגענומען אלטע טליתים צום וואשען.

Dr. DONCHIN
מאניושקי 1, טעלעפאן 97-9
ספעציאל ארצט פאר אויגענקראנקהייטען
צוריקגעקעהרט קיין פוילען.
נעמט אן טעגליך פון 10—1 און 4—7 נ.מ. זונטאג פון 10 ביז 1 בייטאג.

LEKARZ DENTYSTA צאהן-ארצט
St. GELBERG
אבראַניא 15, טעל. 08=31.
היילט גאנץ פארנאכלעסיגטע ציינער. און מונד-קראנקהייטן. היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער בעהאנדלונג פון קינסטליכע ציינער. נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

קאנאריק-פייגעל
פראכט-זינגער
קלאטקעס פאר פייגעל
— אין מאדערנער —
מעטאל-אויספיהרונג
גאלד און עגזאט.
ציר-פישלעך
זעמטליכע אוטענזיליען
אין א גרויסען אויסוואהל ביי
MAXIMILJAN KÖNIG
זאאלאגישע האנדלונג
Łódź, Nawrot 43a

Doktór MICHAŁ ASZ
אינערליכע און קינדער=קראנקהייטען
צעגעלניאנא 9, טעל. 18=59
נעמט אן פון 9—10 און 4—5 נאכמ.
2992

ד"ר מ. וואלפסאן
17 ווסכאדניא 17
טעלעפאן 83=28
איז צוריקגעקעהרט

ק. עלץ-אויסארבייטונגען
לויט די נייעסטע מאדעלען אין א רייכען אויסוואהל ווי אויך ענצעלנע פעלעכלעך
אלערליי רעפערעטורען אויף די בעסטע בעדינגונגען עמפפעהלט
I. SZWARCMAN
Narutowicza 42 tel. 66-31

Dr. med.
J. MANDELBAUM
Zawadzka 16a, tel. 27-52
ספעציאליסט פאר אינערליכע און נערווען-קראנקהייטען.
נעהמט אן טעגליך פון 5 ביז 7 אווענד.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע.
האט זיך איבערגעצויגען אויף אנדזשעיא 5
נעמט אן פון 8 — 10 פריה און פון 5—9 אין אווענד
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. ALBERT GOTLIB
פיעטריקאווער 26, טעל. 77-50
אקושער און פרויען = קראנקהייטען
נעהמט אן פון 4 ביז 7 אין אווענד.
2611

Dr. HELLER
ספעציאליסט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען.
2 נאַווראַט 2
נעמט אן ביז 10 פריה, 1—3 און פון 4 8 אוו. פאר פרויען ספעציעל פון 4 5 נאכמיטאג. פאר אונבאמיטלטע לעטשניצע-פרייזן.
צוריקגעקעהרט.

Dr. med.
H. Gutsztadt
ספעצ.-ארצט פאר אקושער- און פרויען - קראנקהייטען
צעגעלניאנא 23
Zachodnia 62 tel. 29-52
נעמט אן פון 4—7 אווענד.
אין לעטשניצע „סאניטאס" צעגעלניאנא 29 פון 6—8 אוו.

Dr.
J. POLAKOW
קינדער-קראנקהייטען
קאנסטאנטינער 37a
טעל. 39-75
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן אין דער לעטשניצע אויף צייערס מארק (פעטריקאווער 294) פון 2 ביז 3½ נאכמ. און רעזידענץ פון 3½—5 נאכמ.

אינדישע גומי אויף זוילען
אויף פערטיגע גומענע זוילען אויף לודאווע לאטשען אין גרויסען אויסוואהל ג קאנקורענץ-פרייזן עמפפעהלט די פירמא
EICHENBAUM i FAJGENBAUM
Warszawa, Franciszkanska 22 tel. 404-79

ביטשריפט=ביורא
ב. האכבערג פאנסקא 1 טעל. 36-77.
ערלעדיגט אלע ארט געריכטליכע- און שטייער-ענגעלע גענהייטען אין אלע אמטען אויך אויף לאדזער וואיע וואודזשטווע רעעל און פינקטליך.
בעמערקונג: וועגען פערשידענע שטייער-פראגע נעהם איך פערזענליך אן צווישן 5-6 נאכמיטאג.

ניי'ער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזער לעבען

ניי'ער פאָלקסבלאַט

30 פרייטאָג — ז' כסלו תרפ"ט

נאָוועמבער

זון-אויפגאַנג 7.21
זון-אונטערגאַנג 3.31

ליכט-צינדען 3.16

ממש אהז גאָט איז האַרצען!

ווידער אַ סקאַנדאַליעזער פאַל פון אַ ליציטאַציע.

צו אונז אין רעדאַקציע האָט זיך געמאָלדען דער געוועלבער ה' בלומענפרוכט (זגעזשער 7) און דערצעהלט פאָלגענדען פאַקט, ווי אַזוי מען האָט איהם אויסליציטירט דאָס גאַנצע געוועלב פאַר 87 זלאָטים.

ה' בלומענפרוכט איז געווען שולדיג פער־לעגענע שטייערן 200 זל. מען האָט זיי איהם ער־לויבט אויסצוצאָהלען אויף ראַטעס. עטליכע ראַ־טעס האָט ה' בלומענפרוכט אויסגעצאָהלט און מיט דער לעצטער ראַטע פערשפּעטיגט.

ווען ער האָט די וואָך בעקומען אַ מעלדונג, אַז עס איז איהם בעשטימט אויף נעכטען (דאָנער־שטאָג) אַ ליציטאַציע איז ער שנעל געלאָפען צום רעפערענט איינצאָהלען די פערשפּעטיגטע ראַטע. דער רעפערענט האָט דעם ה' בלומענפרוכט ער־קלערט, אַז די ראַטע וועט ער קענען איינצאָהלען דעם סעקוועסטראַטאָר, ווען ער וועט קומען ליצי־טירען, ווייל די פּאַפּירען געפינען זיך שוין ביים סעקוועסטראַטאָר.

נעכטען אינדערפריה איז ווירקליך געקומען דער סעקוועסטראַטאָר צו בלומענפרוכט'ן אין גע־וועלב און באַלד — מיט 4 אויפקויפערס.

ה' בלומענפרוכט האָט איהם געוואָלט איינ־צאָהלען די ראַטע, ווי עס האָט איהם געזאָגט דער רעפערענט.

דער סעקוועסטראַטאָר האָט אָבער פון גאָר־נישט געוואָלט הערען, און געפאָדערט די גאַנצע 200 זל. ער האָט אַפילו נישט געוואָלט אָפּרעכע־נען די שוין־איינגעצאָהלטע עטליכע ראַטעס. ה' בלומענפרוכט האָט דעמאָלט געבעטען דעם סעק־וועסטראַטאָר אַ האַלבע שעה צייט, ער זאָל זיך קענען שאַפען דאָס געלד. דער סעקוועסטראַטאָר האָט דער־פון נישט געוואָלט הערען; ער האָט באַלד פערקויפט די אויפקויפער די גאַנצע סחורה פאַר 87 זל. דערזעהענדיג דעם חורבן, איז ה' בלומען־פרוכט געפאַלען אין חלשות. עס האָבען זיך אָנגע־הויבען צוזאַמענצולויפען שכנים; דער סעקוועסטרא־טאָר האָט אָבער פערהאַקט די טיר, און קיינעם נישט אַריינגעלאַזט, ביז די אויפקויפער האָבען נישט פערפּאַקט די סחורה און בעצאָהלט דאָס געלד.

ווען די פּאָרמעלע זייט איז ערלעדיגט געווא־רען, האָט מען אַריינגעלאָזט די שכנים, וועלכע האָבען אָנגעהויבען אונטערהאַנדלען, נאָך אין גער־נעגוואַרט פון'ם סעקוועסטראַטאָר, מיט די אויפ־קויפער'ס און פאַר עטליכע הונדערט זל. האָבען זיי די פערקויפטע פאַר 87 זל. קראָם, צוריק אָפּ־געקויפט

דער דאָזיגער אופן פון איינמאָהנען דעם פער־לעגענעם שטייער, האָט אַרויסגערופען אַ שטאַרקע אויפרעגונג ביי דער בעפעלקערונג פון דער גאָג־נער געגענד.

אַ וועקסעל-פּראָצעס.

דער אורטייל האָט אַ פּרינציפּיעלע בעדייטונג.

(2) אַנ'אינטערעסאַנטער פּראָצעס, וואָס האָט אַ פּרינציפּיעלע בעדייטונג, איז פאָרגעקומען די טעג.

איינער האָט אָנגעקלאָגט זיין בעל חוב פאַר די וועקסלען, וואָס ער האָט אויסגעשטעלט צאָהל־באַר אין 1913 י. און געפאָדערט צו משפּט'ן איהם פולע 100 פּראָצ. אין גאָלד.

אין דער ערשטער אינסטאַנץ האָט זיך דער בעל תביעה נישט צוגעשטעלט, און דאָס געריכט האָט צוגע'משפט בלויז 10 פּראָצ. דער בעל תביעה האָט אָנגעגעבען אַנ'אַפּעלאַציע־

אין אַפּעלאַציע־געריכט האָט ער אָנגעוויזען, אַז ביים אויסברוך פון קריג איז ערשינען אַנ'אַל־געמיינער מאָראַטאָריום; דעם 7 אויגוסט 1914 איז פאַר פוילען איינגעפיהרט געוואָרען אַ ספּעציע לער וועקסעל־ און פּראָטעסט־מאָראַטאָריום.

דער דאָזיגער מאָראַטאָריום איז אָבער נוגע נאָר וועקסלען, וועלכע זענען אויסגעשטעלט געוואָרען פאַר'ן 17 יולי 1914, און וועלכע זענען צאָהלבאַר נאָך דעם דאַטום, דאַגעגען האָט זיך דער מאָראַ־טאָריום נישט בעצויגען צו אַנדערע וועקסלען, און אויב עמיץ האָט די אַנדערע וועקסלען נישט בעצ־אָהלט, האָבען זיי נאָך 5 יאָהר פערלוירען זייער ווערט.

דאָס אַפּעלאַציע־געריכט איז מסכים געווען מיט'ן דאָזיגען שטאַנדפּונקט, און האָט די תביעה אָפּגעוואָרפען.

ברודער־שוועסטער־ליבע.

אַ פּאַליציאַנט און געשמוגעלטער טאַבאַק.

(2) עהערנעכטען אין אָוונט האָט דער פּאָ־ליציאַנט אַנטאָני דראָשוש געכאַפּט אַ שמוגלערין פון קאָנטראַבאַנדע־טאַבאַק, אַ געוויסע באַרקאָווסקאַ (דאָמבראָווסקאַ 3) מיט אַ גרויסען פּאַק געשמוגעל־טען טאַבאַק.

דער באַרקאָווסקאַ'ס ברודער, יוזעף, האָט בעמערקט, אַז די שוועסטער איז אין אַ געפאַהר און ער איהר געקומען צוהילף אויף פאָלגענדען אופן: ער האָט אָנגעכאַפּט דעם פּאָליציאַנט ביי דער זייט און איהם געשטערט די בעוועגונג; די באַרקאָווסקאַ איז דערווייל ענטלאָפען.

דער פּאָליציאַנט האָט, וועלענדיג זיך בעפרייען פערוואונדעט מיט'ן באַגנעט באַרקאָווסקי'ן, דער־ביי איז דער באַגנעט איהם אַרויסגעפאַלען פון די הענד. באַרקאָווסקי האָט אויפגעכאַפּט דעם באַגנעט און איהם געווענדעט אין דער זייט פון דעם פּאָ־ליציאַנט.. מיט אַ בליץ־שנעלער בעוועגונג האָט דער פּאָליציאַנט אַרויסגעכאַפּט פון טאַש דעם רעוואָלווער און געוואָרענט באַרקאָווסקי'ן, אַז ווען ער וועט מאַכען איין בעוועגונג, וועט ער איהם דער־שיסען. נאָך בזה האופן איז דעם פּאָליציאַנט גע־לונגען אָפּצופיהרען באַרקאָווסקי'ן אין פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט.

———:0:———

יאַז הפקר־פּיעטרושקא

האָט מיט אַ האַק זיין ווייב איבער'ן קאָפּ.

(2) עהערנעכטען אַרום 10 אַ זייגער אָוונט האָט זיך צום פּאָליציאַנט, וועלכער איז געשטאַנען אויף רוג דאָמבראָווסקאַ־גאַס און קילינסקי, געמאָ־רען עפּעס אַ פערבלוטיגטער פערשוין, און ער־קלערט,, אַז ער האָט אינדערהיים נאָר וואָס ערמאָר־דעט זיין פרוי.

דער פּאָליציאַנט האָט אָפּגעפיהרט דעם פער־שוין אין פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט, און דאָרט האָט ער ערקלערט: אַז ער הייסט יאַן פּיעטרושקא, אַז אַ היים איז ער געקומען שכור, און ווען זיין פרוי קאַראָלי־נאַ האָט איהם אָנגעהויבען מאַכען פאָרוואורפען און דראָהען, אַז זי וועט מיט קיין שכור נישט וואוי־נען און וועט אַוועקגעהען פון איהם, האָט ער, אין אַ שטאַרק דערנערווירטען צושטאַנד געכאַפּט אַ האַק און איהר עטליכע מאָל דערלאַנגט איבערן קאָפּ.

די פרוי איז אַוועקגעפאַלען, בעגיסענדיג זיך מיט בלוט, שפּעטער איז ער געלאָפען אַליין מעל־דען וועגען זיין שרעקליכען טאַט דעם פּאָליציאַנט.

דער פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט האָט אַרויסגע־שיקט אויף קראַשעווסקאַ 18, וואו די פּיעטרושקא'ס וואוינען, אַ פּאָר פּאָליציאַנטען, וועלכע האָבען ווירק־ליך געפונען די פרוי קאַראָלינאַ פּיעטרושקאַ אין אַ קאַלוזשע בלוט.

זי איז אָבער, צום גליק, נאָר שווער פער־וואונדעט. די פּאָליציי האָט צו דער פערוואונדעטער אַרויסגערופען די פּאָגאָטאָוויע, און דעם מאַן אַרעס־טירט.

B

?

די ארץ־ישראל־דעלעגאַטען זשוכאָוויצקי און דר. וואַלדמאַן אויף אַ בעזוך אין „נייעם פּאָלקסבלאַט"

(—) נעכטען האָבען בעזוכט אונזער רעדאַקציע די חשוב'ע דעלעגאַטען פון דער ארץ־ישראל דעלע־גאַציע די ה"ה זשוכאָוויצקי און ד"ר וואַלדמאַן, וועלכע ווילען איצט אין לאָדז אין צוזאַמענהאַנג מיט דער קרן־היסוד קאַמפּאַניע, די געסט האָבען אונז דערצעהלט פערשידענע זעהר אינטערעסאַנטע איינצעלהייטען וועגען זייער אַקציע אין לאָדז און פערזיכערט, אַז אומעטום, ביי די גרויסע מאַסען פון דער יודישער בעפעלקערונג, געפינט דער ציוניזם די גרעסטע סימפּאַטיע, אַזוי ווי אַמאָל פאַר די קריגס־צייטען אין ארץ־ישראל.

———

רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1906.

היינט דאַרפען זיך רעגיסטרירען אַלע געבוי־רענע אין 1906 י. אויב זיי האָבען זיך ביז איצט צוליב וועלכער ס'איז סבה נישט רעגיסטרירט.

די רעגיסטראַציע קומט פאָר אין לאָקאַל פון מיליטעריש־פּאָליצייאישען ביוראָ ביים מאַגיסטראַט (פּיעטרקאָווער 212) און קומט פאָר פון 8.15 ביז 1 אַ זייגער בייטאָג.

קאָנטראָל־פערזאַמלונגען פאַר רעזערוויסטען.

היינט דאַרפען זיך שטעלען אויף לעשנאָ 9, די רעזערוויסטען פון 1903 י. וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 14־טען קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַ־מיליען־נעמען הויבען זיך אָן אויף די בוכשטאַבען:

P. R. S. T. U. W. Z. Ż.

אויף נאָוואָ־צעגעלניאַנאַ 51, דאַרפען זיך מעלדען די רעזערוויסטען פון 1887 י., וואָס וואוינען אין 7, 10, 12, 13 און 14 פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט, מיט די פאַמיליען־נעמען אויף אַלע בוכשטאַבען.

צוגאַב־קאָנטראָל־פערזאַמלונגען

(2) פונ'ם 17 ביז'ן 21 דעצעמבער וועלען אין לאָדז פאָרקומען צוגאַב־קאָנטראָל־פערזאַמלונ־גען פאַר די רעזערוויסטען, וועלכע האָבען זיך גע־דאַרפט צושטעלען צו די קאָנטראָל־פערזאַמלונגען און האָבען עס צוליב, וועלכע ס'איז סיבה נישט געטון.

די, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 פּאָליציי־קאָמיסאַריאַטען דאַרפען זיך שטעלען אין לאָקאַל פון פּ. ק. או., נייע ציגעל־גאַס 51

די, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9, און 11 פּאָליציי־קאָמיסאַריאַטען — אין לאָ־קאַל פון פּ. ק. או. אויף נאָוואָ־טאַרגאָוואַ 18.

די רעזערוויסטען, וועלכע האָבען זיך נישט צוגעשטעלט אין זייערע טערמינען, וועלען איצט דאַרפען צושטעלען צייגנישען, צוליב וועלכע סיבות זיי האָבען נישט געקענט זיך צושטעלען,.

די לאַניוכאַ־אויספאָרשונג.

(2) ווי מען אינפאָרמירט אונז, ווערט די אויספאָרשונג אין דעם פּראָצעס וועגען דעם מאָרד וועלכען עס האָט אויסגעפיהרט, סטאַניסלאַוו לאַ־ניוכאַ איבער דעם פּאָר־פּאָלק טישער און זייער רינסט באָראָווסקאַ. נאָך פערצויגען, ווייל עס מעל־דען זיך אַלץ נייע עדות. די אויספאָרשונג וועט ענדיגען ערשט דעם 1 דעצעמבער.

אַפּטייקען

היינט ביי נאַכט־דיזשורען.

(2) ל. פּאַוולאָווסקי, (פּיעטריקאָווער 307); ס. האַמבורג (גלובנאַ 50); פּ. גלוכאָווסקי (נאַרוטאָ־וויטש 4); י. שיטקעוויטש (קאָפּערניקאַ 25); א. כאַ־רעמזא (פּאָמאָרסקאַ 10); א. פּאָטאַש (פּלאַץ קאָש־צעלני 10); א. סאַראָווסקאַ (זגערזשער 57); ה. טור־קעוויטש (זגערזשער 87); ז. נאַרטשיצקי (פּושעיאַור 59); א. שימאַנסקי (פּשעגרזעלניאַנאַ 75); א. בוסע (ושגאָווסקאַ 59).

אָריגינעלען

פודער

COTY

נור

3.10

אויסערדעם

זענען

פון היינט אָן

25% מיט

די פּרייזען פון אַלע קאָסמע־ פערקלענערט

טישע אַרטיקלען

Perfumerja J. DRUKIER, Zawadzka 11, tel. 75-92

פון מאַגיסטראַט.

מאַגיסטראַט קויפט אקציעס פון בית-עלמין פאַר באַפּטיסטען. — דער לופט-פליה-געזעלשאַפט. — מוזולמענער און פרייידענקער.

(ג) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון מאַגיסטראַט. עס איז בעטראַכט געוואָרען די אינ־סטרוקציע פון אינערן־מיניסטעריום וועגען בעטייל־נונג זיך אין דער לופט־פלי־געזעלשאַפט. נאָך אַ לענ־גערער דיסקוסיע איז בעשלאָסען געוואָרען צו קוי־פען 3 אַקציעס אויף אַ סומע פון 240,000 זלאָטעס.

דער פאָרשלאַג וועגען ענדערען די נעמען פון די גאַסען: קאָנסטאַנטינער און פיעטריקאָווער אויף נעמען פון מאַרשאַל פילסודסקי און 11. נאָוועמבער איז בעשלאָסען געוואָרען איבערצוגעבען דעם שטאָט־ראַט אַלס די רעפּרעזענטאַנץ פון דער גאַנצער בע־פעלקערונג.

ס'איז אויך בעריכטעט געוואָרען וועגען די פּעטיציעס, מיט וועלכע ס'האָבען זיך געוואָנדען צום שטאָט־פּרעזידענט זשעמיענצקי די מוזולמענישע און באַפּטיסטישע געמיינדעס און די פרייידענקער וועגען איינאָרדנען בית־עלמינס פאַר זיי.

בעת דער דיסקוסיע אַרום דער פראַגע האָט גענומען אויך אַ וואָרט לאַווניק מאַרגולים, וועל־כער האָט פאָרגעשלאָגען, אַז דער מאַגיסטראַט דאַרף אָפּקויפען אַ פּלאַץ און איינאָרדנען אַ שטאָ־טיש בית־עלמין פאַר באַפּטיסטען, מוזולמענער און פאַר פרייידענקער. לאַווניק מאַרגולים האָט אָנגעווי־זען, אַז אין לאָדז זענען פאַראַן אַ סך פרייידענקער, וועלכע ווילען נישט מיטמאַכען אַלע רעליגיעזע צע־רעמאָניעס. בעזונדערס קומט אוים צו ליידען די יו־דישע פרייידענקער, וועלכע מ'וויל איינפאַך נישט מקבר זיין אויפ'ן יודישען בית־עלמין אָדער מ'מאַכט שוועריגקייטען פאַר נישט האַלטען זיך בײַ אַלע רע־ליגיעזע צערעמאָניעס.

נאָך אַ לענגערע דיסקוסיע איז אָנגענומען געוואָרען דער פאָרשלאַג פון לאַווניק מאַרגולים וועגען קויפען אַ שטאָטישען פּלאַץ אויף איינצואָרדנען אַ בית־עלמין פאַר אַנדערש־גלויביגע און פאַר פרייידענקער.

פלוצלים'דיגער טויט פון אַנ'אַזאָרקאָווער סוחר.

אין דעם געשעפט „נאַסט און אייזען" (פיעט־ריקאָווער 31) איז נעכטען פאַרמיטאָג געקומען דער אָזאָרקאָווער סוחר, בעריש נייסט. ער איז געווען גאַנץ גוט געשטימט, מונטער, געוויצעלט זיך. פלוצ־צים האָט ער ערקלערט, אַז עס איז איהם עפּעס נישט גוט, און ער איז באַלד אַוועקגעפאַלען, ווי פער־הלש'ט.

מען האָט באַלד אַרויסגערופען פאָגאָטאָוויע, האָט נאָך געמאַכט דעם אַוועקגעפאַלענעם אַנ'איינ־שפּריצונג, אָבער די טרחא איז געווען אומזיסט, דער סוחר איז שוין געווען טויט.

מיט דער לויה פערנעהמט זיך „חסד של אמת".

פאַביאַניץ וועט קענען בײַ זיך אַליין צאָהלען שטייערען.

(וו) זייט מיטוואָך האָט אין פאַביאַניץ אָנגע־הויבען פונקציאָנירען די נייע עקספּאָזיטור פון פי־נאַנץ־אַמט אין לאַסק.

אַלע פינאַנץ־ענינים, וואָס די פאַביאַניצער פלע־גען מוזען ערלעדיגען אין לאַסק וועלען איצט קענען ערלעדיגט ווערען אין פאַביאַניץ.

די אַרבייט פון דער גאַזאָווניע.

מיטוואָך אין אָוונד איז אונטערן פאָרזיץ פון אינזש. שוסטער, פאָרגעקומען אַ זיצונג פון אויפ־זיכטסראַט פון דער גאַזאָווניע.

לויט'ן בעריכט פון דירעקטאָר קאַפּוסטע, ענט־וויקעלט זיך די גאַזאָווניע גוט. די קאָנסומענטען־צאָהל און די קאָנסומציע וואַקסט און דער בודזשעט האָט דערגרייכט אַ גלייכגעוויכט.

די גאַזאָווניע האָט אינ'ם ערשטען האַלבען יאָהר פון 9־1928 אינסטאַלירט נייע 9.150 מעטער, פון וועלכע ס'קענען געניסען די גאַז אָפּנעהמער פאַר אינדוסטריע־צוועקען. אינ'ם בעריכטס יאָהר זענען אויפגעשטעלט געוואָרען נייע 168 לאַמטערנעס אויף די גאַסען יאַקובאַ, קאַראָלעווסקאַ, ווינער, קיאָווסקי, אַלעקסאַנדראָווסקאַ, היפּאָטעטשנאַ, באַרישאַ, ריבנאַ, וויזנאַ, גראַנסקאַ, נאַרוטאָוויטש, וואַגאַיניקאָוואַ, מאָס־ענאַ, קילינסקעגאָ, שעלעצקאַ, פּאַרמיעסקאַ, זשעראָמסקי, נאָוואַ־ראַדוואַנסקי, בושעושינסקאַ, מלר־טאַרסקי, בערעק יאָסעלעוויטש, קאַראָלעוו, ווילענסקאַ.

קאַנאַליזאַציע.

(מ) נישט קוקענדיג אויף די אונגינסטיגע וועט־טערען וועלען די קאַנאַליזאַציע־אַרבייטען ווייטער געפיהרט ווערען ביז'ן 15. דעצעמבער, כדי אַדורכ־צופיהרען דעם גאַנצען הייַ־יעהריגען אָנגעצייכנטען פּלאַן. עס וועט פערטיג ווערען די קאָנסטאַנטינער זאַמאַרזקאַ, פּאָלודניאָוואַ ביז ווסכאָדניאַ, ווסכאָדניאַ ביז קאַמיענאַ, דאָמבראָווסקי־פּלאַץ, וואַכאָדניאַ פון ציגעל־נאָס ביז זאַוואַדזקאַ, זשעראָמסקי און סקווע־רשאַ.

די שערער-אַרבייטער אָרגאַני־זירען זיך.

די טאָג איז אין טעקסטיל־פעראיין ווידער פאָר־געקומען אַ בעראַטונג פון אַ גרעסערע גרופּע שער־ער־אַרבייטער וועגען אָרגאַניזירען דאָס פאַך.

נאָך אַ לענגערן מיינונגס־אויסטויש, פון וועלכען ס'זענען קלאָר געוואָרען די שווערע לעבענס־בעדינגונגען פון די שערער, איז בעשלאָסען געוואָרען צוצוטרעטען צו אַנ'ענערגישער אַגיטאַציע־אַרבייט פאַר'ן איינצוציהען די שערער־אַרבייטער אין פעראיין.

צו דעם צוועק ווערט אויך גערופען אַ גרויסע פערזאַמלונג, אינ'ם ספּעציעל געדונגענעם זאַל פון קל. הענדלער פעראיין, זאַוואַדזקאַ 5. זונטאָג דעם 2 דעצעמבער, 5 נ"מ.

צמישען אַנדערע וויכטיגע פראַגען, געפינט זיך אויף דער טאָג־אָרדנונג אויך אַ פונקט וועגען שאַפען אַ באַזונדערען לאָקאַל פאַר די שערער־אַרבייטער.

סאַניטאַרע קאָנטראָלעס אין האָטעלען.

(מ) די שטאָטישע סאַניטאַר־מאַכט האָט לעצ־טענס אַדורכגעפיהרט אַ קאָנטראָל פון אַלע האָטע־לען און מעבלירטע צימערן אין אונזער שטאָט. פון דער גאַנצער צאָהל 16 האָטעלען האָט מען נאָר אין דער סאַניטאַרער הינזיכט געפונען 5 אין אָרדנונג. אומעטום זענען די אייגענטימער אויפ־געפאָדערט געוואָרען צו ברענגען אין אָרדנונג זייערע האָטעלען. אַ חוץ דעם זענען גלייך בע־שטראָפט געוואָרען דער איינגענטימער פון האָטעל „מאָנטייפעל" און פון די מעבלירטע צימערען: נאָוואָמיעסקאַ 9, נאָוואָמיעסקאַ 26 און סקווע־ראָווע 18.

פון קרן-היסוד-קאַמפּיין אין אונזער שטאָדט.

די זאַמעל־אַרבייט לטובת דעם „קרן היסוד" וועלכע האָט זיך אָנגעהויבען היינטיגע וואָך אין צו־זאַמענהאַנג מיט דעם וויזיט פון דער א"י־דעלע־גאַציע אין לאָדז און וועלכער עס בעטייליגען זיך די אָנגעזעהענסטע נאַציאָנאַלע עסקנים אין דער שטאָדט, ווערט ווייטער ענערגיש געפיהרט.

מאָרגען, מוצאי שבת 8.30 א זייגער קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַני־זאַציע אַ פערזאַמלונג פון קה"י־עסקנים מיט דער בעטייליגונג פון די מיטגלידער פון דער ארץ - ישראל - דעלעגאַציע, ה' ש. זשוכאָוויצקי, און ד"ר מ. וואַלדמאַן. דער אָנפיהרער פון דער דעלעגאַציע, ריכטער לייב יפה, איז, ווי בעקאַנט, מיטוואָך פריה שוין אָפּגעפאָהרען פון לאָדז.

דער מיטגליד פון דער א"י־דעלעגאַציע ה' ש. זשוכאָוויצקי מאָרגען שבת פריה בעת'ן דאַוו־נען האַלטען אַ רעדע אין דער וואָהלינער שוהל אויף וואָלטשאַנסקאַ גאַס 6.

„מלאכה"

אַזוי וועט הייסען דער בוי־קאָאָפּעראַטיוו בײַם צענטער. האַנדוו.-פערבאַנד, פּאָלודניאָוואַ 4.

אין לאָקאַל פון האַנדווערקער־קלוב פּאָלוד־ניאָוואַ 4 איז פאָרגעקומען די אָרגאַניזיר־פערזאַמלונג פון די מיטגלידער פון נייַ־געגרינדעטען בוי־קאָאָפּע־ראַטיוו בײַם צענטראַלען האַנדווערקער־פערבאַנד. נאָך איינינע רעדעס איז בעשלאָסען געוואָרען אַ נאָמען צו געבען דעם בוי־קאָאָפּעראַטיוו „מלאכה". ס'איז אויך געוועהלט געוואָרען אַ פערוואַלטונג.

מיכאַלעוויטש-פריהמאָרגען אין פילהאַרמאָניע.

מאָרגען שבת פאַרמיטאָג קומט פאָר אין פיל־האַרמאָניע־זאַל אַנ'אינטערעסאַנטער פריהמאָרגען צום אָנדענקען פון פערשטאָרבענעם אַרבייטער־טוער ב. מיכאַלעוויטש.

דער פריהמאָרגען וועט זיין געווידמעט בלויז זכרונות וועגען דעם פערשטאָרבענעם. ראַטם. י. ליכטענשטיין, ב. שעפנער און וויקטאָר שולמאַן, וועלכע האָבען צוזאַמען פערבראַכט און געזעלשאַפט ליך געאַרבייט מיט'ן ח' מיכאַלעוויטש וועלען דער־צעהלען וועגען פערשידענע מאָמענטען אין געשטאָר־בענעמ'ס לעבען.

דער אַרטיסט פון ווילנער טרופּע ווייסליץ וועט רעציטירען פון מיכאַלעוויטשעס בוך „זכרונות" פון אַ סאָציאַליסט" אַ חוץ דעם וועט אויך זיין אַ מו־זיקאַלישער טייל אונטער דער דירעקציע פון טעאָדאָר רידער.

„וואָס בעדייטען און צו וואָס שטרעבען די קלאַסן-פעראיינען"

(אַ פאָרלעזונג אין לאָקאַל פון די קלאַסען-פעראיינע, דזשעלנאַ 50).

די ניי־אָרגאַניזירטע סעקציע פון עלעקטראָ־טעכניקער בײַם מעטאַל־פעראיין (דזשעלנאַ 50) אַר־רענזשירט אין שבת דעם 1 דעצעמבער, 7 אַ זייגער אין אָוונד, אין לאָקאַל פון פעראיין אַ פאָרלעזונג פון ה' לעווין א. ר. ט.: „וואָס בעדייטען, און צו וואָס שטרעבען די פּראָפעסיאָנעלע קלאַסען־פעראיינען".

פאָלקס-אוניווערזיטעט בײַ דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

מאָרגען, שבת, דעם 1. דעצ. קומען פאָר 3 פאָרלעזונגען:

5 נאָכמ. אין לאָקאַל פון דער ציוג. אָרג. (צעג. 4) וועט דיכטער יצחק קאַצענעלסאָן פאָרלעזען זיין נײַ העברעאיש ווערק „אמנון"

7 אָוונד אין „בני-ציון" (רזגאָווסקאַ 7) — ה' א. לובאַשיצקי: יודישע געשיכטע

8 אָוונד אין צענטר. יוד. האַנדווערקער-פערבאַנד (פּאָלודנ. 4) — ד"ר ד. ראַוויטש: „היגיעניע אין טעגליכען לעבען". איינגאַנג פריי!

די נאָהענטסטע פאָרלעזונגען:

זונטאָג, 2/12, 5 נ"מ אין „סיני" (גלובנאַ 62)—אינזש. זשעליגסקי: „די 4 יסודות פון דער וועלט"

„ 8.30 אָוו. אין דער ציוג. אָרג.—ד"ר מ וואַלדמאַן: „יודען און יודענטום אין דייטשלאַנד".

פאָרלעזונגען

פון רחל פייגענבערג און דר. וו פאַלעק

(—) זונטאָג אין אָוונד קומט פאָר אין זאַל פון „הזמיר" אַ פאָרלעזונג פון רחל פיינענבערג אר"ט: „די פרוי פון דער היינטיגער צייט פאַר'ן עפענטליכען משפט".

רחל פיינענבערג איז כמעט די איינציגע יוד־דישע בעריהמטע פרויען־פּרעלעגענטינס שריפטשטעַ־לע'ינס. רחל פיינענבערג האָט אומעטום, וואו זי איז אַרויסגעטרעטען, געהאַט דעם גרעסטען ערפאָלג צוליב דער אינטערעסאַנטקייט פון די טעמעס און שעהנער רעדנערס־אַרט.

די טעמא איז אַ זעהר אינטערעסאַנטע און וועט זיכער צוציהען אַ גרוים און ערנסט פּובליקום.

זונטאָג 8 אַ זייגער אין אָוונד קומט פאַר אין דער קונסט־גאַלעריע אַ פאָרלעזונג פון ד"ר ווילהעלם פאַלעק אר"ט: „שיילאָק אויפ'ן פאָהן פון דער עפּאָכע".

אין דער פאָרלעזונג וועט דער חשוב'ער פּרעי־לעגענט גענוי כאַראַקטעריזירען די שעקספּיר־עפּאָ־כאַ און וועט אויפווייזען, אַז שיילאָק איז אַ סים־פּאַטישער טיפּ.

די פאָרלעזונג האָט אַרויסגערופען אַ פער־שטענדליכען אינטערעס צוליב דער פרויאַן פונ'ם בעליבטען פּרעלעגענט.

אין „אררט"

אַ געמישטער שלאַגער-פּראָגראַם.

אין „אַררט" געהט איצט אַ געמישטער שלאַ־גער־פּראָגראַם א. נ. „אונזערע קינדער".

עס ווערען רעמאָנסטרירט אַזעלכע גלענצענדע נומערן, ווי די „בעקערלעך", „באַלוט - באַלעט", „באַהן", „איך בעשולדיג", די „ליבשאַפט שיפט", „אונזערע קינדער", „וואָס יעדער טוט", „אַלץ טאַנצט."

היינט ווערען געגעבען 2 פאָרשטעלונגען. מאָר־גען — דריי.

עס ווערען פערגרינט די רעפּעטיציעס צום נייעם, פערטען חנוכה־פּראָגראַם א. נ. „לאַטקעס".

אין פּראָגראַם נעהען אַריין: אוווערטורע, וואַ־גאָן, באַלוט־באַלעט, כ'בעשולדיג, מגיר, בעקער־לעך, שיף, אונזערע קינדער, וואָס יעדער מאַכט, אויף דער ראַטשע, אַלץ טאַנצט.

אין יודישען טעאַטער.

(פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטש 20).

ווערט די 5. וואָך געשפּילט די שלאַגער־פּיעסע „חלומות פון ליבע". די לעצטע דרײַ מאָל:

פרייטאָג, דעם 30, שבת דעם 1. און זונטאָג דעם 2 דעצעמבער 9 אַ זייגער אין אָוונד.

שבת נאָכמיטאָג: „שרה שיינדעל פון יעהופּעץ" די הויפּט־ראָלע שפּילט דער בעליבטער אַרטיסט א. קאָמפּאַניעץ.

מאָנטאָג דעם 3־טען דעצעמבער 9 אין אָוונד — אַ גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג: „קאַווקאַ־זער ליבע".

אין טעאַטער פּאָפּוליאַרנע.

היינט — „מלכה שוואַרצענקאָפּ".

עס ווערט רעפּעטירט גאַבריעלע זאַפּאָלסקאַ'ס בעקאַנטע פּיעסע „יונה פירולקעס". דער פורים־באַל, די לירלעך אין חדר און אַנד. ספּעציפישע סצענעס ווערען איינגעשטעלט דורך די „אַררט"־קינסטלער רושינאַן און ד. בייגעלמאַן.

בײַ אישיאַס

ווערט גענומען אויף ניכטערן איין גלאָז ביטער־וואַסער פון

Franciszka Józefa

וועלכעס פערשאַפט פיל פערלייכטערונגען. ערצט־ליכע פאָרשריפטען בעצייכנען, אַז דאָס נאַטירלי־כע ביטער־וואַסער פון

פראַנץ-יאָזעף

אויך בײַ העמאָרידען זיכער און אַנגענעהם ווירקט. צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַר אַפּטעטשנעס.

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פאַר הויט-, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.

הײַלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע

DZIELNA 9 (Narutowicza), tel. 28-98.

נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8, פרויען פון 3—4

וואַרטע זאַל פאַר פרויען.

ערקלערונג!

עס איז נעגען מיין כבוד צו פאָלעמיזירען מיט דער פערוואַלטונג פון הויז־פערוואַלטער־פעראיין, וועלכע האָבען אין „נ. פאָלקסבלאַט" פון 28 ר"ח. אַ בעקאַנטמאַכונג געגעבען, אַז איך בין מאַטעריעל פעראינטערעסירט אין דער עקסמיסיע פון קיה־בער־ויצער־פעראיין, ערקלער איך, אַז די פערוואַלטונג פון הויז־פערוואַלטער־פעראיין האָבען צוליב געלד־אינטערעסען געוואָלט מיין כבוד ערנידעריגען, אַז שוין צוויי יאָהר ווי איך וויל נישט צאָהלען קיין מיטגלידס־בייטראַג, ווייל איך סימפּאַטיזיר נישט מיט זיי! אויך האָבען זיי לעצטענס צו דעם 10־יעהריגען יובילעאום זיך פערשאַפען אַ קרעמעל פון שטעקענס צו די פעהגער פאַר איין שטאָק 9 זלאָטעס און איך האָב פאַר מיינע הויזבעזיצער איינגעקויפט מיט 6 זלאָטעס אַ שטיק. ווער ס'איז פעראינטערעסירט צו וויסען די ריכטיגקייט ביטע זיך צו ווענדען צו הרב ר' משה מנחם סגל שליט"א, הרב ר' ליבוש ראָזענבערג שליט"א אויך צו ר' איטשע מאיר זרונסקיע.

2830 ישראל עדעליסט.

מעלדונגען

פון די פראָפעסיאָנעלע פאַך-קורסען פון „ארט" אין לאָדז

עס ווערען אָנגענומען איינשרייבונגען אויף פאָל־גענדע פאַכען, אויף וועלכע עס זענען פערהאַן פרייע ערטער: 1) וועש נייען און וועש־צושנײַדען. 2) האַנט־שטיקערײַ. 3) שטאָפּערײַ פון טעקסטיל סחו־רות. 4) רעפּאַזירען פון זאָקען. 5) מעכאַנישע טרייַ־בען און שפּולען צו טעקסטיל סוועטער און זאָקען. 6) מעכאַנישע וועבערײַ, 7) אַנדרולאַציע. 8) מאַניקור. 9) קעטלען. 10 מאַשין־האַפּטערײַ.

2660

מעלדונג פון „בר-כוכבא".

עס ווערט אויפמערקזאַם געמאַכט אַלע סימ־פּאַטיקער פונ'ם יודישען טורן־און ספּאָרט־פעראיין „בר כוכבא", אַז דער סעקרעטאַריאַט איז טעטיג יעדען אָוונד פון 7 ביז 10 אין איינענעם לאָקאַל קאָלעינע 5, וואו יעדער קען זיך פערשרייבען אַלס מיטגליד. געוועזענע מיטגלידער וועלען אויך נאָר דאַן האָבען וואַהל־רעכט אויף דער נאָהענטסטער גענעראַל פערזאַמלונג אויב זיי וועלען זיך נאָכאַמאָל אויפסניי רעקלאַרירען און איינצאָהלען מיטגלידס־בייטראַג.

סאָצ. פערבאַנד פון דער יודישער אַרבייטער יוגענד „פרייהייט".

היינט פרייטאָג דעם 30 נאָוועמבער, פּינקטל. 8 אָוונד קומט פאַר אין איינענעם זאַל פּיעטרי־קאָווער 83 א קאָלעקטיווער רעפעראַט א. ר. ט. „ה. ד. נאָמבערג, זיין לעבען און שאַפען" (צום ערשטען יאָהרצייט). רעפּ. די ח"ח פּ. אָפּאָטשינ־סקי און ה. קרוי. — אַרייננאַנג 30 גר. בילעטען בײַ דער קאַסע.

2815

אַכטונג פרייהייטאָוועצעס! מאָרגען, שבת, פּינקטליך 3 נ.מ. אַ זעהר וויכטיגע חברים־פערז־אַמלונג, קומט אַלע אומבעדינגט.

הסתדרות „צעירי מזרחי" קילינסקי 44.

פרייטאָג־צו־נאַכטס פ' וישלח 7 אַ זייגער וועט ח' קלובסקי לערנען תנ"ך, פּסוק ישעי'. שבת־צו־נאַכטס 7.30 אַ זייגער וועט רעה. יעקב קראַ־קאָווסקי רעפערירען איבער יודישע געשיכטע ווייטע־רע טיילען. עס ווערט געבעטען פּינקטליך צו קומען. די ביבליאָטעק ווערט געעפענט די צווייטע וואָך. איינ־שרייבען קען מען זיך יעדע אָוונד 8 אַ זייגער. מיר פאָדערען אויף אַלע פּראָווינצער חברים צו קומען זיך רעגיסטרירען.

2832 הועד.

פאָטאָגראַפירט אייך בײַ

אין קונסט-פאָטאָגראַפישען אַנשטאַלט

„Parisien"

69 BRZEZIŃSKA 69

וואו עס ווערען אויסגע־פערטיגט די שענסטע אויפנאַהמען לויט די נייעסטע פאָטאָ-טעכניק.

פּינקטליך! / רעעל! / ביליג!

צופאָהר מיט'ן טראַמוואַי נומער 1.

APOLLO ! סימפאניע־פון־ליידענשאפטן
חיינט און פאלגענדע טעג! מעכטיגע דראמע פון טראגישער ליבע צו א רייצענד שעהנער פרוי א. נ.
שטעלט מיט זיך פאר א ריהרענדע געשיכטע פון 2 פריינד, וועמען פערראט און אייפערזוכט האט געגעבן א געוועהר אין האנד אריין.
די הויפט־ראלע פון דער רייצענדער שעהנהייט שפילט **GRETA GARBO** איהרע פארטנערס זענען די געניאלע **JOHN GILBERT i LARS NANSON**
דער נעכסטער פראגראם: גרויסער שלאגער פון סעזאן: "TITANIC" -- "די שטאדט פון טרוימען" סימפאנ.ארקעסטער אונטער דיר. פון ה׳ צ. קאנטאר.

מעבעל
אין א גרויסען אויסוואהל פון די געוועהנליכסטע ביז צו די עלעגאנטסטע צו בעקומען אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען
נור ביי דער פירמע **„MEBLOPOL“** ZIELONA 6, tel. 33-71

ווער עס וויל מעבעל
קויפען שלאף־צימער, שפייזע־צימער, קאבינעטען ווי אויך ענצעל זאל זיך ווענדען נאר צו די איבעראל בעקאנטע סאלידע פירמע
I. M. Terkeltaub 12 Narutowicza 12
w podwórzu, telefon 34-18.
רייכער אויסוואהל! גאראנטירטע ארבייט! בילינגסטע פרייזען! בעקוועמסטע בעדינגונגען!

איך קאן זאגען מיט דער פולער רעכט
אז אין מיין היטען־געשעפט
האב איך געוועהן איינצופיהרען
אז ס'זאל זיך קיינער נישט זשענירען
פיי ארים און רייך
זענען ביי מיר אלע גלייך
קריגט איטליכער צו קויפען א היט
פאקע זעהר בילליג און גיט
פיי פאר פרויען און מענער
מעגען זיי זיין די גרעסטע זאך־קענער
וועלען זיי נישט וואגען צו זאגען
אז מיינס א היט טוט זיך שלעכט טראגען
און נאך א זאך טו איך אייך פראפאנירען
אז איך נעהם אן היט צו איבערפאסאנירען
און אויך טאקע פאר פרויען און מענער
אויף דעם וועלען בעשטעטיגען די בעסט זאכקענער
אז איך מאך ביליג און גוט
אז פון נאר אן אלטען קומט ארויס א נייער הוט
דאס איז נישט אין לייפציג און נישט אין דאנציג
נאר טאקע אין לאדז זגערסקא 20
אדער לוטאמירסקא 2 **פערדער**

יודישע הויז־בעזיצער!
מיטוואך, דעם 5-טען דעצעמבער ה. י. 4 א זייגער נאכמיטאג ווערט פארקומען אן אויסערגעוועהנליכע
גענעראל־פערזאמלונג
פון לאדזער קרעדיט־פעראיין (פאמארסקא 21)
כדי אנצונעהמען דעם נייעם סטאטוט וועגען לאנג־טערמיניגען קרעדיט אויפ'ן סמך פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה־פרעזידענט פון 27-טען מערץ 1928.
מיר האבען פארגעשלאגען פערבעסערונגען, וועלכע זאלען פערלייכטערן דעם אופן פון בעצאהלען די ראטעס, ביים צושלאג פון בלויז 1/3 פראצ. אנשטאט 1% פאר פערשפעטיגען ראטעס. ווי ס'איז געווען ביז איצט.
כדי נישט מאריזירט צו ווערען, כדי אויך ווייטער צו קענען אפהיטען אונזערע אינטערעסען, האבען מיר ארייגעטראגען א רייה פארשלאגען וועגען איינפיהרען 3 קוריעס לויט דעם קאפיטאל־איינפלוס, וואס יעדע גרופע פערטרעט.
אויב איהר ווילט שיצען אייערע רעכט, אויב איהר ווילט, אז דאס גלייכגעוויכט אין קרעדיט פעראיין זאל בלייבען אויך ווייטער, מוזט איהר זיך בעטייליגען אין דער פערזאמלונג מיטוואך דעם 5-טען דעצעמבער און שטימען פאר אונזערע פארשלאגען.
לעגט נישט אפ דאס ארויסנעהמען די איינלאדונגען אויף דער לעצטער מינוט, נעהמט באלד ארויס די איינלאדונגען און קומט צו דער אלגעמיינער פערזאמלונג, כדי צו שטימען פאר אונזערע פארשלאגען און רעצידירען אין דער וויכטיגער לעבענס־פראגע פון די יודישע הויז־בעזיצער:
קאמיטעט ביים צענטר. הויז־בעזיצער־פעראיין
פיעטריקאווער 46
פאר אלע אנגעלעגענהייטען פון לאדזער קרעדיט־פעראיין. 2826

שוינט אייער געלד!
צו וואס זאלט איהר אוועקווארפען אייערע אלטע היטען, אז פאר **2.50 זל.** ווערט איבערגעארבייט און איבערפאסאנירט אלע ארט מענער, און דאמען־קאפעלושען לויט די נייעסטע מאדעלען און פאסאנען. פון גאר אלט ווערט געמאכט ענגצליך ניי. געדענקט די אדרעס: ש. וואורצעל, פולנאצנא 20, (פראנט געוועלב).
בעמערקונג: גלייכצייטיג בעקומט איהר אין גרויסען אויסוואהל אלע ארט מענער און דאמען קאפעלושען צו זעהר ביליגע פרייזען. קומט איבערצייגט אייך.

קימפעטארין — כירורגישע
קלעניק
פון די דאקטוירים שארלאטא־איגעראווא רייטלער־קוריאנסקא, מיכאל קאנטאר און י. בוים.
לאדז, אגראדאווא 10, טעל. 13-57
1-טע און 2-טע קלאס.
אמבולאטאריום.
פרויען־קראנקהייטען פון 1½—11½.

2695
בעקאנטמאכונג.
דערמיט מאך איך בעקאנט דער ג' קונדשאפט, אז צום איצטיגען ווינטער־סעזאן איז מיין בעוואוסטע שאמאט־אייוועז־פאבריק פעזעהען מיט א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע נייעסטע
שאמאט־אייווען און קוכען
די נייעסטע מוסטערן. פינקטליכע און רעעלע אויספיהרונג! קליינע ראטען אויסצאהלונגען. ביליגער ווי איבעראל!
מיט אכטונג
Firma „PIECPOL“
Piramowicza (Olgińska) 14.

מעבעל
לעזט אויפמערקזאם!
אין א גרויסען אויסוואהל צו ביליגע פרייזען און אויף גינסטיגע בעדינגונגען.
עמפפעהלט די פירמע
Z. Bocian, Piotrkowska 41
(w podwórzu)

פאר סוחרים, אבצעגער און פריוואט
עמפפעהלט די ערשטקלאסיגע פראצאָווניע פון
וואטענע און פוכאווע
קאלדרעס
N. Laufer, Piotrkowska 71, w podwórzu
אויף הורט און דעטייל. צו ביליגסטע פרייזען.
אויף לאגער א גרויסער אויסוואהל.

וויכטיג פאר לאדזער הויזבעזיצער!
דער פראפ. פעראיין פון אדמיניסטראטארען און הויז־פערוואלטער אין לאדז נעהמט אן
אין אדמיניסטראציע הייזער
מיט פולער גאראנציע (עוו. קויציע)
נעהערע אינפארמאציעס ווערען ערטיילט אין לאקאל פון פעראיין, וולטשאנסקא 68 70 טעגליך פון 6—8 אווענד

אן'אונטערמאשינער
צו ערשטע סארט מענער־מאגאזין ווערט געזוכט.
צו מעלדען זיך קילינסקי 31 אין געוועלב. 2827

א פעהיגער
יונגערמאן
זוכט א פאסטען
עס קען אויך זיין אלס אגענט. אפערטען אונטער „פעהיגער“. 2819

א לערן־יונגעל
פון אנשטענדיגע עלטערן באלד געצאהלט קען זיך מעלדען ביי י. פערשט גדאנסקא 37. 2818

כ'האב פערלוירען
אויף רוג נאוואמיעסקא און פולנאצנא א נייעם קלאש
אפצוגעבען געגען בעלוינונג צו מ. סרעבנאגורא וושכאדניא 14. 2832

לעכער
מאשינאווע
ווערען אויסגענייט
צו ביליגע פרייזען
ג. גאָרדמאן ציגעלנא 29

א שותף
מיט 10 טויזענד דאלאר צו אן'איינגעפיהרטער שטרימף־פאבריק אין בעטריב מיט אן'איינגעפיהרטער קונדשאפט אויך געמיינזאם צו קויפען געלעגענהייטליך א קאטאן־מאשין ווערט געזוכט.
אפערטען אונטער „L. K.“ אין אדמ. פון דער צייטונג.

שוין די העכסטע צייט איינצוקויפען
האצעלעס (HACELE)
פון דער בעקאנטער מארקע „UŁAN“
— עמפפעהלט פון סקלאד —
„ELIBOR“, Sp. Akc. Handl.-Przem.
Ł. J. BORKOWSKI, ŁÓDŹ
Kilińskiego 70, tel. 84.

געדענקט איינמאל פאר אלעמאל!
נאר טעל. 36-69
Szybka Pomoc Krawiecka
ul. PIOTRKOWSKA 110 (אין הויף)

אויפפרישען אן'אנצוג זל. 2.80
א קלייד 2,60 מיט'ן אפנעהמען און אפשיקען. פארבען, כעמיש־וואשען, רעפעראטורען, איבעראר בייטונגען און קינסטליך־צרעווען. אלץ ווערט אויסגעפערטיגט אין א קורצער צייט. אויף יעדען טעלעפ. פערלאנג שיק איך ארויס שיק־יונגע
דער אנשטאלט איז טעטיג פון 5 פריה ביז 1 ביינאכט

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך־דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראקאווסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	10—11 2—3 6—7
ד״ר רוזשאנער	הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—3
ד״ר גאלדשטיין־פאלאק	אינגערע־קראנקהייטען	1—2 7—8
ד״ר יוססמאן	נערוועז קראנקהייטען	12—2
ד״ר ראזענצווייג	קינדער־קראנקהייטען	10—12 4—5
ד״ר פאפיערני	פרויען און געבורטס־הילף	11½-1 5—6
ד״ר קאנטאר	כירורגיש־קראנקהייט.	4-5 נאכ. 1—2
ד״ר ווייגענבערג	מוג. הערץ, לונגען־קר.	11-1 8½—7
ד״ר טאופעל	רענטגען	10—12 4—6
א. גראדזענסקי	צאהן־ארצט	3—7
י. ראזעס	צאהן־ארצט	9—2

צאהן־אונדהיילונג, בעלייכטונגען, קווארצען, פערבאנד א. א. וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען־אינסטיטוט
[illegible]
די לעטשניצע איז [illegible] פון [illegible]
חיזיט אין דער שטאט.
ערצטליך־קאסמעטיש. גאבינעט
פר. מ. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 [illegible]

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד״ר האלינסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	3—4
ד״ר קערשנער	קינדער קראנקהייטען	9-11 3-4½
ד״ר שיפמאן	אינערליכע קראנקהייטען	11—1
ד״ר לוביטש	הויט און געשלעכט־קר.	12½—1½
ד״ר שפירנעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד״ר גאלדבלאט	אויגען־קראנקהייטען	12½—½
ד״ר עליאסבערג	כירורגישע קראנקה.	1—2
ד״ר בערגמאן	פרויען און געבורטס־הילף	3—4

[illegible] נעגען שקארלאטין.
ד [illegible] זקי טאטראפאלסקא
צאהן־ארצט 10—1 3—6
קינסטליכע צייהן, קראָנען, פלאמבען א. א. וו.
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

CASINO

הייַנט גרויסע פּרעמיערע

אַ פילם, וועלכער נעהמט אַרום אַהן ראָמאַנטישען סענטימענט דעם גאַנצען קאָשמאַר און גרויל פון דער וועלט-מלחמה – און מיט די פּורפּור-קלאַנגען פון רעאַליזם זינגט ער אוים די העלדישקייט פון די גיגאַנטישע קאַמפען ווענען

ווערדען

מעכטיגע געשיכטס=דראַמע

„די שטאָדט פון טויזענטער געפאַלענע"

וויזיעס פון אַטאַקעס אויף באַגנעטען, וואָס פערגליווערן דאָס בלוט אין די אָדערן. גרויל פון הורגאַן-פייער מענגעם פון אָהן נאָמענטליכע געפאַלענע העלדען. אָפּפערווילינקייט און קרבנות.–אַט דאָס זענען די סטראָפען פון דעם גיגאַנטישען פילם, אין וועלכען מלחמה איז מלחמה און נישט אַ באַדען פאַר ליבעס-געשיכטעס.

אָנהויב 4.30 נאָכמ. ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ל. קאַנטאָר. אָנהויב 4.30 נאָכמ.
שבת און זונטאג פון 12 ביז 3 נאכמיטאג זענען אַלע פלעצער 50 גראשען און 1 זלאָטי.

GRAND-KINO

הייַנט און פאָלגענדע טעג!

אין 2-טען אַמע-ריקאַנער פילם:

Emil Jannings

זיין לעצטער בעפעהל

די מעכטיגע קרעאַציע, וועלכע איבער-שטייגט דעם נישט-לאַנג דעמאָנסטרירטען פילם „דער איבריגער מענש"

פאַספאַרטו'ס און הנחה-בילעטען—נישט גילטיג. אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ב. קאַנטאָר. אָנהויב פון די פאָרשטעלונגען: 4.30 נאָכמ.

LUNA

הייַנט און פאלגענדע טעג! די ווערטפולסטע פערל פון אונזער רעפּערטואַר!

דער מלאך פון דער גאס

געשיכטע פון אומגליקליכע מעדלעך, וואס זענען געצוואונגען דורך זייער שרעקליכען גורל און נויט צו האַנדלען מיט זייערע קערפּערס.

אין די הויפטראָלען דאָס פּאָפּולערסטע און געניאַלסטע פּאָר

Janet Gaynor i Charles Farrell.

פּרעכטיגע מוזיקאַלישע אילוסטראַציע אין דער אויספיהרונג פון אַ גרויסען סימפאָנישען אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון TEODOR RYDER

אָנהויב 4 אַ זייגער נאָכמ., שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער בייטאָג, לעצטער סעאַנס 10 אָוו.

אויפ'ן ערשטען סעאַנס פּרייזען פון די פלעצער פון 1 זלאטי אָן.

שבת און זונטאָג פון 12–3 נאָכמיטאָג זענען אלע פלעצער צו 50 גר. און 1 זל.

Teatr Popularny

OGRODOWA 18,
telefon 78-00.

פון הייַנט, פרייטאָג, דעם 30. נאָוו. און טעגליך 8.20 אָוונד

„מלכה שווארצענקאָפּ"

פּיעסע אין 5 אַקטען פון ג. זאַפּאָלסקאַ, רעזשי: י. פּילאַרסקי און ש. דזשיגאַן (אַרטיסט פון יוד. קאַמעראַל-טעאַטער „אררט"), מוזיק: ד. בייגעלמאַן.

אין פאָרבע-רייטונג: „יונה פּירולקעס"

(פאָרטזעצונג פון מלכה שווארצענקאָפּ) פּיעסע אין 5 אַקטען פון ג. זאַפּאָלסקאַ.– רעזשיסירט דורך י. פּילאַרסקי און ש. דזשיגאַן, מוזיק: ד. בייגעלמאַן

קינא=טעאַטער „CAPITOL"

רוג זאַוואַדזקאַ און זאַכאַדניאַ.

הייַנט און פאָלג. טעג!

JOHN GILBERT דער אפגאָט פון עקראַן

אין זיין בעסטער קרעאַציע א. נ.:

„דער לעצטער קוש"

מעכטיגע דראַמע אין 10 אַקטען.

פילהאַרמאָנישער אָרקעסטער מיט'ן אָנטייל פון אָרגאַנען אונטער דער לייטונג פון ה. בייגעלמאַן.

בעמ. אויפ'ן ערשטען סעאַנס אין געוועהנליכע טעג ווי אויך שבת, זונטאָג און יום-טוב פון 1 ביז 3 אַ זייגער נאָכמ. צו 50 גר. און 1 זל.

ODEON — פּושעיאַזד 2

הייַנט און פאָלגענדע טעג גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם!

נייעסטע פּראָדוקציע 1928/29 מיט דער וואונדערבאַרער DOROTA GISH

(Madame Pompadour) קעניגליכע האָהייט

דראַמאַטישע סאַלאָן דראַמע אין 9 אַקטען

WODEWIL — 1 גלובנא 1

1) אין'ם בילד זיין מעטרעזע פון

2) שטרענג פּערזענליך

פאַרס אין 8 אַקטען מיט'ן בעסטען אַמעריק. קאָמיקער Eddie Cantor אין דער הויפּטראָלע. די בילדער דעמאָנסטרירען גלייכצייטיג

די קינאָ-טעאַטערס „Odeon"—„Wodewil"

Corso — זשעלאַזנא 2

הייַנט פּרעמיערע! צום ערשטען מאָל אין לאָדז

די נייעסטע פּראָדוקציע פון 1928/29

די רעכט פון דער פויסט

Gary COOPER

סענסאַציאָנ. אַוואַנטוריסטישע דראַמע אין דער הויפּטראָלע

אויסער'ן פּראָגראַם אַ פאַרס.

אַבאָנעמענט-פּרייז: פּער'ן עקספּעד.—15 גר. ... 20 גר. אין ערב יו"ט—20 גר. אין דער וואָך ? ...

אין עקספּעד. 40— . . . 30— . . .

נעמ'ן עקספּעד. 1— . . . 15— . . . 7 . . .

... 50 ... 100 ... 10— ...

אַנאָנסמענטס-פּרייז: אין לאָדז – 5 זל. אַ חודש מיט צושטעלען אַ הייס; אויסער לאָדז – 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 ... [illegible]

[illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.